

KULTTUURIMAISEMA JA RAKENNUSKANTA

Tekijät:

Alkukartoitus arkkitehtuurin ylioppilas
Panu Savolainen vuosina 2004-2005.

Inventoinnin täydentäminen, vieminen paikkatietoon,
uudelleenkuvaus, tarkistus ja viimeistely Anne Vähätalo,
arkkitehti SAFA vuosina 2010-2014.

Kiitokset kommentoinnista ja täydentävistä tiedoista Tuusulan
museoamanuenssi Jaana Koskenranta sekä lukuisat kohteiden
omistajat ja kyläaktiivit.

Taitto ja paikkatieto-otteet:
2014 Tuusulan kunta / Grapica Oy.

SISÄLTÖ

Luokitus	5	189. Wiklundin talo - purettu kesällä 2014	55
Luokituksen kriteerit	5	190. Jokelan paloasema ja Ventoniemen liikerakennus	57
Pääkohteet	5		
Aluekohteet ja historialliset tielinjat	5		
		JOKELAN PIENTALOALUEET	60
VIII. JOKELA	7	191. Siljalantien pientaloalueet	61
256. Jokelan taajama	7	192. Jokelan työväentalo	67
Jokelan rakennuskanta	8	193. Lepolan koulu (B) ja Lepolan vanha päärakennus (A)	69
		194. Jokivarrentien pientaloalue	71
JOKELAN TIILITEHTAAN ALUE	15	195. Riihihaan pientaloalue	74
175. Jokelan "kartano" eli "Sininen huvila"	17	196. Tiriläntien pientaloalue	77
176. Jokelan Tiilitehdas (aluerajaus)	20	197. Koulukeskus	80
177. Tulitikkutehdas, alueena 177	27	198. Jokela-talo	82
178. Tiilitehtaan isännöitsijän talo ja konttori	29	199. Perttu	84
179. Laatikkotehtaan tuotantorakennukset	31	Juhanintie-Viertolantie	85
180. Laatikkotehtaan konttori	34	200. Pertun koulu ja Jokelan kirkko	88
181. Vanutehdas	35	201. Takoja ja Ihantola	91
182. Asemapäällikön talo, Jokela	38	202. Lepola	94
183. Laatikkotehtaantie 48 ja 55, Lokkistenmäen asuinrakennukset	40	203. Keskustie	96
184. Jokelantalo	42	204. Pikkumikkeli	98
		205. Päiväkummuntie	100
ASEMANSEUTU	44	206. Kolsan tiilitehtaan asuinalue ja isännöitsijän asuintalo	102
185. Jokelan rautatieasema	47	214 Riihihaan eli Jokelan päiväkot	104
186. Lindbergin parturin talo	49		
187. Jälleenrakennuskauden liikerakennukset	51	LÄHTEET	106
188. Rautatieläisten kasarmi	53		

LUOKITUS

Kohteiden ja alueiden luokittelussa on 1960- ja 1970-luvuilla käytetty kolmiportaista numeroluokitusta, jolla pyritään määrittelemään lähinnä kohteen säilytettävyyden aste. Luokitus on nyttemmin tullut takaisin käyttöön, mm. Pirkanmaan maakuntamuseon tekemässä Pispalan kaupunginosan inventoinnissa sekä Järvenpään kaupungin rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnissa.

Luokitus helpottaa inventoinnin tulosten hyödyntämistä maankäytössä. Paljon tietoa käsittävän raportin sisältö voidaan luokituksen avulla hahmottaa helpommin maankäytön suuntaviivoja laadittaessa. Luokituksen haittapuoli on välimuotojen puuttuminen hienovaraisuudesta huolimatta. Rajatapauksia on paljon, ja inventoijan tiedostamaton subjektiivisuus vaikuttaa luokitukseen väkisin.

Luokituksen käyttö on perusteltua, mikäli alueella on paineita uudisrakentamiseen ja ympäristön muutokset ovat nopeita. Tuusulan rakennuskanta ja ympäristöt ovat pääkaupunkiseudun lievealuetta, minkä vuoksi kunnan väestönkasvu ja sitä kautta uudisrakentaminen ovat nopeaa. Tuusulan maaseutu käsittää arvokkaan kokonaisuuden maanviljelyskulttuuriin liittyvää rakennuskantaa ja maisemaa, jotka ovat viimeisten vuosikymmenten aikana ehtineet kärsiä maisemaan sopimattomasta uudisrakentamisesta sekä suoranaisesta tuhoamisesta. Luokituksen ideana on Tuusulan tapauksessa auttaa tiedon nopeampaa siirtymistä maankäytön ratkaisuihin sekä rakennusvalvonnan työskentelyyn inventoinnin paikkatietojärjestelmään viennin avulla. Luokituksen avulla maankäyttöä voidaan ohjata tunnistamaan arvokkaat ympäristön osat ja inventoinnin yhteydessä luodun kuvapankin avulla huomioimaan ne asiat, joita numeerisesti ei voida ilmaista.

Numerot eivät välttämättä anna kuvaa kohteiden välisten arvojen suhteesta, sillä ehdoton säilymisen vaatimus voi olla hyvin erilaisilla kohteilla.

Osalle kohteista ei ole annettu lainkaan luokitusta. Joissain tapauksissa kohde ei täytä riittäviä säilyneisyyden kriteereitä, mikä ei merkitse, ettei sillä olisi lainkaan arvoa. Erityisesti useiden rakennusten kokonaisuuksilla saattaa olla historiallista merkitystä, vaikka rakennukset yksin olisivat vähäarvoisia. Myös erittäin huonokuntoiset kohteet on jätetty luokituksen ulkopuolelle, jos voidaan arvioida, että niiden kunnostaminen väistämättä tuhoaisi rakennuksen antikvaarisen arvon.

LUOKITUKSEN KRITTEERIT

Pääkohteet

Luokka I

Luokkaan kuuluvat automaattisesti RKY2009-kohteet ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet sekä paikallisesti erityisen merkittävät kohteet, joilla voi olla myös mahdollisesti valtakunnallista merkitystä.

Ensimmäisen luokan paikallisia kohteita ovat antikvaarisesti hyvin säilyneet kohteet, joilla on suuri merkitys Tuusulan rakennusperinteen osana. Näihin

kohteisiin sisältyy useita arvönäkökulmia tai erittäin vahva yksi peruste. I luokan kohteiden kuvauksiin on liitetty lyhyt perustelu luokituksesta.

Suojelusuositus: Rakennuksia ei saa purkaa. Rakennuksiin sallitaan säilyttäviä tai alkuperäistä asua kunnioittavia muutoksia, jotka tulee tehdä harkiten ja rakennuksen kulttuurihistorialliset ominaispiirteet huomioiden. Luokan kohteita muutettaessa ja korjattaessa tulee Keski-Uudenmaan maakuntamuseolta pyytää lausuntoa rakennuslupaa, poikkeamislupaa tai suunnittelutarveratkaisua haettaessa.

Luokka II

Kohteita, jotka ovat vähintään kohtalaisen hyvin säilyttäneet rakennushistoriallisen arvonsa tai kerroksellisuutensa ja edustavat Tuusulan rakennuskulttuurin arvokasta osaa. Niihin saattaa sisältyä useita arvönäkökulmia kuten esimerkiksi autenttisuus, henkilöhistoria, paikallishistoria, rakennustaiteelliset arvot, rakennustyypin harvinaisuus paikkakunnalla.

Suojelusuositus: Rakennuksia saa purkaa vain erityisen pakottavasta syystä, joka täytyy perustella alan asiantuntijoita apuna käyttäen. Mahdollisia muutoksia saa tehdä rakennuksen ominaispiirteitä kunnioittaen ja muutoksissa tulee ottaa huomioon rakennusten historiallinen ilme ja aiempi muutoshistoria. Harkitut laajennukset tai muutokset ovat mahdollisia. Kohteita muutettaessa ja korjattaessa tulee Keski-Uudenmaan maakuntamuseolta pyytää lausuntoa rakennuslupaa, poikkeamislupaa tai suunnittelutarveratkaisua haettaessa.

Luokka III

Kohteita, joilla on paikallishistoriallista arvoa ja joissa on mahdollisesti tehty suuriakin muutoksia, ja jotka ovat mahdollisesti osana arvokkaampaa kokonaisuutta.

Suojelusuositus: Rakennukset tulisi pyrkiä säilyttämään. Muutokset tulisi tehdä rakennusta kunnioittaen, vaikka suuremmatkin laajennukset ovat mahdollisia. Muutokset tulisi toteuttaa rakennuksen muodon ja koon sekä ympäristön ehdoilla.

Osakohteet

Osakohteet on luokiteltu samojen periaatteiden mukaan kuin pääkohteet, mutta niiden ensijainen valinta perustuu niiden merkitykselle kokonaisuuden luoja ja täydentäjinä. Nämä kohteet voivat olla pääkohteita täydentäviä, esimerkiksi pihapiirien rakennuksia tai rakennelmia tai aluekokonaisuuksien osakohteita mukaanlukien siltoja, muuntamotorneja, kilometritolppia, taideteoksia.

Suojelusta yleisesti

Rakennuksen omistaja on velvollinen ylläpitämään ja huoltamaan rakennettua omaisuuttaan. Rakentamisen yhteydessä tulee tiedostaa rakennuksesta syntyvä vastuu ja velvollisuus varautua ylläpitokustannuksiin: rakennus ei ole koskaan kertaluontoinen sijoitus vaan jatkuvaa huoltoa ja rahallista panostusta vaativa omaisuus.

Suojella paikoillaan vai siirtää?

Tuusulassa on muutamia kylien ja taajamien keskusta-alueille ”jääneitä” vanhemman rakennuskannan edustajia, joiden käytöstä ja korjauksesta on käyty jopa vuosikymmeniä kestäviä kädenvääntöjä omistajien, paikkakuntalaisten ja ”suojeluviranomaisten” välillä. Tilanteissa, joissa aikaisempien

sukupolvien toiminta on tuhonnut ympäröivän rakennuskannan, paikoilleen unohtunut rakennus on ymmärrettävä joko siirtää sellaiseen mahdollisimman lähellä alkuperäistä sijoitusta sijaitsevaan paikkaan, jossa sillä on ikäistään ja arvoistaan seuraa tai vaihtoehtoisesti siirtää/rakentaa tämän yksinäisen ympärille luonteva ja vanhaa rakennusta kunnioittava ympäristö. Ensijaisesti vanha rakennus tulee säilyttää alkuperäisellä tai nykyisellä paikallaan, sillä sijainti kertoo omaa historiallista tarinaa juuri kyseisestä rakennuksesta ja sen merkityksestä. Käytännössä suuri osa hirsirunkoisista rakennuksista on siirretty kerran olemassaolonsa aikana: joko veistopai-kalta rakennuspaikalle tai muusta syystä paikasta toiseen mm. kauppa- tai perinnönjakotilanteessa; toisinaan vanha hirsirunko on ostettu uuden rakennuksen alta pois ja muotoiltu uudelleen pystytysvaiheessa. Vanhan, yksittäisen rakennuksen uudessa käytössä on huomioitava mahdollisimman tarkasti vanhan säilyminen sellaisenaan, sillä maankäyttö- ja rakennuslaki antaa mahdollisuuden poiketa uudisrakentamisen normeista silloin kun kyseessä on suojelukohde tai muutoin arvokas rakennus. Uudiskäyttötarkoitus tulee valita ensisijaisesti rakennuksen ehdoilla.

Erityisesti tulee huomioida rakennusten rakennusosien säilyttäminen sekä korjauksessa että siirtotapauksissa: rakennuksen rakennushistoriallinen arvo muodostuu alkuperäisistä rakennusosista: ovista, ikkunoista, heloisista, ulko- ja sisävuorauksesta, kivijalasta, koristelusta niin sisällä kuin ulkona (mukaanlukien vuorilaudat ja listat) ja kiinteistä kalusteista mm. kaiteet, kaapistot, komerot, portaat, uunit ja muut mahdolliset rakennelmat. Vanhassa rakennuksessa saa näkyä ajan kuluminen: kunnostuksessa tulee ymmärtää patinan ja lian ero. Useimmiten vanhat, ennen 1960-lukua valmistetut rakennusosat ovat kunnostettavissa. Paikallinen maakuntamuseo osaa antaa tarvittaessa neuvoja kunnostukseen.

Aluekohteet ja historialliset tielinjat

Rakennetun ja rakentamattoman suhde, pihapiirit, maisema-alueet. muutama selventävä rivi. maisemallinen ja historiallinen merkitys.

Luokka 1

Luokkaan kuuluvat automaattisesti RKY2009-kohteet ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet sekä paikallisesti erityisen merkittävät aluekokonaisuudet, joilla on suuri paikallinen arvo ja myös valtakunnallista merkitystä.

Rakennuskannaltaan erityisen hyvin säilyneitä kokonaisuuksia, joiden rakennukset ovat pääasiassa 1 tai 2 luokkaa. Alueet sisältävät useita arvönäkökulmia, mm. rakennushistoriallisia, historiallisia tai maisemallisia arvoja. Alueilla voi olla uudisrakennuksia, mikäli niiden arvo on muuten kulttuurihistoriallisesti tai esim. taajamakokonaisuuden osana erityisen merkittävä.

Suojelusuositus: Kokonaisuuden keskeiset ominaispiirteet tulee säilyttää.

Tiet, pihojen rakenteet yms. tulisi huomioida. Uudisrakentamista tulee tehdä harkitusti ja tarkkaan huomioida mm. olemassa olevan ympäristön mittakaava ja rakennustapa. Luokan kohteita muutettaessa ja korjattaessa

tulee Keski-Uudenmaan maakuntamuseolta pyytää lausuntoa rakennuslupaa, poikkeamislupaa tai suunnittelutarveratkaisua haettaessa.

Luokka 2

Merkittävät aluekokonaisuudet.

Alueella on vanhaa, pääasiassa 2-luokan rakennuskantaa, jonka joukossa voi olla muutama uusi rakennus. Uudisrakennukset sopivat mittakaavaltaan ja rakennustavaltaan vähintään kohtalaisen hyvin ympäristöönsä.

Suojelusuositus: Kokonaisuuden keskeisiä ominaispiirteitä tulee vaalia osakohteiden luokitusta noudattaen. Myös tiet ja pihojen rakenteet tulisi huomioida. Sopeutuva uudisrakentaminen on mahdollista.

Luokka 3

Muutoin mielenkiintoiset, arvokkaat tai seurattavat rakennetut alueet.

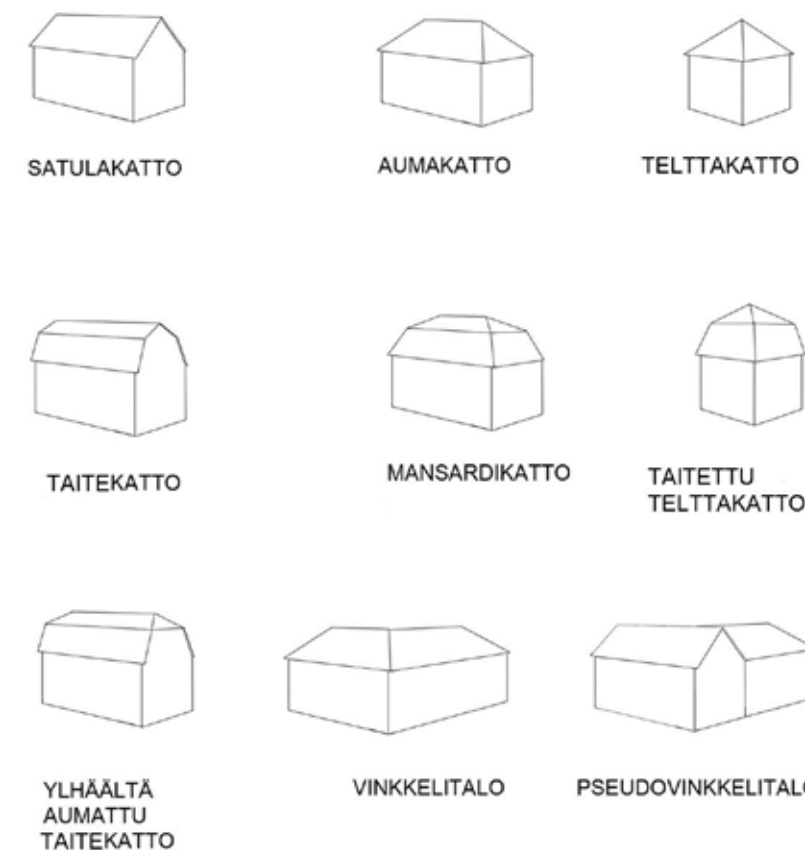
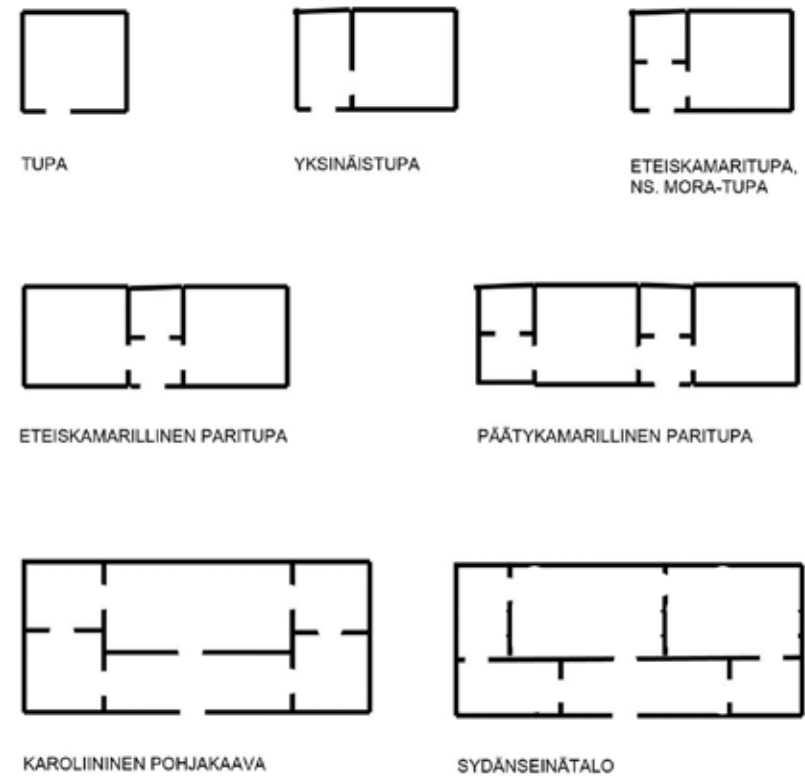
Alue on muuttunut esimerkiksi rakennuskannaltaan, rakenteiltaan, tiestöltään, pihastutuksiltaan. Rakennukset ovat pääasiassa II ja III-luokan kohteita ja alueella on useita uudisrakennuksia, joista suurin osa sopii kuitenkin vanhan rakennuskannan mittakaavaan ja rakennustapaan.

Suojelusuositus: Rakennuksia saa purkaa vain pakottavasta syystä (huomioidava mitä edellä on sanottu kohteista), myös tielinjaukset tulisi säilyttää. Uudisrakentaminen on mahdollista vanhaa rakennustapaa kunnioittaen.

Erilaisten kohdetyyppien keskinäisestä arvotuksesta

Inventointi sisältää ”suur”maisema-aluejaon (I-VIII), jossa on ensisijaisesti kiinnitetty huomiota yhtenäisiin maisema-alueisiin ja niiden erilaisiin tyyppisiin. Paikkatiedossa maisema-aluejako on esitetty nimellä ”Maaseudun kulttuurimaisema-alue”, vaikka Tuusulassa on myös kolme taajama-alueita. Maisema-aluejako on myös ollut johtotähtenä selvityksen vihkokoja luotaessa, vaikka maisema-alueet eivät aina noudata hallinnollista kyläjakoa. Pääsääntöisesti maisema-alueita ei ole arvoluokiteltu ellei kyseessä ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti tärkeän alueen sisältävä maisema-alue. Maisema-alue voi sisältää myös paikallishistoriallisen kehitysjuonteen, joka lisää sen omaleimaisuutta. Maisema-aluejako on luotu kaavoittajille ja suunnittelijoille Tuusulan maisemaa ja historiaa selvittäväksi kaavioksi yleiskaavoitusta ja täydennysrakentamista ohjaamaan.

”Rakennuskulttuurikohde” on tässä inventoinnissa aina muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yksittäinen rakennus, jota erittäin usein ympäröi ”Rakennettu kulttuurialue” ja jolla on ”Rakennettua kulttuurialuetta täydentäviä rakennuksia tai rakennelmia”. Eli yksinkertaisimmillaan kyse on pihapiiristä (=rakennettu kulttuurialue), pihassa olevasta päärakennuksesta (=rakennuskulttuurikohde) ja talousrakennuksista (=rakennettua kulttuurialuetta täydentävät rakennukset tai rakennelmat). Rakennelma voi olla vaikka vanha kivaiata, kivipengerrys/porrastus, maakellari ja toisinaan myös pellon keskelle tai reunaan kasattu ei-muinaismuistoksi luokiteltava kiviröykkiö, joka on syntynyt pellonraivauksen yhteydessä ja jossa on havaittavissa selkeä rakennustaiteellinen pyrkimys (=symmetria, selkeä, järjestelmällinen latominen, keon päälle kasattu ”majakka”). Rakennettu kulttuurialue voi pitää sisällään myös puutarhaa, peltoaluetta, metsäläidunta tai muuta vastaavaa, jolla on kohteelle selkeä toiminnallinen ja maisemallisesti näkyvä yhteys.

Maaseudun rakennuskulttuurin pohjakaavat

Maalaistalojen pohjakaavat noudattavat yhtenäistä kehityslinjaa. Maaseudun rakentamisessa vakiintui 1700-luvun kuluessa yleiseksi rakennustyyppiksi paritupa. Rakennustyyppi syntyi usein yksinäistuvasta, kun rakennusta jatkettiin symmetrisesti toisella tuvalla tai salilla - toisinaan vanhasta tuvasta tehtiin sauna kuten on tapahtunut Seurasaaressa siirrettyssä Niemelän torpassa.

1700-luvulla säätyläisrakennuksissa yleistyi ns. karoliininen pohjakaava, jossa huonetilat jaettiin päätykamareihin ja keskeisesti sijoitettuun tupaan, jonka edessä oli koko tuvan levyinen eteistila. Mallin takana oli ruotujakolaitoksen virkatalot, joiden perusmuoto oli tämä neljän kamarin, salin ja eteishallin ratkaisu. Karoliininen pohjakaava jäi elämään erilaisina pienempinä variaatioina kansanrakentamiseen aina 1940-luvulle asti. Sydänseinätalot tulivat talonpoikaisrakentamiseen 1800-luvun loppupuolella. Ne olivat viimeinen askel ennen vapaiden pohjakaavojen syntyä. Sydänseinän molemmin puolin saatettiin huonetilat järjestää käyttäjän toivomusten mukaan.

Rakennuksen ikä on suunnilleen määritettävissä jo sen pohjakaavan perusteella, tosin määrittäessä on otettava aina huomioon myös paikallinen traditio sekä perustamistapa, työkalujen työstöjälki, nurkkaliitokset ja mahdolliset merkit aikaisemmista rakennusvaiheista - ja muistettava se seikka, että rakennusmateriaaleja, erityisesti hirsii, ovia, ikkunoita laseineen, sokkelikiviä ja heloja on kierrätetty niin kauan kuin ne ovat olleet käyttökelpoisia.

Talojen kattomuodot

Kattomuodot kertovat pohjakaavoja selkeämmin erilaisten tyyllisuuntien vaikutukseen maalaistaloissa. Harjakatto on talonpoikaisrakentamisen ikivanha kattotyyppi, jonka ohelle muita kattotyyppisiä alkoi ilmestyä 1700-luvun lopulta alkaen. Taitekatto pohjautuu 1700-luvun lopulla rakennetuista säätyläistaloista, mutta suurin osa nykyaikaan säilyneistä taitekatoista on jugendin mukanaan tuoman 1910- ja 20-lukujen tuotosta.

Aumakatto liittyy erityisesti empireen mutta myös 1700-luvun ylempien upseerien sotilasvirkataloihin mallipiirustuksineen. 1900-luvulla aumakattoa on käytetty klassistisissa rakennuksissa. Telttakatto on tavallaan aumakaton tyypitys, joka esiintyy pääosin klassistisissa, pohjamuodoltaan neliömäisissä asuinrakennuksissa ja erityisesti talousrakennuksissa kuten viljamakasiineissa ja eteläisessä Suomessa harvinaisissa kesänavetoissa. Myös funktionalistisissa pientaloissa on telttakattoja. Aumattu telttakatto ja mansardikatto esiintyvät lähinnä 1900-luvun alkupuolen rakennuksissa, joita Tuusulasta löytyy molemmista vain muutama esimerkki. Mansardikaton lapheet peittävät rakennusta kaikilta sivuilta, taitekatto vain kahdella vastakkaisella sivulla.

Vinkkelij- ja pseudovinkkelitalot eroavat siinä, että pseudovinkkelitalo on useimmiten syntynyt poikkipäädellä jatketusta rakennuksesta.

Frontoni on päätykolmio. Keskirisaliitti on rakennuksen pitkän julkisivun keskilinjalla oleva, mahdollisesti hieman ulkoneva, poikkipääty, jota on korostettu erilaisin arkkitehtonisin tehokeinoin kuten pilasterein. Pilasteri on esim laudoista tehty valepilari, joka ulkonee hieman julkisivusta ja saattaa piilottaa taakseen mm. pitkänurkkaisen hirsiliitoksen päät, följarin - tai ei välttämättä yhtään mitään.

VIII. JOKELA

256. Jokelan taajama

Jokelan taajamakokonaisuus on useassa vaiheessa rautatien mukanaan tuoman teollisuuden ympärille rakentunut taajamakokonaisuus, joka sisältää erilaisia arvokkaita ympäristöjä. Arvokkain osa taajamaa on Jokelan tiilitehtaan alue, jolla on teollisuusympäristönä valtakunnallista merkitystä (RKY 2009). Teollisuusrakennusten lisäksi alueella on useita merkittäviä yksittäisiä rakennuksia. Alueen historiaa leimaa myös sen muodostuminen kolmen eri pitäjän rajamaille ja siitä aiheutuneet erinäiset viivästykset yhteiskunnallista osallistumista edellyttävässä kehityksessä kuten tiehankkeet.

Historia

Jokela on yksi huomattavimmista Uudellamaalla pääradan varteen syntyneistä teollisuustaajamista. Jokelan seutu asutettiin nykyisen Tuusulan kunnan alueista viimeisenä. Paikkakunnan kehityksen alku oli usean ulkopuolisen yhteistekijän summa: Helsinki-Hämeenlinna -rautatien vuodesta 1862 tarjoamasta liikenneyhteydestä, jota naapuripitäjän, Nurmijärven talolliset ja Raalan kartanon isännän Anders Adlercreutz halusivat hyödyntää ja laativat siksi vuonna 1862 kirjelmän seisakkeen saamisesta Tolkinojan torpan tienoille. Muutamaa vuotta myöhemmin Kellokosken ruukin johtaja, valtiopäivämies, Robert Björkenheim yritti vastavalla toiveella saada seisakkeen Hyvinkään ja Järvenpään välille, mutta Tolkinojaa etelämmäksi. Björkenheimin uhkarohkeasti Hyvinkään Kaukaan kylään rakennuttama rullatehdas aloitti toimintansa vuonna 1873 ja vuonna 1875 alkoivat junat pysähtyä säännöllisesti asemarakennuksen saaneessa Jokelassa; lastaustoimintaa oli saatettu harjoittaa jo aiemmin. Nämä vaikutusvaltaiset naapurit siis myötävaikuttivat tiiliteollisuuden asettumisessa nykyisen taajaman paikalle. Edellytykset Jokelan tiiliteollisuudelle syntyivät Palojoen suuntaisista savikoista ja juuri sijainnista pääradan varrella keskellä suhteellisen viljelemätöntä takamaata.¹ Helsinkiläiset insinöörit August. F. Hilden ja Theodor Tallqvist perustivat Jokelaan tiilitehtaan vuonna 1874 lunastamilleen Tuusulan Kirkonkylän Krapin tilan takamaille.²

Tyypillinen piirre 1900-luvun vaihteen teollisuustaajamille oli väestöryhmien ja funktioiden alueellinen eriytyminen. Tämä näkyi myös Jokelassa. 1900-luvun alkuun mennessä paikkakunnalle oli syntynyt kolminapainen taajamarakenne, joskin rakennuskanta oli suhteellisen väljää. Aseman ympäristössä oli liikerakennusten ryhmä ja siitä etelään tiilitehdas ja tärkkelystehdas (myöhempi vanutehdas) ulkorakennuksineen sekä työväen asuinkasarmeineen. Rautatie erotti itäpuolelleen puutarhan ja puiston sisältävän alueen, jossa asui tiilitehtaan johtaja.

Suomen itsenäistymisen jälkeen yhteiskunta alkoi muuttua ja kasvavan teollisuustaajaman asukkaat tarvitsivat asuntoja ja palveluita. Kehitys johti Jokelassa pientaloalueiden syntyyn, joita rakensivat tehtaiden työntekijät ja muut paikkakunnalle muuttaneet ammattikunnat. Taajama laa-

jeni vanhan asutuskeskittymän ulkopuolelle. Vilkkainta näyttää rakentaminen olleen 1930-luvulla, jonka peruja ovat keskustan lähipiirissä sijaitsevat nykyisetkin pientaloalueet.

Sodan jälkeen Jokelan asutus tiivistyi 1920- ja 30-lukujen omakotitalojen sekaan nousseilla rintamamiestaloilla. Jokelan ympäristöön syntyi myös kokonaan uusia asuinalueita, jotka rakennettiin likipitään nykyiseen tiheyteensä 1950-luvun kuluessa. Samalla vuosikymmenellä Jokelan tiilitehdas ja Paloheimon saha Kolsassa lopettivat toimintansa, mutta radan itäpuolella tulitikkutehdas ja Kolsan tiilitehdas jatkoivat aina 1980-luvulle asti. Rakentamisen painopiste oli vielä ennen sotia teollisuuden rakennuksissa; 1950-luvulla se siirtyi asuin- ja liikerakentamiseen, jolloin liikekeskustaan rakennettiin myös ensimmäiset kivitalot.

Jokelassa ei tapahtunut 1960- ja 70-lukujen kuluessa juuri lainkaan massiivista uudisrakentamista, minkä vuoksi taajamarakenteen historiallinen kerroksellisuus on säilynyt varsin ehenä 1990-luvulle asti, jolloin nou-

si ensimmäinen uuden ajan liiketalo Keskustien varteen. 1800-luvulla syntynyt teollisuusalue on yhä selkeä osa Jokelaa. Samoin ennen sotia syntyneet pientaloalueet erottuvat hyvin. Useimmissa tapauksissa myöhemmät lisäykset sijoittuvat vanhaan taajamarakenteeseen kätkemättä aikaisempia vaiheita. Jokelassa on Tuusulan taajamista mielenkiintoisin ja eheimmin rakentunut historiallinen kerroksisuus, mutta sen keskeisin alue eli asemansseudun liikekeskusta ja asemansseudun asutus on purettu lähes täydelleen 2000-luvun alussa. Uudisrakentaminen ei ole kunnioittanut paikallista ilmettä. Vaaran on, että Jokela menettää Hyrylän tavoin omaleimaisuuttaan ja identiteettiään vauhdilla.

Jokelan täydennysrakentamisen lähtökohdaksi tulisi ottaa mittakaavaltaan sopusuhtainen rakennustapa. Erityisen tärkeää on, ettei yli sadan vuoden edustava historiallisen jatkumon kerrostumat jää uuden rakentamisen varjoon tai muutosten vuoksi menetä havaittavuuttaan. **Luokka 2.**

Säästöpankintalo eli E-liikkeen vanha myymälä 1950-luvulta ja 1920-luvun parturiliikkeen talo Jokelan keskustassa.

¹ Spoof, s. 34-36.

² Spoof, s. 37.

Jokelan rakennuskanta

Teollistumisvaiheen rakennuskanta

Jokelassa on edelleen jäljellä noin 20 rakennusta, jotka liittyvät historiansa tai ympäristönsä kautta paikkakunnan alkuvuosikymmeniin. Kartanon teollisuusalue muodostaa yhtenäisen rakennuskannan alueen. Ympäristön vanhin rakennus on tiilitehtaan konttori (kohde 178) 1870-luvulta. Muu rakennuskanta on vuoden 1900 jälkeiseltä ajalta, mutta teollisuusalueen rakenne on säilynyt samankaltaisena yli sata vuotta. Jokelan tiilitehdas, vanutehdas sekä laatikkotehdas muodostavat rakennushistorialtaan valtakunnallisesti arvokkaan kokonaisuuden. Maisema-alueena Kartanon teollisuusalue on harvinainen yhdistelmä useiden tehtaiden tuotantorakennuksia ja 1900-luvun alkupuolen työväenyhtiön historiaa. Vanha alakansakoulu ja tehtaan asuintalot 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä ovat sen sijaan joko palaneet tai purettu hylätyksi tulemisensa jälkeen.

Jokelan teollistumisen aikaisia rakennuksia on muutamia myös Kartanon alueen ulkopuolella. Ne sijaitsevat myöhemmin rakentuneiden pientaloalueiden keskellä ja edustavat varhaisen palsta-asutuksen syntyä teollisuustaaajaman ympäristöön.

Pientaloalueiden rakennuskanta

Palsta-asutusta syntyi harvakseltaan Jokelan alueelle jo ennen vuotta 1920, mutta vilkas pientalorakentaminen lähti käyntiin vasta 1920-luvulla. Asutus oli vuoteen 1930 mennessä laajentunut niin, että Palojoen varren palstat oli rakennettu nykyiseen laajuuteen ja rakennettuja palstoja oli noin kymmenen kappaletta Riihihaassa ja radan varressa nykyisen Päiväkummuntien kohdalla. Uudisrakentaminen on 1940-luvulta alkaen hävittänyt yli puolet 20- ja 30-lukujen rakennuksista, mutta likimain alkuperäisessä asussaan on riittävästi rakennuskantaa antamaan edustavan kuvan kehityksen vaiheista

Jokelan pientalojen arkkitehtuuri mukailee maamme vastaavan ajan tyyliä. 1910- ja 20-lukujen vaihteessa muotiin tullut taitekatto löytyy muutamasta Jokelan rakennuksesta. Satulakatto yleisty jälleen 30-luvun taitteessa, mikä näkyy myös Jokelassa. Vuosien 1930-1938 rakennuksia kuvaa valetasa/auma/telttakattoisuus ja kuistien rakentaminen. Ikkunatyypit ovat monipuolisempia, erityisesti muutamat kuistien puitejaot ovat erityisen rikkaita. 1930-luvun lopulla pientalorakentamiseen vaikutti funktionalismi. Torikujan rakennukset ja Tiriläntie 9 ovat miltei ainoat esimerkit funktionalismista Jokelassa. Neliömäinen pohjakaava, kaksikerroksisuus ja telttakatto kuvaavat ajan tyyliä.

Vaikka sotaa edeltävän ajan omakotitaloilla ei itsessään ole suurta rakennushistoriallista merkitystä, ne muodostavat kokonaisuutena tärkeän osan Jokelan taajamakuva ja historiaa.

Jälleenrakennuskauden rakennuskanta

Sota-aika merkitsi taukoa rakentamisessa ja 1940-50-luvun rintamiestalot loivat standardisoidun pientalotyypin, jota ei sotia edeltävän ajan tapaan höystetty tyyliä tuomilla elementeillä. Toiseksi halitsemalla pientalotyypin Jokelassa inventointihetkellä vuosina 2010-2013 uusien pientaloratkaisujen jälkeen on edelleen jälleenrakennuskauden omakotitalo, joita toisaalta puretaan useasti suurempien uudistalojen tieltä sekä väärin tehtyjen korjausten takia.

Jälleenrakennuskauden aikana Jokelan asuinrakennusten määrä kaksinkertaistui. 1940-luvun lopulta 50-luvulle rakennettiin alle kymmenessä vuodessa yli 150 pientaloa. Jokelan jälleenrakennuskauden asuinrakennukset noudattavat pienin talokohtaisin muutoksin yleistä tyyppiä. Aikakauden rakennuskantaa on säilynyt paljon. Noin 10 % rakennuksista on myöhemmin purettu ja puretaan edelleen kunnan sekä kaavoitusratkaisuiden takia (tonttitehokkuus). Lisälämmöneristyksen asentaminen, ulkuvuorauksen muuttaminen ja ikkunoiden sekä ulko-ovien vaihto ovat toimenpiteitä, jotka ovat muuttaneet ja muuttavat rakennusten alkuperäistä ulkoasua liikaa.

Sotia edeltävää rakennuskantaa on purettu uusien rakennusten tieltä erityisesti Vanhantien pohjoispäässä sekä satunnaisesti muualla: täydennys- ja uudisrakentamista pitäisi ohjata sopeutumaan muodoltaan, kooltaan ja materiaaliltaan olemassaolevaan, sillä tavanomainen nykyuudisrakentaminen eroaa huomattavasti enemmän 1920-1950-lukujen rakentamisesta kuin tuon ajan pientalojen rakentamistavat keskenään. Taajama-alue laajeni saumatta Lepolassa ja Keskustien päässä. Laajennukset istuivat vanhaan taajama-rakenteeseen hyvin. Muut palstatilaa-alueet rakennettiin erilleen vanhan taajaman läheisyyteen.

Tehtaiden rakennuttamat asuintalot

Jokelassa on edustava ja rakennushistoriallisesti arvokas kokonaisuus 1940-50-luvun vaihteen tehtaiden rakennuttamaa asuntoarkkitehtuuria. Kolsan tiilitehtaan ja tulitikkutehtaan työntekijöilleen rakennuttamat asuintalot ovat oleellinen osa Jokelassa toimineen teollisuuden jättämää konkreettista historiaa. Jokelan tiilitehtaan työväen asuinrakennukset alkavat sen sijaan olla kadonnutta perintöä.

Jokelan vanhin tornitalo 1970-luvulta.

Tehtaantie 1 edustaa huvilamaista 1910-20-luvun pientalorakentamista

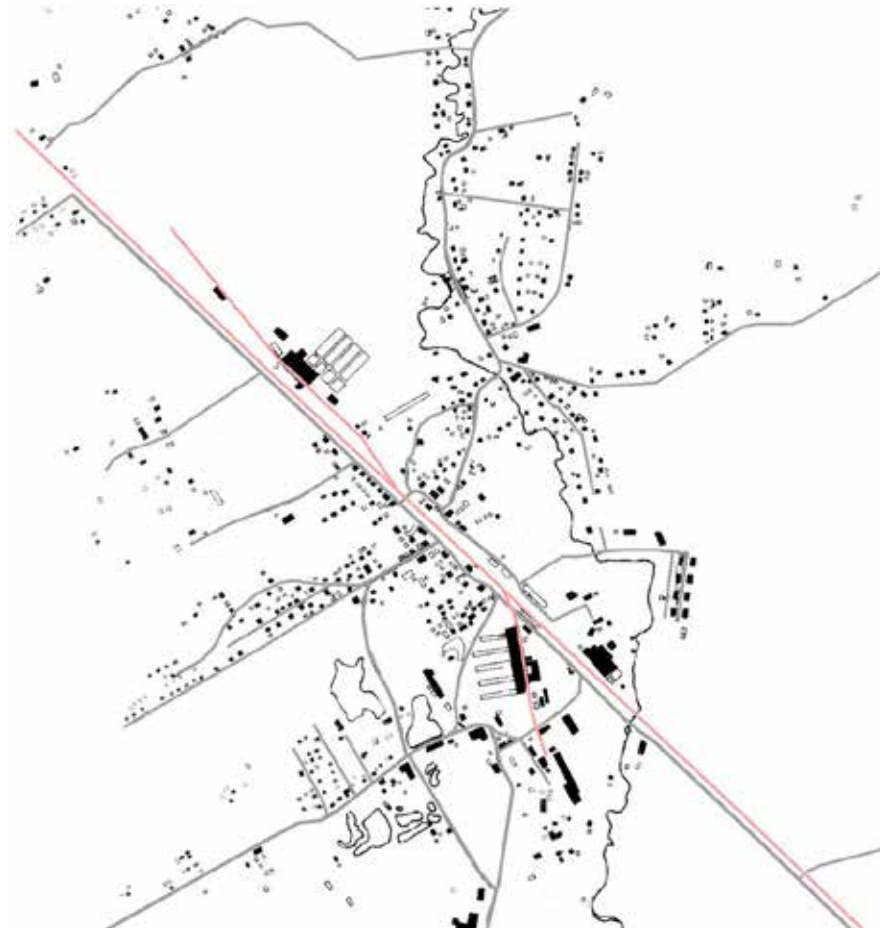
Tiriläntie 5 edustaa harvinaistunutta funkiskauden pientalokantaa telttakattoineen.

Jyväkuja 8 on tyyppillistä 1920-40-luvun harjakattoista pientalotyyppeä.

Jokelan rakennuskanta 1930 PS.

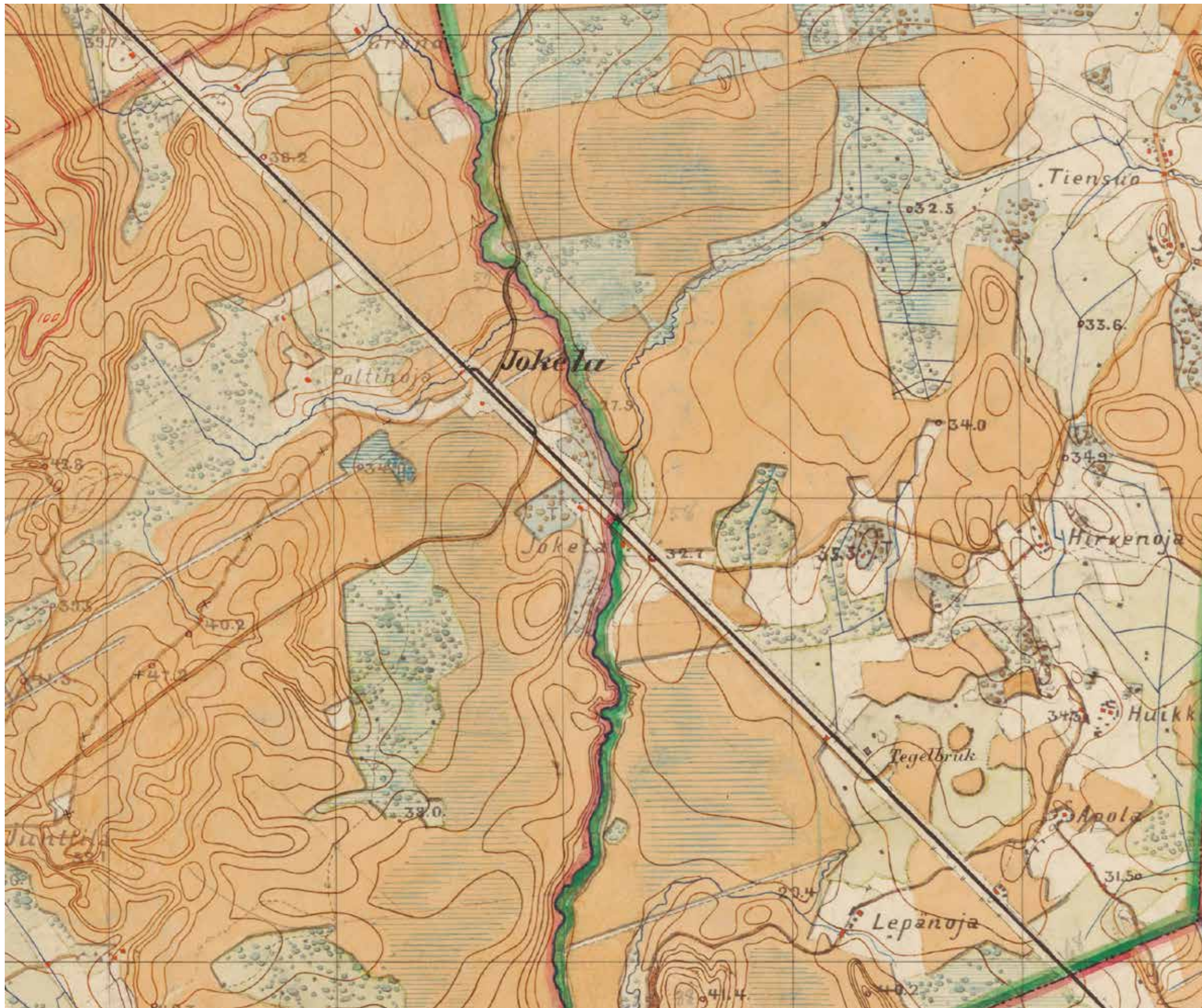
Jokelan rakennuskanta 1958 PS.

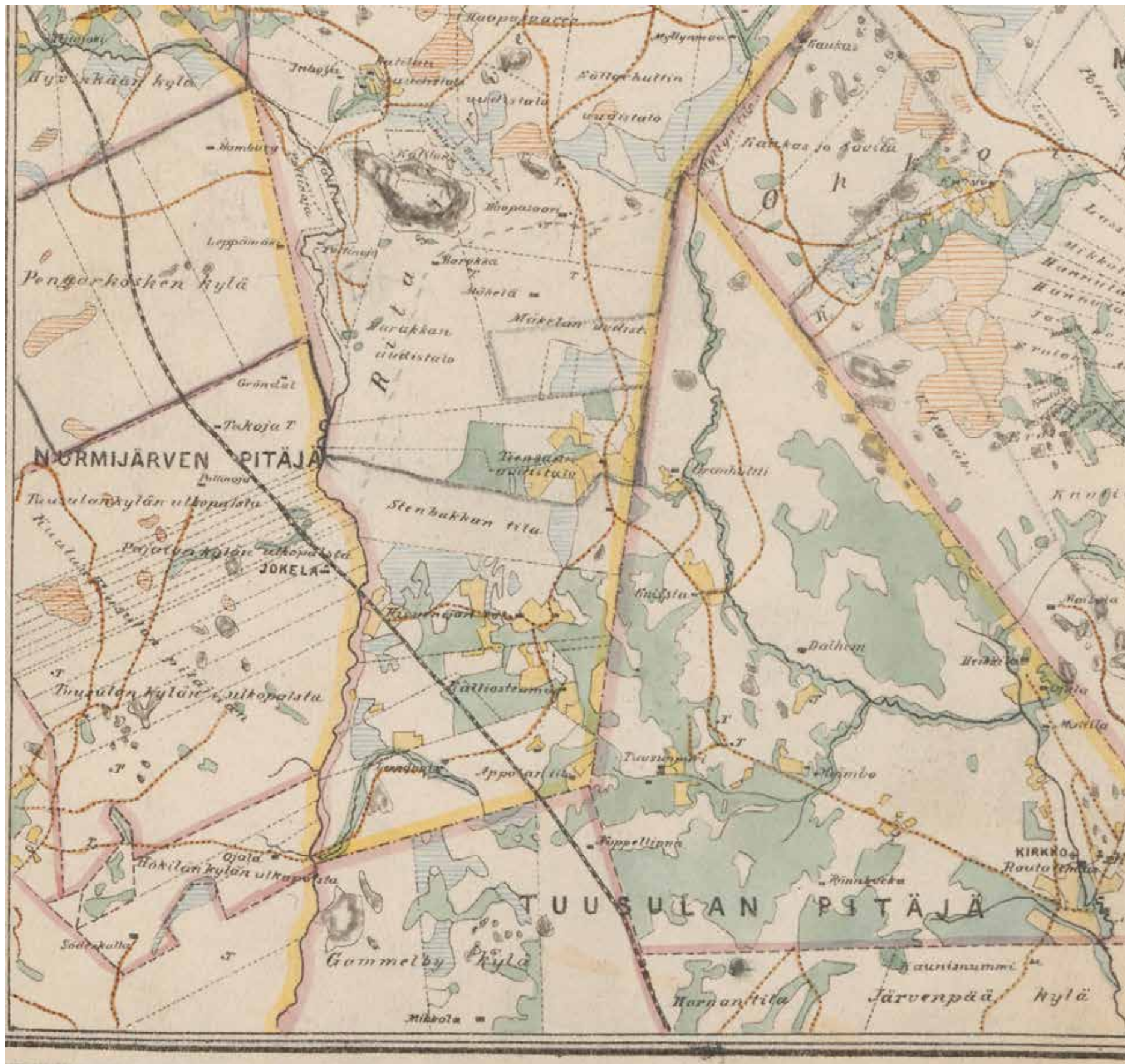
Jokelan rakennuskanta 2005 PS.

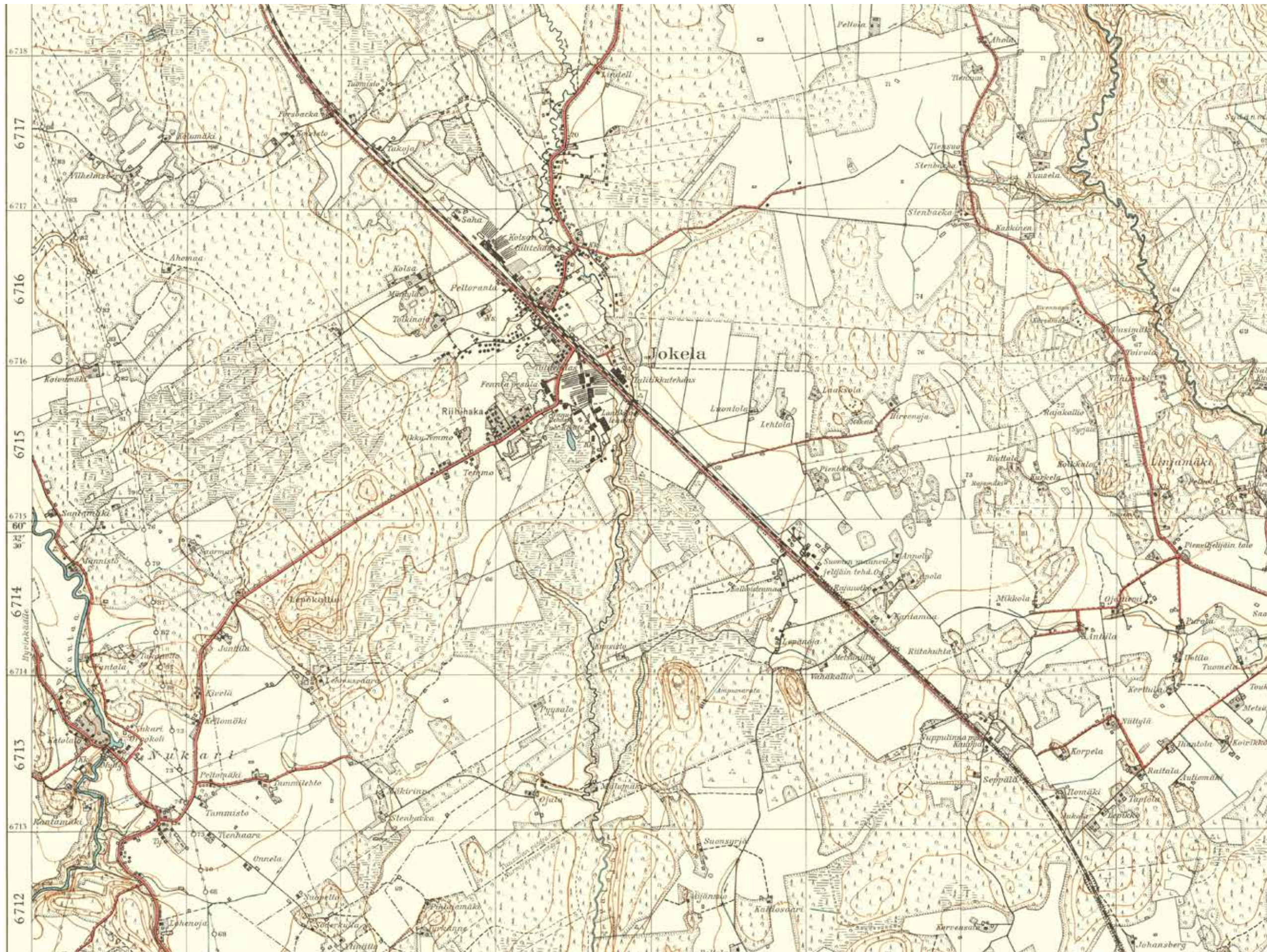
Jokela oli täysin asumaton seutu 1760-luvulla. Vasemmassa reunassa näkyy Nukarin kylä, oikeassa reunassa Linjamäen kylän läntisimmät torpat ja Nuppulinna torppa. Kuningaankartasto 1760-80; Kansallisarkisto. <http://koti.kapsi.fi/~timomeriluoto/KARTAT/%C2%B4%C2%B4Kuninkaan%20Kartasto%C2%B4%C2%B4201776-1805/>

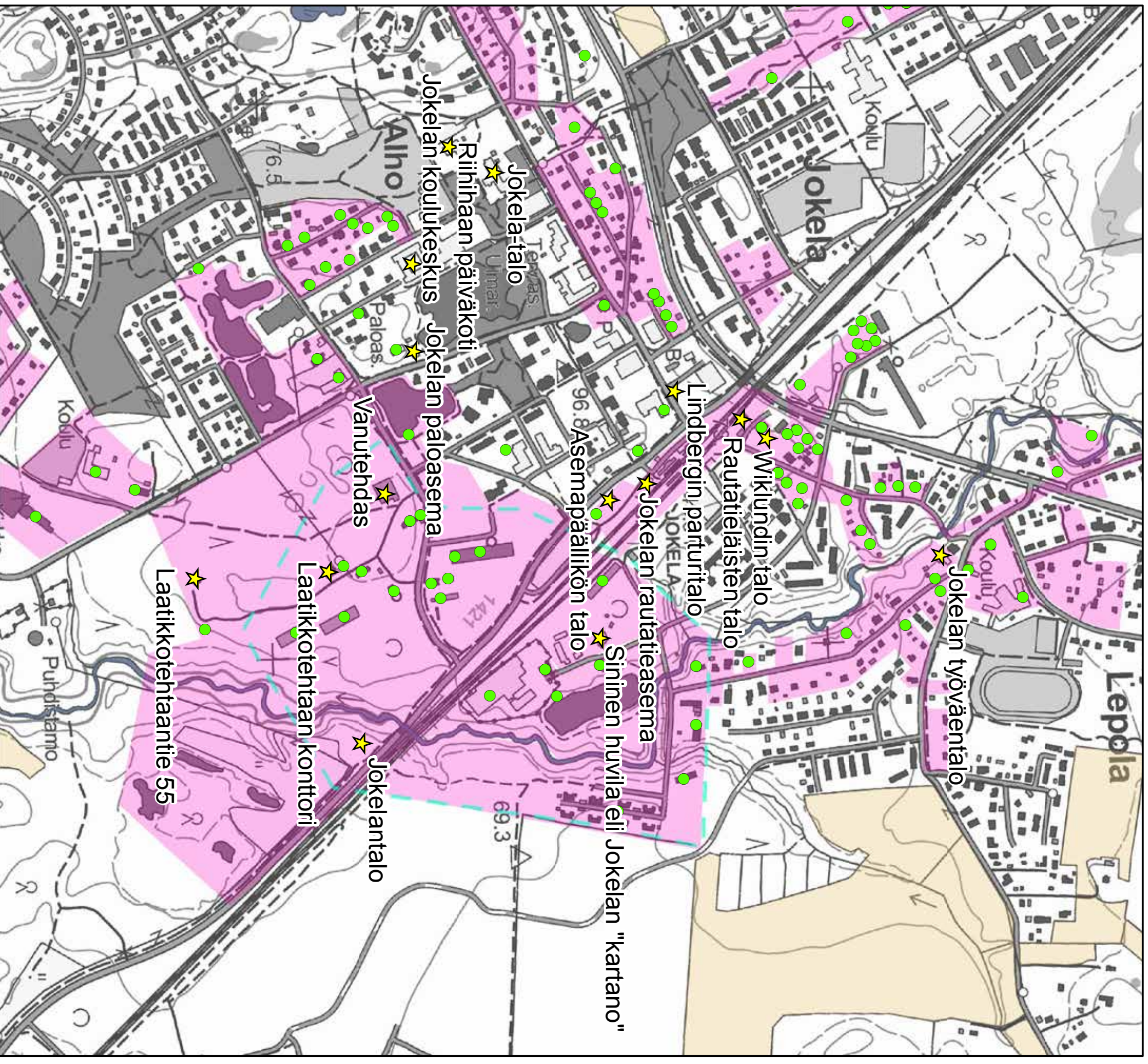
Jokelan seutua noin vuonna 1870; Huikossa on pieni tiilitehdas (tegelbruk), joka ei liity Jokelan tiilitehtaisiin. Kartta on venäläisen topografikunnan kartta vuodelta 1870, Kansallisarkiston digitaaliarkisto.. Karttalehti X 30.

Jokelan etelä- ja itäpuoliset maa-alueet eli kruunun Ridasjärven takamaista muodostamat uudistilat, jotka kuuluvat nykyisin Tuusulaan Hausjärven, Mäntsälän, Nurmijärven, Tuusulan ja Porvoon pitäjiä esittävällä kartalla. KA Yleisk. Ia* 177/- -

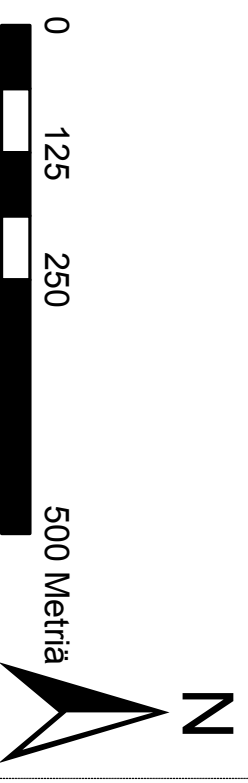

Jokela ja lähitiennoot vuonna 1940. Suomalainen topografikunta (puolustusvoimat). Karttalehti 204404_1940.

© Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 2016
CC BY 4.0

- ★ Rakennuskulttuurikohte
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohte 2009 (Museovirasto)
- ▭ Rakennettu kulttuurialue
- ▭ Maaseudun kulttuurimaisema-alue

JOKELAN TIILITEHTAAN ALUE

Jokelan tiilitehtaan eli Kartanon teollisuusalue muodostaa taajaman historiallisen ytimen. Alueen vanhimmasta rakennuskannasta on jäljellä vain fragmentteja, mutta tehtaiden ja asuinrakennusten sijoittuminen alueelle ovat perua 1870-luvulta, jolloin teollisuus asettui Jokelaan. Alueen merkittävin rakennus on kahdessa vaiheessa rakennettu tiilitehdas, joka on rakennuslailla suojeltu. Koko teollisuusalue muodostaa vielä tänään jokseenkin yhtenäisen alueen huolimatta sitä halkovasta Nukurintiestä.

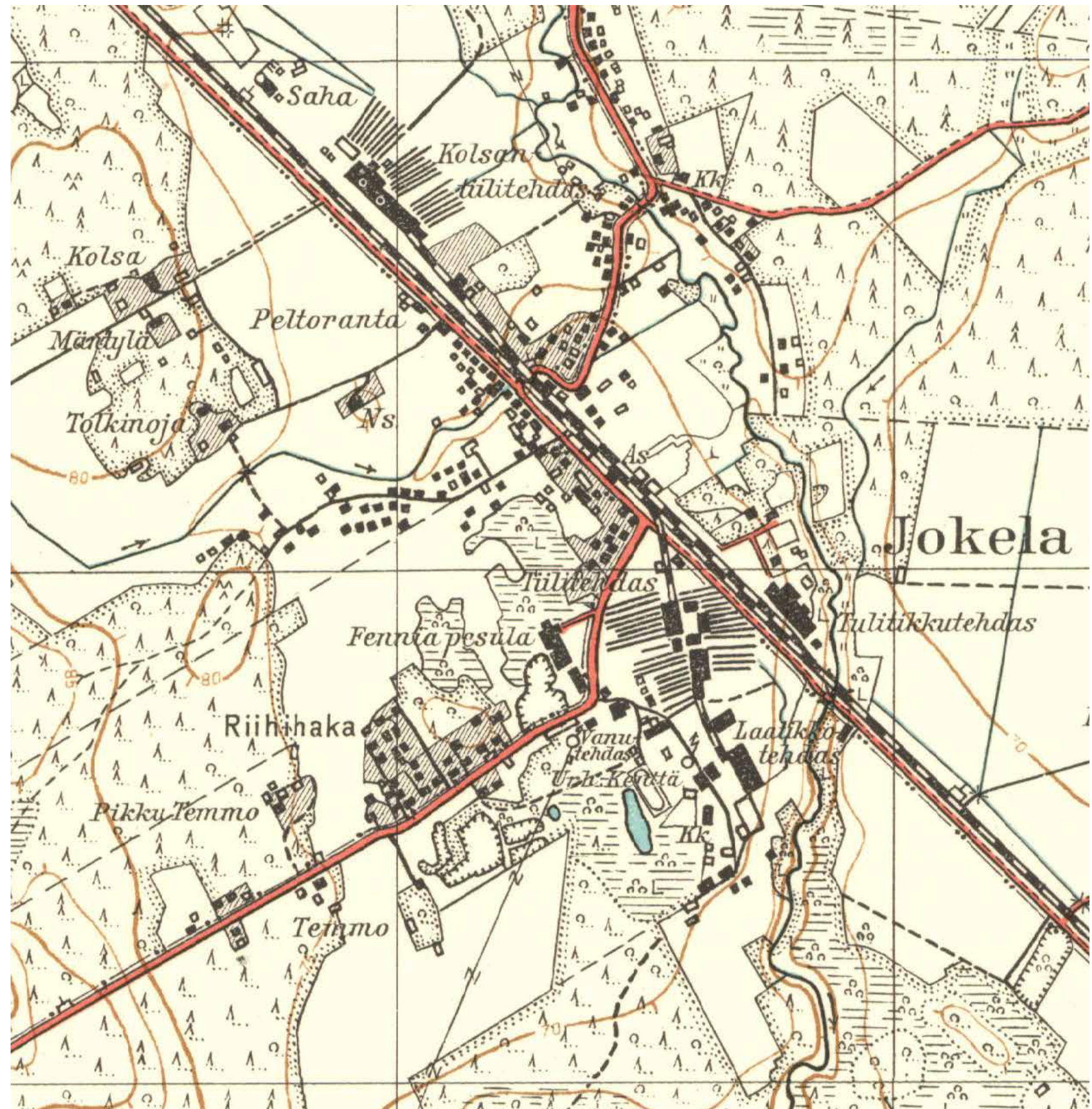
Tiilitehtaan alue on valtakunnallisesti merkittävä teollisuusympäristö. Se on tärkein osa Jokelan taajamakuva ja historiaa. I LUOKAN ALUE

Vanutehdas

Rengasuuni sisältä.

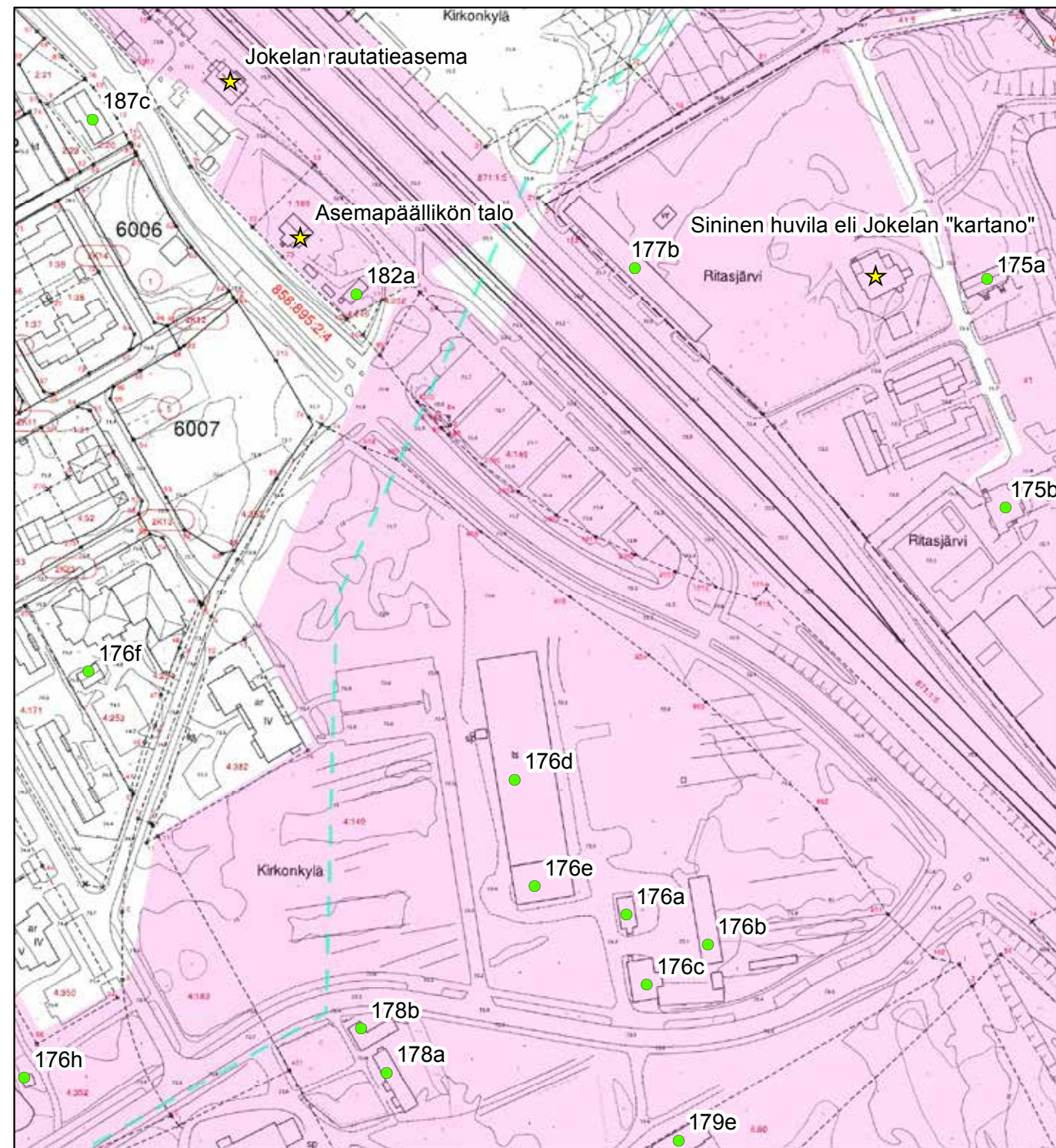
Jokelan tehdasalueet ja asutus 1940-luvulla. Suomalainen topografikunta. Vanhat painetut kartat. Maanmittauslaitos. Karttalehti 204404_1940.

Jokelan tiilitehdas vuonna 1882. Kuva Savikkojen valtias -kirjasta, alkuperäislähde MV KA.

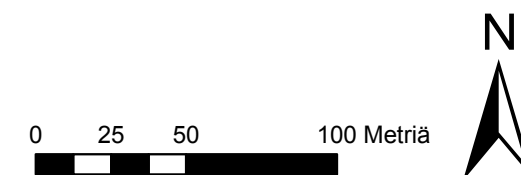
175. Jokelan "kartano" eli "Sininen huvila"

Jokelan tilan lähtökohtana oli isojaon jälkeen perustettu Hausjärven kylän Ridasjärven torppa. Se muodostettiin 1783 kruunun uudistilaksi, josta perintötilana tuli Hirvenoja. Tila jaettiin kahtia 1820-luvulla ja toisesta puoliskosta tuli Jokelan tila. Tiilitehtaan alue samoin kuin "kartanon" tonttikin sijaitsivat kuitenkin Tuusulan Vantaankorven takamailla, tarkemmin Kirkonkylän Krapin, Saksan ja Pekkolan sekä Paijalan Jussilan takamailla.³

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäänökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäänösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

³ Aikakirja XV s. 48-49, Juhani Olasmaa.

Tiilitehtaan johtajan asuinrakennus eli Sininen huvila on rakennettu 1880-luvun puolivälissä (oletettavasti valmistunut 1887⁴), jolloin Jokelan tiilitehtaan johtaja Paul Chmelewski perheineen muutti Ryttylästä Jokelaan. Rakennus on koristeellinen nikkarityylinen puolitoistakerroksinen paneliverhoiltu hirsitalo, jonka julkisivuja on jaoteltu pysty- ja vaakalistoilla. Kivijalka on rakennettu porakivistä. Ensimmäisen kerroksen ikkunoiden profiilit ovat erityisen korostetut ja ikkunoiden alapuolella on koristepeilit. Katto on osittain aumattu. Rakennuksessa on poikkipääty ja vaihtelevia ulokkeita. Varsinainen sisäänkäynti on länsikulmassa, jota koristi alkuvaiheessa kaksikerroksinen avokuisti eli altaani; yläkerran kuisti rakennettiin huoneeksi Grönqvistien aikana (1902-1907). Poikkipäädystä oli myös erillinen parveke, joka on sittemmin purettu ja rakennettu taas uudelleen uuden omistajan toimesta⁵. Rakennuksen ympärillä oli noin 1,5ha tontti, joka rajautui Palojokeen ja rautatiehen. Pihasuunnitelmia on laadittu useita ja niiden pohjalta toteutettiin ainakin Chmelewskin aikana päärakennukselta tehtäälle johtanut lehtikuusikuja, hiekkakäytäväverkosto ja tonttia ympäröinyt kuusiaita. Grönqvistien kaudella lisättiin ruusuistuksia ja Blennerien kausi toi pionit, joita tehtaan jouduttua pankin haltuun jokelalaiset kävivät pelastamassa omiin pihoihinsa. Palojoen toiselle puolen rakennettiin englantilaisytyylinen puisto, Parkki, jonne kuljettiin kapean sillan ylitse. Puisto on sittemmin kadonnut lähes tyystin, sillä sekin kuului Tulitikkutehtaalta myytyyn alueeseen.

Tontilla sijaitsee myös päärakennuksen itäkulman ja Palojoen välissä hirsirakenteinen, yksikerroksinen satulakattoinen piharakennus, jossa sijaitsi tiilitehtaan maatilan meijeri (175a; luokka 1) ja pieni asunto. Meijeri on maalattu keltaiseksi ja sen ikkunoita somistaa nikkarityylyiset koristeaiheet. 1920-luvulla rakennuksessa oli kolme pientä asuntoa, pyykkitupa ja mankelihuone, sauna, puuliiteri ja kellarit. Puutarhurin moratupa tyyppinen, hirsinen asuinrakennus sijaitsi Parkin puolella. Puutarhurin taloon liittyi tiilinen ulkorakennus, jossa oli kellari.⁶

Sininen huvila toimi pitkään Tiilitehtaan patruunan asuntona. Ennen kansalaissotaa ja varsinkin 1800-luvun lopulla tehtaan ja Kartanoksi kutsutun huvilan erottava rautatie toimitti symbolista säätyrajojen virkaa. 1920- ja 30-luvuilla huvila oli yksi Tuusulan kulttuurisista merkikokohteista, sillä tiilitehtaan johtajan, Johannes Blennerin vaimo Lilly Kajanus-Blenner järjesti musiikillisia illanistujaisia sekä harpunsoiton kesäkursseja talossaan. Lilly Kajanuksen kursseille osallistui sekä ammattilaisia, että paikallisia nuoria, joista muutamat valmistuivat aikanaan orkesteriharpisteiksi. Lilly oli Robert Kajanuksen tytär. Vieraita olivat mm. Jean Sibelius.⁷ Talossa on edelleen alkuperäisiä väliovia sekä runsas valikoima sekä 1880-90-luvun valkoisia kaakeliuuneja että kansallisromanttiseen tyyliin koristeltuja, etupäässä vihreitä kaakeliuuneja. Myös yhteen saliin on löytynyt alkuperäisiä huonekaluja.⁸

Tehtaan konkurssin jälkeen Helsingin Osuuspankki myi tilan Tulitikkutehtaalta syksyllä 1934.⁹ Tehdas siirtyi pankin haltuun, joka myi sen eteenpäin 1937 kauppaneuvos E.A. Nikanderille. Nikanderin kuoleman jälkeen tehdasta johti ekonomi Stig Bergh vuodesta 1954 lähtien kunnes tehdas lopetti toimintansa kannattamattomana kaikista investoinneis-

ta (mm. kamarikuivaamo, piikkivaununkuljettimet) huolimatta vuonna 1959.¹⁰

Vankila-alueeseen nykyisin kuuluva Sininen Huvila on nykyisin pääosin ajasta tyhjillään. Se on kunnostettu osittain vanhaa kunnioittaen mutta ei antikvaarisesti. Huvilaa käytetään opetukseen ja koulutustilaisuuksiin.¹¹

Rautatien itäpuolella, Sinisen huvilan vierellä on myös Tikkutehtaan konttorina tunnettu, entinen ”Uusi huvila” (175b; luokka 1) sijaitsee nykyisin vankila-alueella ja on asemakaavassa varustettu sr-merkinällä. ”Uusi huvila” rakennettiin Grönqvistien perheen jälkeläisten käyttöön ja se valmistui vuosina 1907-08 kovalla kiireellä. Huvila on puolitoistakerroksinen, lautaverhoiltu hirsitalo, joka myötäilee huonejaoltaan ja muodoltaan naapuriaan koristelun ja palaneen tornin edustaessa kuitenkin oman aikansa huvila-arkkitehtuuria jugend-silauksella. Talo oli alkuaan valkoinen (bore-massaa) ja ikkunoiden vuorilaudat vihreät. Huvila siirtyi Grönqvistien väyn Gösta Michelssonin kavalluksen ja tehtaan konkurssin myötä vuonna 1911 John Johnssonille, joka kuitenkin myi talon piharakennuksineen jo vuonna 1918.¹² Talon läntinen ulko-ovi on 1930-luvun tyyliin art-decoa ja 1930-50-luvun tyyliin toteutettu konttorin tiski on edelleen olemassa. Huoneissa on edelleen vihreitä ja ruskeita jugend-ajan kaakeliuuneja. Suurin osa vaalean ruskeiksi puitteiltaan maalatuista ulkoikkunoista on edelleen alkuperäisiä. Rakennuksen vesikatto uusittiin vuonna 2012 alkuperäisen mallin mukaan.¹³ Haapatukialtaan reunalla on myös pieni keltainen mökki (175c; luokka 2), joka on mahdollisesti ollut asuinrakennus.

Huvila on rakennushistoriallisesti mielenkiintoinen kohde ja tärkeä osa Jokelan taajamakuva ja historiaa. 1 LUOKAN KOHDE

175 Sininen huvila takapihan puolelta; keittiön porrashuone vasemmalla.

175 Sininen huvila pohjoisesta.

4 Pirkko Ropponen, Tuusula-seuran aikakirja XV, s. 87.

5 Eriäikaisten valokuvien vertailu nykytilanteeseen.

6 Spoof, s. 40-41, 156-160.

7 Spoof, s. 178-182.

8 Anne Vähätalo, vierailu vankila-alueella 21.10.2013, Jarno Salmisen haastattelu.

9 Spoof, s.128.

10 Antti Rosenberg, Suur-Tuusulan historia IV, s. 177.

11 Anne Vähätalo, vierailu vankila-alueella 21.10.2013, Jarno Salmisen haastattelu.

12 Spoof, s. 160-162.

13 Anne Vähätalo, vierailu vankila-alueella 21.10.2013 ja turvallisuusvastaava Jarno Salmisen haastattelu.

175 Sininen huvila ja altaani rautatielle päin. Huvila on poikkeuksellisen koristeellinen ja edustaa samaa tyyliä kuin vuonna 1947 palanut Rantatien Syväranta loistonsa päivinä.

175B Tikkutehtaan konttori eli tiilitehtaan entinen "Uusi huvila" pieniruutuisine yläikkunoineen edustaa monimuotoista jugendia.

175B Uuden huvilan kaarevat kattolinjat ovat jugendille tyypillistä; lähin vastaava on Ruotsinkylän Solbacken. Lautaverhoilu ja vaaleus on myöhempi tulkinta.

175C Haapatukki-altaan äärellä oleva pieni asuinrakennus.

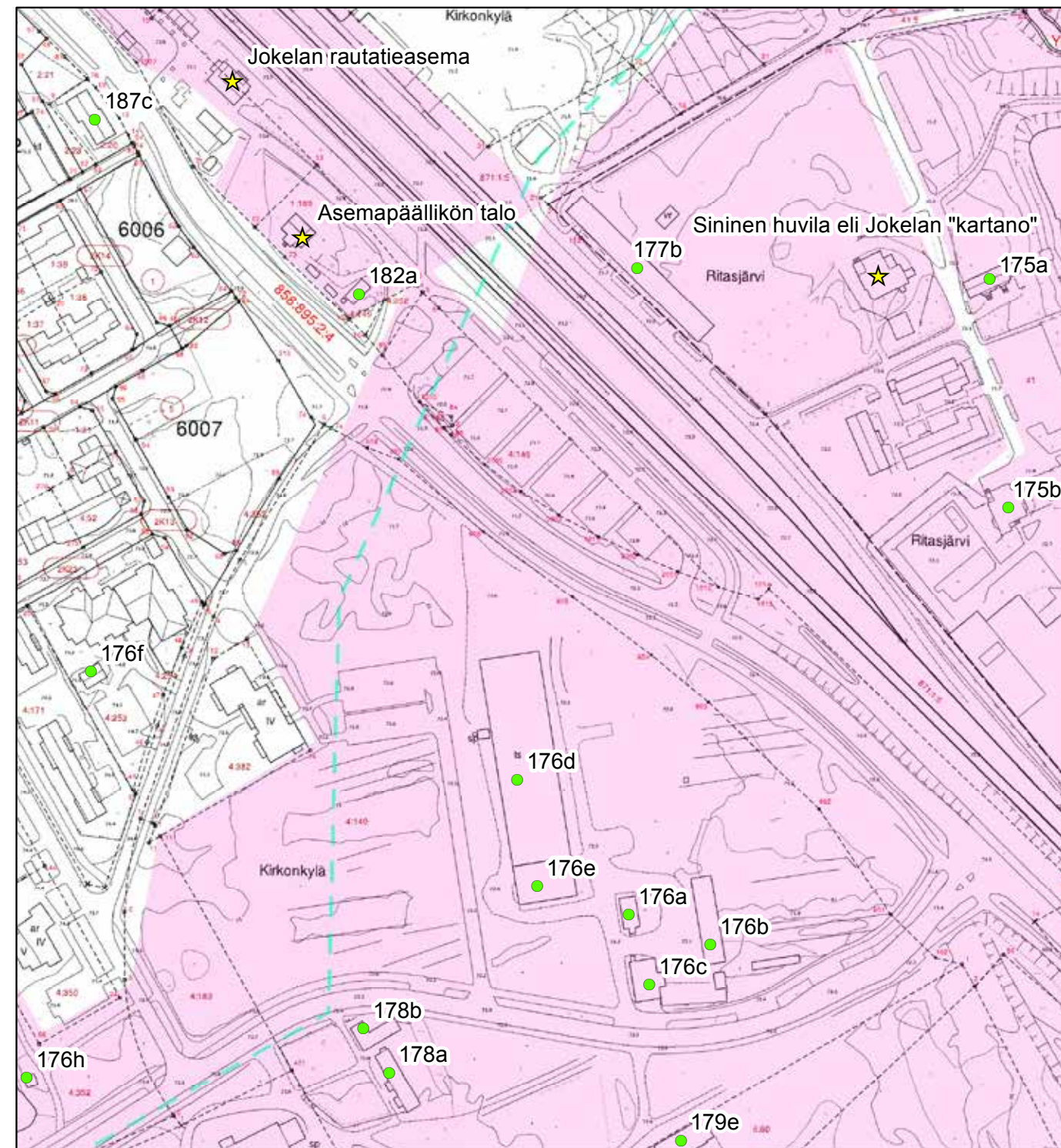
175A Tiilitehtaan meijerirakennus.

175A Tiilitehtaan meijerirakennus pohjoisesta nähtynä.

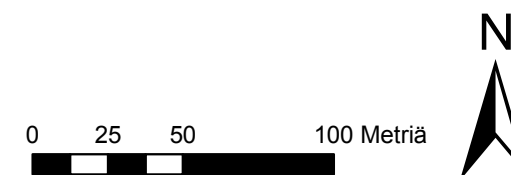
176. Jokelan Tiilitehdas (aluerajaus)

Jokelan Tiilitehtaan läheisyydessä sijaitsevat entinen puurakenteinen ja auringon mustaksi paahtama puurakenteinen ruokala (176a; luokka 1), tiilitehtaan tiili- ja puurakenteinen veturitalli-työkaluva ja vuodelta 1931 (176b; luokka 1) sekä kaksikerroksinen tiilirakenteinen verstaas (176c; luokka 1). Hieman kauempana tehdasalueesta on nykyisen Ester-Matilda -kodin varastona palveleva puolitoista-kerroksinen tiilinen, tanskalaistyylinen Blennereiden Jokelan tiilitehtaan maatilan pehtoorille rakennuttama vuonna 1928 valmistunut asuinrakennus¹⁴ (176f; luokka1). Rakennus on osayleiskaavassa merkitty sr-merkinnällä. 1930-luvulla talossa asui Johannes Blenner nuorempi tanskalaisen Beth-vaimonsa kanssa. He vastasivat Jokelan tiilitehtaan entisessä navetassa sijainneen Fennia-pesulan toiminnasta vuosina 1932 - 1942. Puhtaaksimuuratun asuinrakennuksen erikoisuuksiin kuuluu päätyjen katonlappeiden suuntainen, siksak-kuvion muodostava kolmiomuuraus, räystäätön tiilikate ja neliömäiset, neliruutuiset ikkunat.¹⁵ Pesulanlammien rannalla on pieni telttakattoinen, tiilirakenteinen 1900-luvun alun viljamakasiinia muistuttava pumppuhuone (176h; luokka 1).

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▬ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

¹⁴ Tuusulan Jokela 1950-luvulla. Teollisuusperinnekartta.

¹⁵ Spoof, s. 164-166.

Työkäluvaja on tiilitehtaan rengasuunin (176d; luokka 1) ja sen suojarakennuksen kanssa samanikäinen (1930-31) ja ne sisältävät paljon tyyllisiä yhtäläisyyksiä. Rengasuuni suojarakennelmineen on merkitty asemakaavassa sr-10 -merkinnällä asemakaavassa ja osayleiskaavassa srs-rajauksella. Työkäluvaja muodostuu tiilisestä veturitallin käsittävstä päätyrakennuksesta ja pitkästä, kaksiosaisesta puurakennuksesta. Tiilirakenteiset palomuurit jäsentävät seinä- ja harjalinjasta ulostulevilla katkoilla kaksiaineisen rakennuksen julkisivua ja kattoharjaa. Rakennuksen ominaisimpia piirteitä ovat ikkunoiden epätavanomainen puitejako, ovien ja ikkunoiden rytmi ja kahden rakennusmateriaalin käyttö. Samaan tapaan jäsenyy huomattavasti massiivisempi uunirakennus, jonka eteläpäädyssä on tiilirakenteinen konehuone ja keinokuivaamo, keskellä uuni korkeine, klerestorio-ikkunoin valastuine suojarakennelmineen ja pohjoispäädyssä muisto puretusta polttamattomien kuivatiilien varastosta. Uuni suojarakennelmineen kunnostettiin vuosina 2002-2003 ja suunnitelmista vastasi arkkitehti Heikki Pyykkö.¹⁶ Tuusulan kunnan teknisen toimen varikko on ollut rengasuunirakennuksen turvana vuodesta 1986 lähtien - varikosta luovuttaneen vuonna 2014.

16 Spooft, Tuusula-seura aikakirja XV, s. 56.

176A Tiilitehtaan ruokala pohjoisesta.

Jokelan tiilitehdas vuonna 1882. Kuva Savikkojen valtias -kirjasta, alkuperäislähde MV KA.

176 A Ruokalan pääty.

Tiilitehtaan kolmikerroksinen, puhtaaksimuurattu konehuone (176e; luokka 2) vuodelta 1953 on rengasuunihallin jatkeena. Verstas ovat nykyään asuinkäytössä. Konehuoneen ensimmäinen kerros on yli 5 metriä korkea, mikä näkyy myös kerroksen ikkunoissa: niillä on korkeutta noin kolme metriä. Konehuone on rakennettu rengasuunihallin jatkeeksi. Tiilirakenteinen kaksikerroksinen verstas ja Oy Sörnäs Ab:n puulementeistä rakennettu ruokala, ”laatikkotalo”, sijoittuvat vanhemman, puretun rengasuunin paikalle.¹⁷ Vuosina 1937-38 rakennettu rengasuuni piippuineen ja suojarakenteineen on suojeltu rakennussuojelulailla 1.3.2000.¹⁸ Tiilitehtaan aikaisista asuinrakennuksista on jäljellä myös pieni talo lammikoiden laidalla (176g; luokka 2).

Rengasuuni, konehuone, ruokala, työkaluvaja-veturihalli ja verstas sijaitsevat osayleiskaavassa s-merkinnällä varustetun aluerajauksen sisällä.

Tiilitehdas on rakennushistoriallisesti erittäin arvokas kohde. Tiilitehtaan rengasuuni suojarakennelmineen suojeltiin rakennuslailla vuonna 2000. Alue kuuluu Jokelan teollisuus RKY2009. I LUOKAN KOHDE

¹⁷ Spoof, s. 70-92.

¹⁸ Pirkko Ropponen, Tuusula-seuran aikakirja XV, s. 87.

176D Rengasuuni ja sitä suojaava katos sisäpuolelta.

176D Rengasuunihallin itäpäätä.

176 D Rengasuunin suojarakennus takapuolelta

Rengasuuni sisältä.

176 D Rengasuunien suojarakennus etupuolelta.

176 B Tiilitehtaan työkaluvaja ruokalan ja vestaan välistä.

176B Veturitalli ja työkaluvaja

176 Tiilitehtaan ulkorakennus.

176 Tiilitehtaan ulkokatos.

176 B Veturitalli työkaluvaja takapuolelta.

176 Vuonna 2007 purettu Kellokasarmi PS.

176 Kellokasamin aukio.

176C Versta idästä katsottuna.

176 Tehdasalueen entistä asuinalueetta.

176G Työläisasunto Nukarintien varrella, lammen reunalla.

176J Pumppuhuone.

176F Blennereiden talon eteläsivu.

176F Blennerin talo.

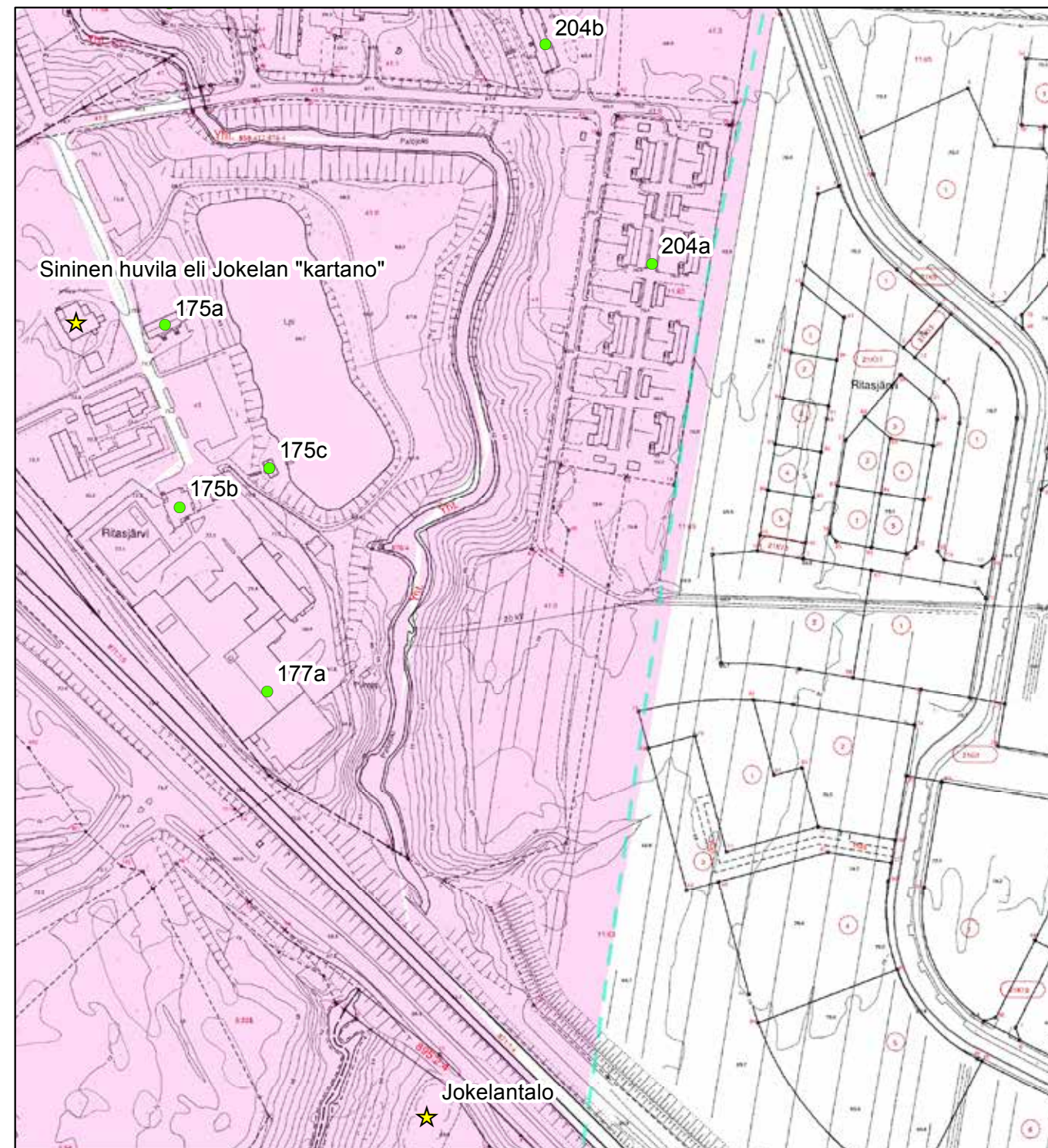
176 Pesulan lampi Jokelassa.

176 Tiilitehdas ilta-auringossa.

177. Tulitikkutehdas, alueena 177

Jokela Oy perustettiin vuonna 1928 vastavetona ruotsalaiselle tultikkustrustille STABille, toimintansa suomalaisten yritys saattoi kuitenkin aloittaa vasta syksyllä 1933 koneiden huonon saatavuuden ja pulakauden takia. Toiminta alkoi uudella nimellä ”Tulitikku Oy” ja rakentamalla ensin omat koneet kesäkuussa 1933 valmistuneen tehta-
taan täytteeksi.¹⁹

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

¹⁹ Suur-Tuusulan historia III, Rosenberg s. 181.

Tulitikkutehdas (177a; luokka 3) rakennettiin Jokelan tiilitehtaan ”Uuden huvilan” laajalla tontilla aiemmin sijainneiden Jokelan vanutehtaan ja Finska Rödfärgsfabriken Jokela, sittemmin Ab Jokelan Vanu- ja Kattohuopatehtaan vuonna 1926 palaneen tehdasrakennuksen paikalle. Jokelan vanutehdas oli aloittanut toimintansa vuonna 1911 ja sen takana oli radan toiselle puolelle myöhemmin Kaukasista toimintansa laajentaneen Suomen Vanutehtaan entinen isännöitsijä John Johnsson.²⁰

Tulitikku Oy oli toiminnassa vuosina 1933-1981; Suomen johtavaksi tulitikunvalmistajaksi tehdas tuli vuonna 1942, jolloin TUKOn tulitikkutehdas fuusioitiin Tulitikku Oy:n. Toiminnan ollessa laajimmillaan 1950-luvulla tulitikkuja vietiin aina Falklandiin ja Uuteen Seelantiin asti. Tehdas rakennutti tuolloin työntekijöilleen ja työnjohdolle myös asuntoja eli ns Pikku-Mikkelin alueen sekä Korpilinnan ja Paavolan, johtajan asuessa ns. Jokelan kartanossa.²¹

Tehdasta laajennettiin vuonna 1964 arkkitehti Pekka Saareman suunnitelmien mukaan²² ja tässä muodossa tehdaskiinteistö on tänä päivänä lukuunottamatta vankilatoiminnan vaatimia muutoksia.

Tehtaan toiminnan päättyttyä tehdaskiinteistö yhdessä kartanon kanssa siirtyi 1980-luvun lopulla vankeinhoitolaitokselle oltuaan sitä ennen tyhjiillään.²³ Pikku-Mikkelistä on muodostettu asunto-osakeyhtiö ja insinööritalo on myyty yksityiselle.

Nykyinen käyttö Uudenmaan lääninvankilan osastona²⁴ on muuttanut tehdaskiinteistön ulkonäköä jossain määrin, mutta tehdas on edelleen merkittävä osa Jokelan historiallista teollisuusmaisemaa. Tikkuvarasto ja lastauspaikka (177b; luokka 2) on edelleen merkittävä osa Jokelan lähestymismaisemaa radanvarrella, joten varasto-luonteestaan huolimatta rakennus tulisi säilyttää nykyilmeisenään ainakin radalle päin. Alue on osayleiskaavassa rajattu ja varustettu s-merkinnällä. **2 LUOKAN KOHDE, OSA RKY 2009 ALUETTA.**

177 Jokelan tulitikkutehdas, nykyinen Jokelan vankila.

20 Spoof, s. 59.

21 Aikakirja XV s. 58-59, Jaana Koskenranta.

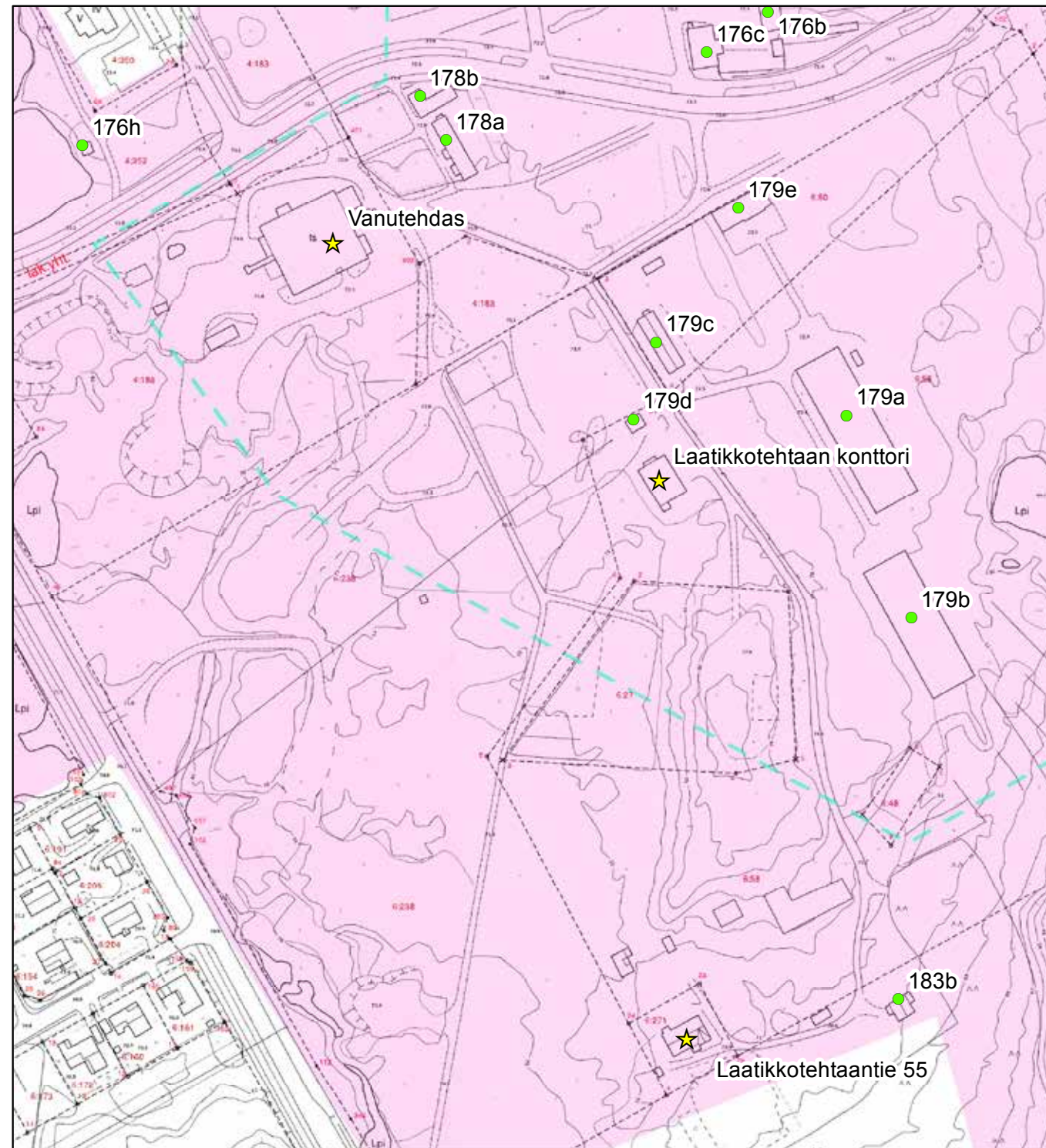
22 Härö 1986 inventointi, s. 34.

23 Antti Rosenberg. Suur-Tuusulan historia IV, s.181-184.

24 Spoof, s. 60.

178. Tiilitehtaan isännöitsijän talo ja konttori

Tiilitehtaan alueen vanhin rakennus on peräisin aivan tehtaan alkua ajoilta, se on rakennettu ilmeisesti vuonna 1878. Yksikerroksinen, satulakattoinen hirsitalo on vuorattu myöhemmin peiterimalaudoituksella ja ikkunat ovat kuusi- ja yhdeksänruutuiset. Erityisenä tunnuspiirteenä on päätyjen ylätippalistan alapuolelle ulottuvat laudanpäät, jotka on veistetty kolmionmuotoisiksi ja maalattu valkoisiksi kuten vuorilaudat ja ikkunanpuitteet. Rakennuksessa on pitkällä sivulla kaksi ikkunoin varustettua nelikulmaista, kolmilapekattoista umpikuistia. Pohjamuodoltaan talo on paritupa, jonka luoteenpuoleisessa päädyssä on jatkeena kamareita. Rakennuksen kaakkoispäädyssä, pienessä huoneistossa sijaitsi tehtaan konttori.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

Pihapiirissä on ulkorakennus (178b; luokka 3), johon on myöhemmin lisätty poikittainen lisäosa vuonna 1937. Alkuperäisessä osassa sijaitsi kolme asuinhuonetta, kellari, sauna ja pukuhuone; lisäosa on puuliiteri.²⁵ Konttorirakennus (178a; luokka 1) on asuinkäytössä ja hyvässä kunnossa. Koko pihapiiri liittyy puretun Kellokasarmin tapaan tiilitehtaan synnyttämään puurakennusten ryhmään, jolla on merkitystä tehdasympäristön historiallisen ja maisemallisen kokonaisvaikutelman kannalta. **Molemmat rakennukset on osayleiskaavassa varustettu sr-merkinällä. 2 LUOKAN KOHDE, OSA RKY 2009 ALUETTA.**

178A Tiilitehtaan isännöitsijän talo ja konttori.

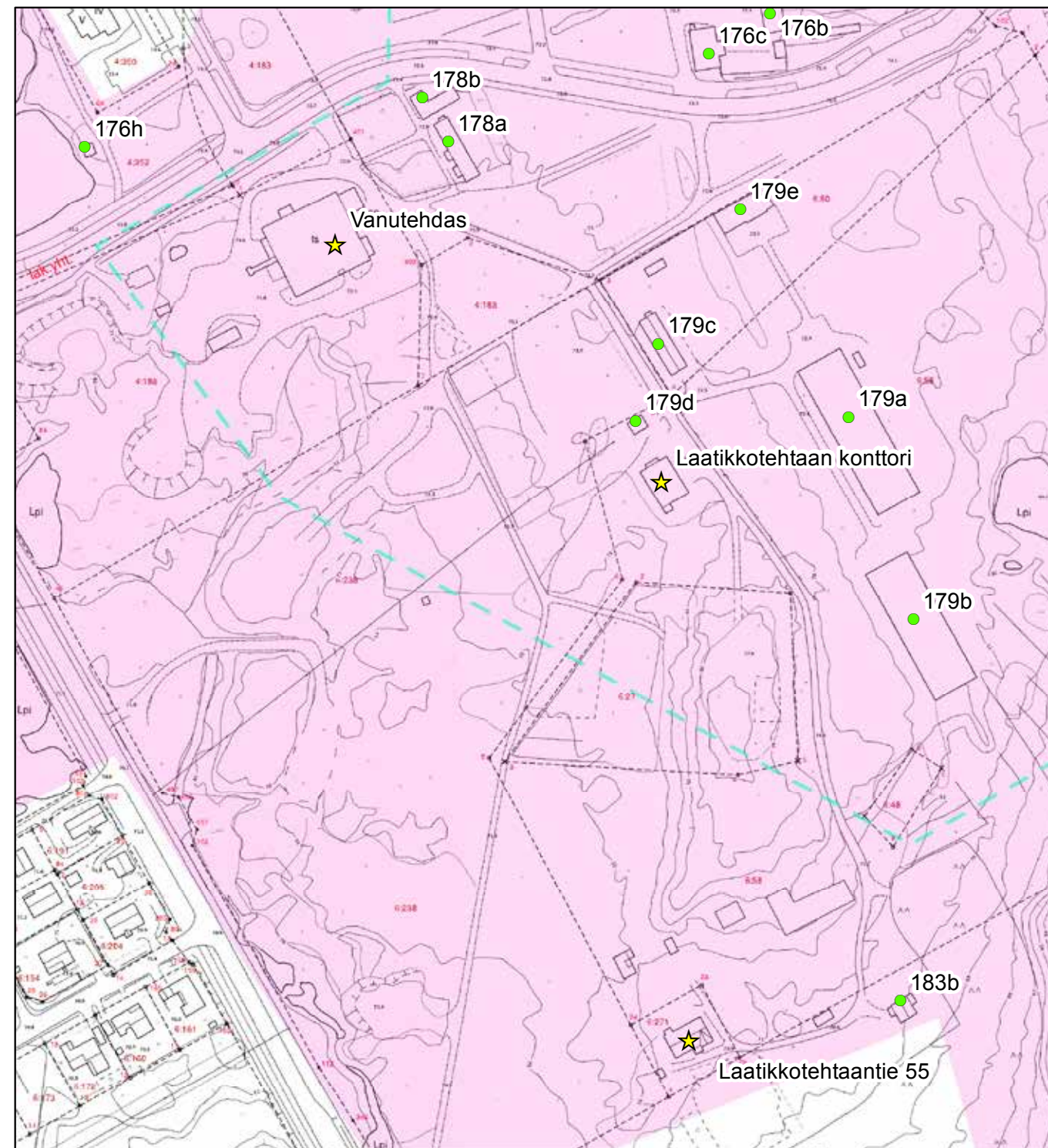

178 B Tiilitehtaan konttorin ulkorakennus PS.

25 Spoof, s. 162-163.

179. Laatikkotehtaan tuotantorakennukset

Vuodesta 1888 toiminut Sörnäisten laatikkotehdas siirsi toimintansa Helsingin Vallilasta Jokelaan vuosina 1937-38. Samoilta vuosilta ovat peräisin tehtaan rakennukset tiilitehtaan eteläpuolisten savenottomaiden ja tiilitehtaan välillä. Tehdas oli luonteeltaan prosessitehdas, jossa kullekin toiminnolle on oma rakennuksensa. Tehdasrakennuksista ovat säilyneet tuotantorakennus (179a; luokka 2 - sr osayleiskaava), lämpökeskus (179e; luokka 1 - sr osayleiskaava) ja varastorakennus (179b; luokka 1 - sä osayleiskaava). Kokonaisuudesta puuttuu vain 1960-luvun alussa purettu kuivaamo, joka oli lähempänä rautatietä sijainnut kookas puurakennus. Laatikkotehdasta varten tiilitehtaan pistoraidetta jatkettiin, jotta aina Skotlannin viskitislaamoille asti toimitettujen kuljetuslaatikoiden lastaus olisi helpompaa. Toinen myyntiartikkeli oli toisen maailmansodan jälkeen valmistaloelementit, joita aluksi valmistettiin myös sotakorvauksena Neuvostoliitolle mm parakkeja varten. Muovilaatikoiden vietyä markkinat puulaatikoilta, tehdas joutui lopettamaan toimintansa 1963.²⁶

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

²⁶ Spoof, s. 56.

Tehdasaluetta vastapäätä sijaitsee laatikkotehtaan konttorirakennus (180) ja ilmeisesti tehtaan rakentamisen yhteydessä pystytetty muuntamoraakennus (179d; luokka 1 - sr osayleiskaava).

Tontin pohjoisreunassa sijaitsee lämpökeskus, joka muodostuu matalasta tiilirakenteisesta osasta sekä muodoltaan pyöreästä piipusta. Sisällä on betoninen välikatto, vesikatto on peltiä ja se muodostuu taitteisesta pulpettikatosta. Rakennus on yksityiskohtia myöten säilynyt. Koristeellisimmat yksityiskohdat ovat kaksi peltistä savupiippua. Rakennuksen tiilet ovat paikoin pinnalta rapautuneet.

Laatikkotehtaan tuotantorakennus on pitkä tiilinen teollisuushalli, joka käsittää kaksi kerrosta. Rakennuksessa on pitkä satulakatto, joka on harjan molemmin puolin jaettu kahteen eri kaltevuusasteen lappeeseen, jolloin katon keskelle on saatu pitkä nauhaikkuna. Rakennuksen päädyt, joiden oviaukot ja vaihtelevat ikkunoiden muodot saavat tahattomasti aikaan mielenkiintoisen kokonaisuuden. Rakennus on ulkoasultaan hyvin alkuperäisessä asussa.

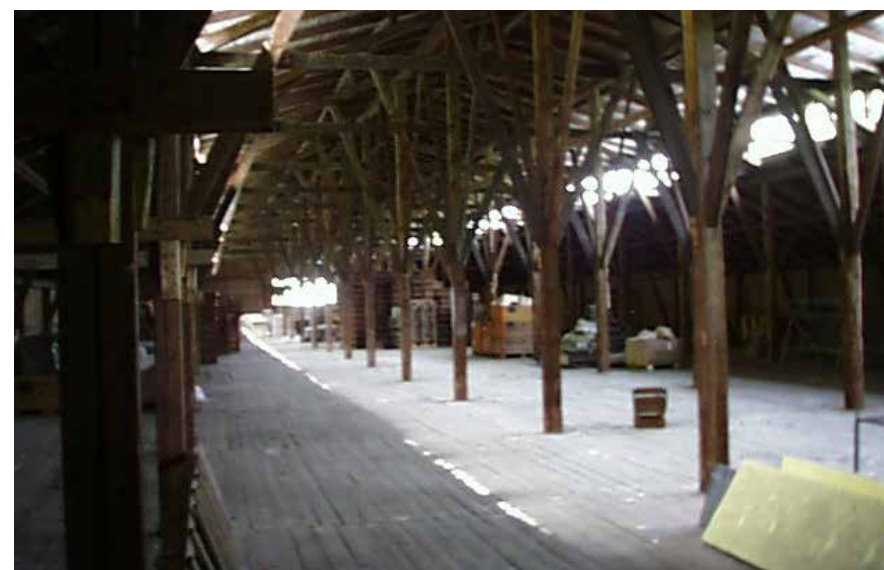
Tehtaan varasto on kaksikerroksinen puurakenteinen halli, joka sijaitsee tuotantorakennuksen takana. Kantavina rakenteina toimivat sisätilan puupylväät, jotka sijaitsevat pitkittäisissä riveissä tiheään. Kattomuoto on samanlainen kuin tuotantorakennuksessa, mikä valaisee muuten lähes ikkunattoman yläkerran. Vaikutelmaltaan ainutlaatuisen sisätilan säilyminen vaatisi erityisen sopivan ja sopeutuvan käyttötarkoituksen löytämistä.

Laatikkotehtaan tontilla olevista rakennuksista nuorin on alueen luoteiskulmassa sijaitseva pitkä yksikerroksinen elementtitalo (179c; luokka 1 - sä osayleiskaava), joka on rakennettu 1940- ja 50-lukujen vaihteessa.

Laatikkotehtaan alue edustaa harvinaista säilynyttä kokonaisuutta, jossa prosessitehtaan rakennuksia on säilynyt useampia. Tehdasalueen teollisuushistoriallisen kokonaisuuden säilyminen tulisi ottaa huomioon alueen uudisrakentamisessa. 1 LUOKAN KOHDE, OSA RKY 2009 ALUETTA.

179A Laatikkotehdasrakennus ja kattoikkunoiden rivi.

179A Laatikkotehdas sisältä PS.

179A Laatikkotehdas ulkoa PS.

179 E Laatikkotehtaan lämpökeskus PS.

179 C Elementtikasarmi ja Laatikkotehtaan ympäristöä.

179A Laatikkotehtaan pääty ja ajoramppi PS.

179D Laatikkotehtaan muuntamorakennus.

179C Elementtirakenteinen toimisto- ja taukorakennus.

180. Laatikkotehtaan konttori

Laatikkotehtaan rakennusten kanssa samanikäinen on pistoraitteen toisella puolella sijainnut konttorirakennus, joka edustaa funktionalismin klassistista suuntausta eli 1930-luvun lopun sekoittunutta tyyliä. Rakennuksen tyylille tyypillinen on valetasakatto, jossa seinät nousevat kolmelta sivulta tasakorkeiksi, mutta takaseinä on sovitettu lapekaton tasoon. Ikkunat ovat klassistiseen tyyliin yläreunastaan kaarevat ja rakennus on kalkittu/rapattu valkoiseksi. Rakennus kertoo alueen teollisuushistorian yhdestä vaiheesta tyyli-suuntansa kautta.²⁷

I LUOKAN KOHDE, OSA RKY 2009 ALUETTA.

²⁷ Spoof, s. 56.

180 Laatikkotehtaan konttorin pääovi.

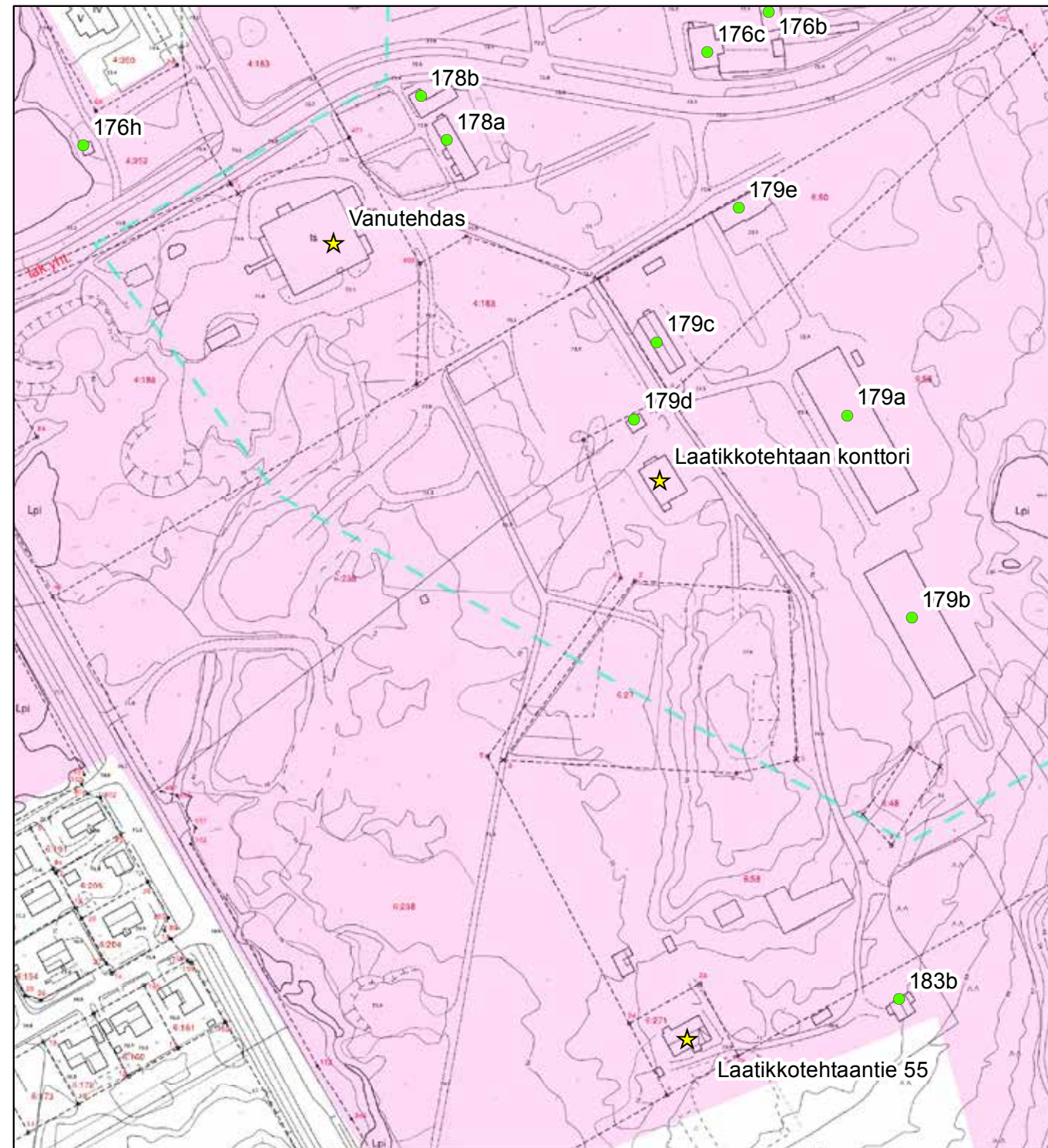
180 Laatikkotehtaan konttori idästä.

180 Laatikkotehtaan konttorin pohjoispääty ja länsijulkisivu.

181. Vanutehdas

Vanutehdasta edelsi vuodesta 1903 vuoteen 1913 Suomen Tärkkelystehtas Oy, jonka poismuuton jälkeen Hyvinkään Kaukasissa pääpaikkaansa entisessä Lankarullatehtaassa pitänyt Suomen Vanutehdas osti tärkkelystehtaan tontin ja tiili- ja puurakenteisen tehdaskiinteistön vuonna 1914.²⁸ Tehdas toimi neljä vuotta puu- ja kivitalojen muodostamassa tehdaskompleksissa, kunnes kahden tulipalon jälkeen jouduttiin rakentamaan uusi tehdas; jälkimmäinen tulipalo tapahtui lokakuussa 1919.²⁹ Vuoden 1920 aikana rakennettu tehdas muodostaa nykyisestä rakennuksesta koillisosan. Tehdasta laajennettiin vuonna 1938 poikittaisella siivellä, jolloin vanha eteläseinä purettiin ja tehdashalli sai lisää tilaa. Ulkoapäin rakennuksen eriaikaisten laajennusosien arkkitehtuuri on samanlaista ja ne muodostavat mielikuvan yhdestä rakennusvaiheesta. Molemmat rakennusvaiheet ovat tiiltä.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohte
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohte 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

²⁸ Spoof, s. 54.

²⁹ Raili Kuusjärvi, Tuusulan aikakirjat XI, s. 114 - Keski-Uusimaa lehdestä poimittuja uutisia.

Seuraavan kerran tehdasta laajennettiin vuonna 1956, jolloin laajennusosa kaksinkertaisti tehtaan pinta-alan. Sementtitiilinen uusi osa valmistui vanhojen osien länsipuolelle, jolloin suuria osia vanhasta länsiseinästä purettiin tai tehtiin oviaukkoja osien välille. Pohjamuodoltaan neliömäinen piippu on rakennettu ilmeisesti 1940-luvun lopulla. Tehtasrakennuksen länsipuolella ovat sijainneet 1980-luvulla hävinneet laatikko-tehtaan isännöitsijän asuintalo ja tehtaan varastohalli.

Tehtaan sisätilat ovat yksi kokonaisuus, josta vaiheet eivät selkeästi erotu. Rakenteellisen kerrostuneisuutensa vuoksi tehdasrakennuksen ulkomuoto sietää hienovaraisia muutoksia. Rakennukselle tunnusomaisia ovat segmenttikaariset ikkunat ja loiva harjakatto.

Tehtaan tuotanto muuttui 60-luvun puolivälissä ja tehdas siirtyi vuonna 1981 Tamro Oy:lle, joka keskitti heti kaiken vanun valmistukseen liittyvän toiminnan Kaukasten tehtaalle Hyvinkään puolelle ja vaihtoi Jokelan tehtaan tuotantosuunnan ambulanssien rakentamiseen ja sisustukseen Neuvostoliiton vientiä varten.³⁰ Vanutehdas hallitsee maisemaa Nukarintien suunnasta ja se on katutilan näkymällisenä päätepiiteellä Puistotieltä katsoen.

Vanutehdas on rakennushistoriallisesti arvokas kohde ja tärkeä osa tiilitehtaan aluetta ja Jokelan taajamakuva 1 LUOKAN KOHDE, OSA RKY 2009 ALUETTA.

30 Antti Rosenberg, Suur-Tuusulan historia IV, s. 180-181.

181 Vanutehdas pohjoisen suunnasta.

181 Vanutehtaan vanhinta osaa ja sen ensimmäinen laajennus.

181 Vanutehdas vanhinta osaa ja komea piippu.

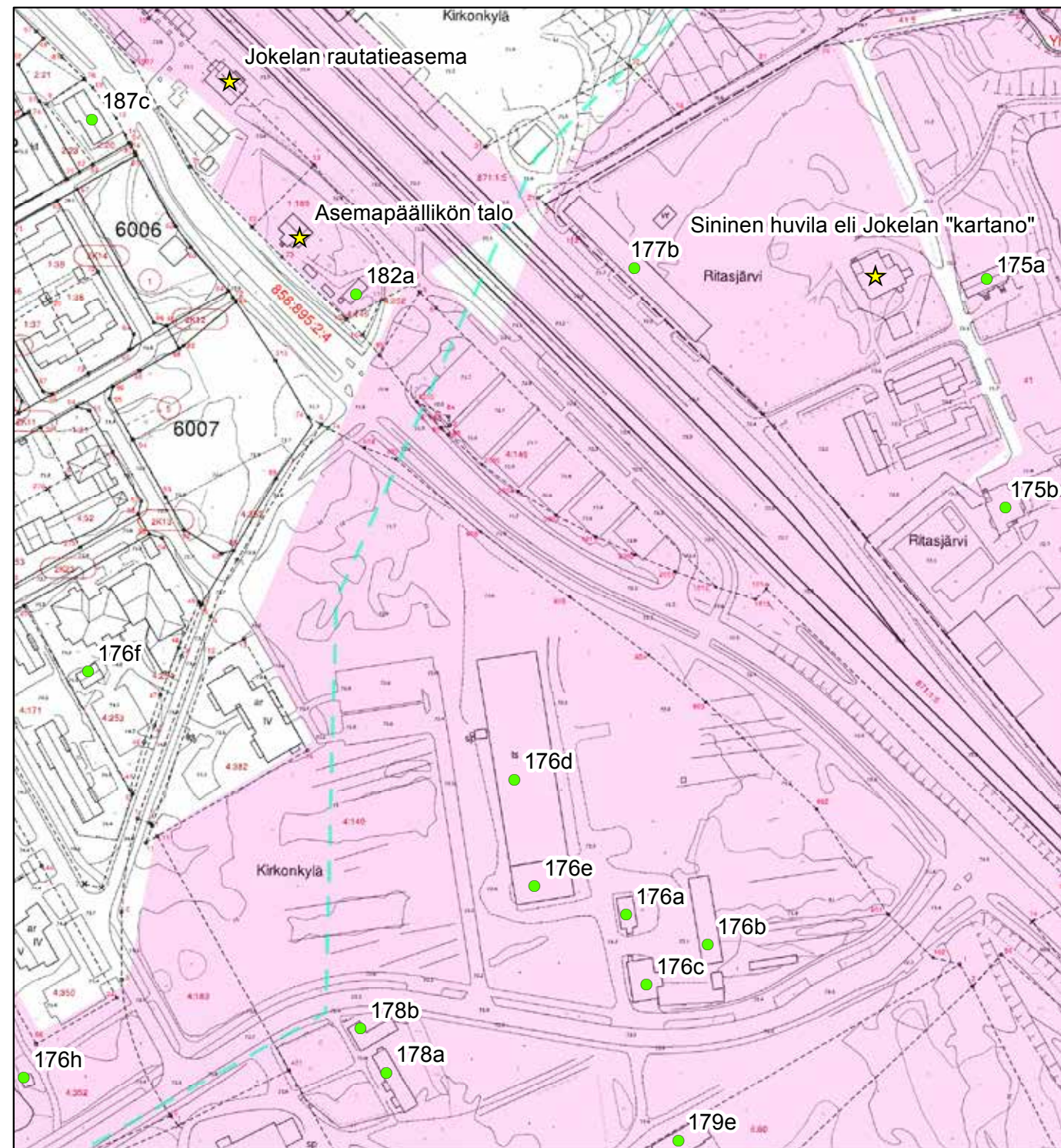
181 Vanutehtaan 1930-luvun siipi.

181 Pesulanlammen puistikko.

182. Asemapäällikön talo, Jokela

Jokelan rautatieaseman vieressä sijaitseva asemapäällikön talo valmistui vuonna 1890³¹ ja se on rakennettu tyyppiirustusten mukaan – arkkitehtuuri on tyyppillistä 1800-luvun lopun skandinaavisvaikutteista nikkarityyliä. Asemakaavassa rakennus on varustettu sr-merkinnällä. Rakennuksessa on toiminut 2000-luvulla Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekerho; 2010-luvulla rakennus myytiin yksityiskodiksi. Piharakennus (182A; luokka 1) on myös kunnostettu ulkoa. Kohde edustaa asemansseudulla säilynyttä vanhaa rakennuskantaa ja on oleellinen osa asemamiljöötä, nk. Jokelan käyntikortti junalla saavuttaessa yhdessä asemarakennuksen kanssa. Piharakennus on asemakaavassa varustettu s-merkinnällä. Suositus koskee sekä asuintaloa että ulkorakennusta. 1 LUOKAN KOHDE.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

31 Antti Rosenberg. Suur-Tuusulan historia III, s. 360.

182A Asemapäällikön talon piharakennus pohjoisesta.

182 Asemapäällikön talon pohjoispäätty.

182 Asemapäällikön talon itäjulkisivu.

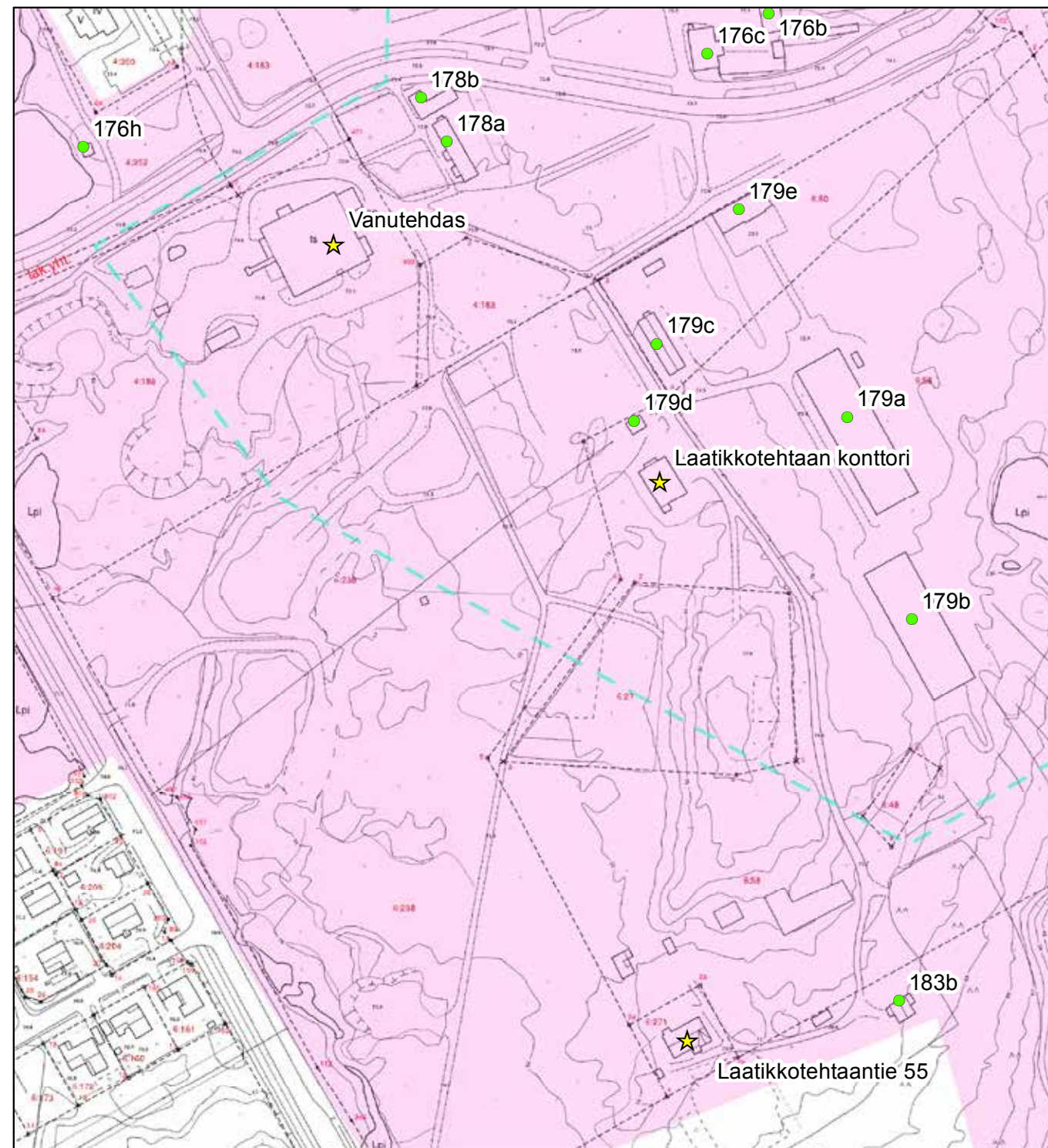
182 Asemapäälliköntalo piiloutuu puutarhan sisälle.

182 Asemapäälliköntalon kuisti.

183. Laatikkotehtaantie 48 ja 55, Lokkistenmäen asuinrakennukset

Lokkistenmäellä sijaitsi useita tiilitehtaan työväenasuntoja, joista on jäljellä yksi. Alueella sijaitsi myös tehtailija Chmelewskin rakennuttama koulurakennus, joka siirtyi aikoinaan kunnan omistukseen ja paloi 1967 sekä Columbiana tunnettu alakansakoulu, joka hylätynä ränsistyi kunnes tuli tuhopoltetuksi 2005.³²

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohte
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohte 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

Laatikkotehtaantie 48 (183b; ei luokitusta) on tiilitehtaan isännöitsijälle vuonna 1939 rakennettu asuintalo, jonka katto romahti keväällä 2010 suuren lumikuorman takia – talo on ollut asumattomana vuosikymmenen verran ja sen suhteellisen heikossa kunnossa. Ei luokitusta.

Huomattavasti kookkaampi Laatikkotehtaantie 55 (183a; luokka 2) sen sijaan on hyvässä kunnossa ja asuinkäytössä. Rakennus on alkujaan laatikkotehtaan henkilökunnan käyttöön vuonna 1937 rakennettu talo, jota laajennettiin heti sodan jälkeen. **2 LUOKAN KOHDE, OSA RKY 2009 ALUETTA..**

183A Laatikkotehtaantie 55 on laatikkotehtaan työntekijöiden asuntola, joka on kunnostettu yhdenperheen taloksi.

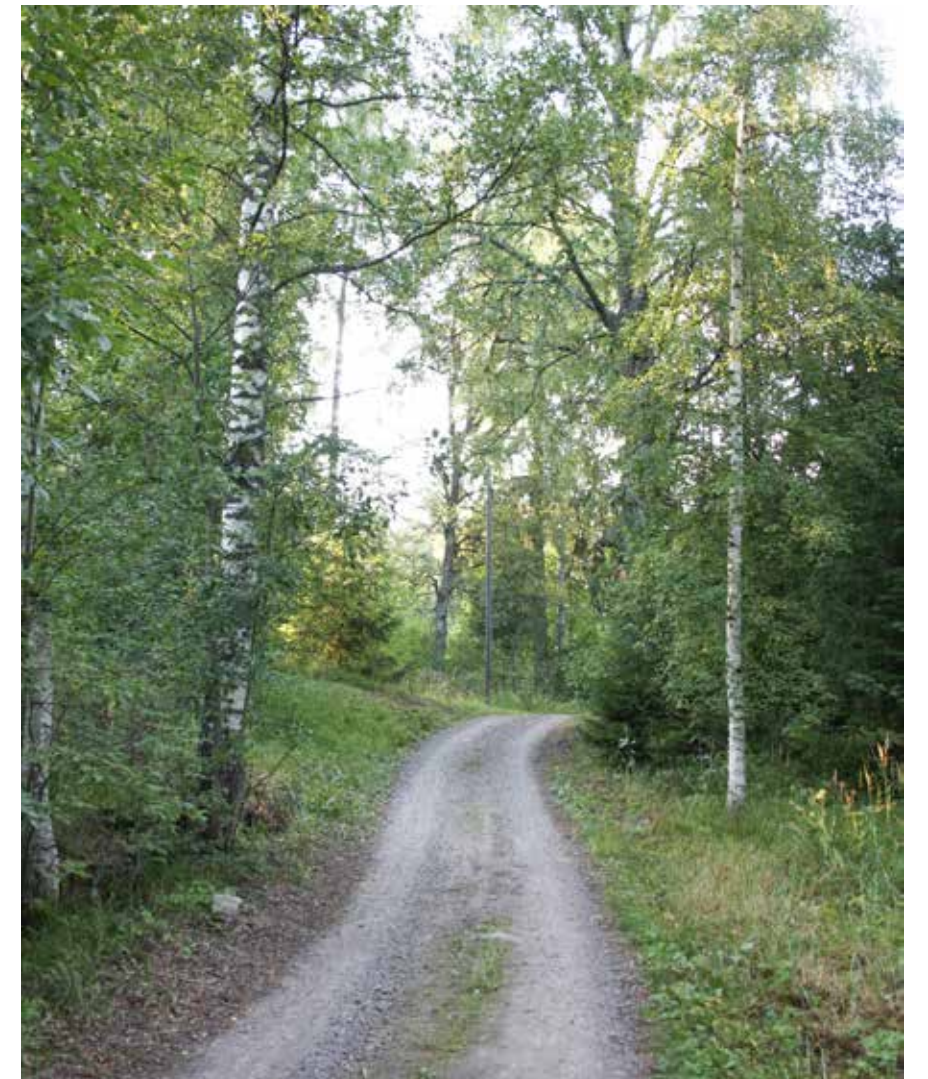
183 Lokkistenmäellä ollut alakansakoulu Columbia joka paloi 2005 PS.

183 Kuusi Lokkistenmäellä.

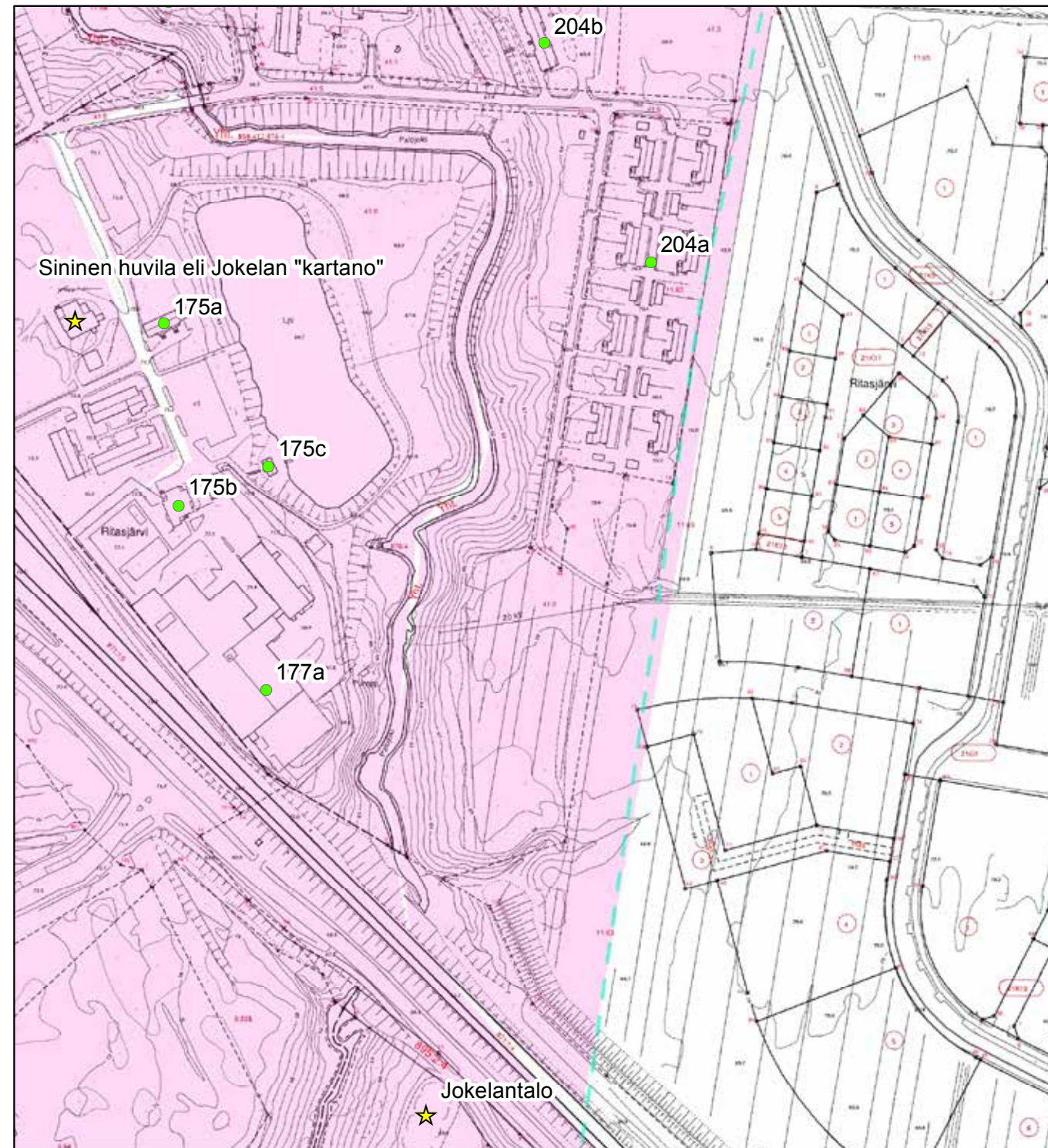
183B Laatikkotehtaantie 48 on autio ja huonossa kunnossa.

183 Tie Lokkistenmäelle.

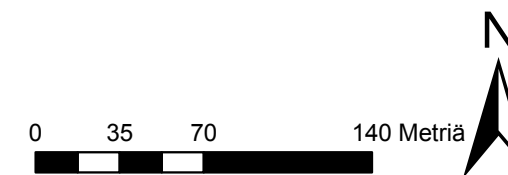
184. Jokelantalo

Rakennus oli entinen tiilitehtaan vakituisten työntekijöiden asuin-
kasarmi, joka rakennettiin vuonna 1908 tulipalossa tuhoutuneen,
vuosikymmentä aiemmin rakennetun talon paikalle. Myös ullakko
toimi aikanaan tiilitehtaan sesonkityöläisten majoitustilana. Raken-
nuksen sivuitse on aikanaan kulkenut tiilitehtaan saviraide, joka
purettiin 1960-luvun alussa.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

Hirsirakenteinen, 33 metriä pitkä ja puolitoistakerroksinen satulakattoinen talo piti sisällään 12 kpl 28 m² hellahuoneistoja, jotka sijaitsivat symmetrisesti sydänseinän molemmin puolin. Asuntoihin kuljettiin kahdeksan kuistin kautta, joista kuusi oli pitkällä sivuilla ja kahdet päädyissä; pohjoispäädyn kuisti oli kaksikerroksinen, mutta ullakolle kuljettiin eteläpäädyn avonaista ulkoporrasta pitkin. Ullakolle tuli valoa länsipuolisen lappeen lapeikkunoiden kautta sekä matalista haukkaikkunoista ulkoseinillä. Kasarmissa oli alkuperäiset kuistit. Piharakennukset olivat 1940- ja 50-luvulta.³³

Jokelantalo oli ainoa jäljellä olevista tiilitehtaan kasarmeista. Se oli asuinkäytössä aina vuoteen 2013 asti ja purettiin toukokuussa 2015. Rakennuksella oli niin rakennushistoriallista kuin maisemallistakin arvoa.

184 Jokelantalo pohjoisjulkisivu.

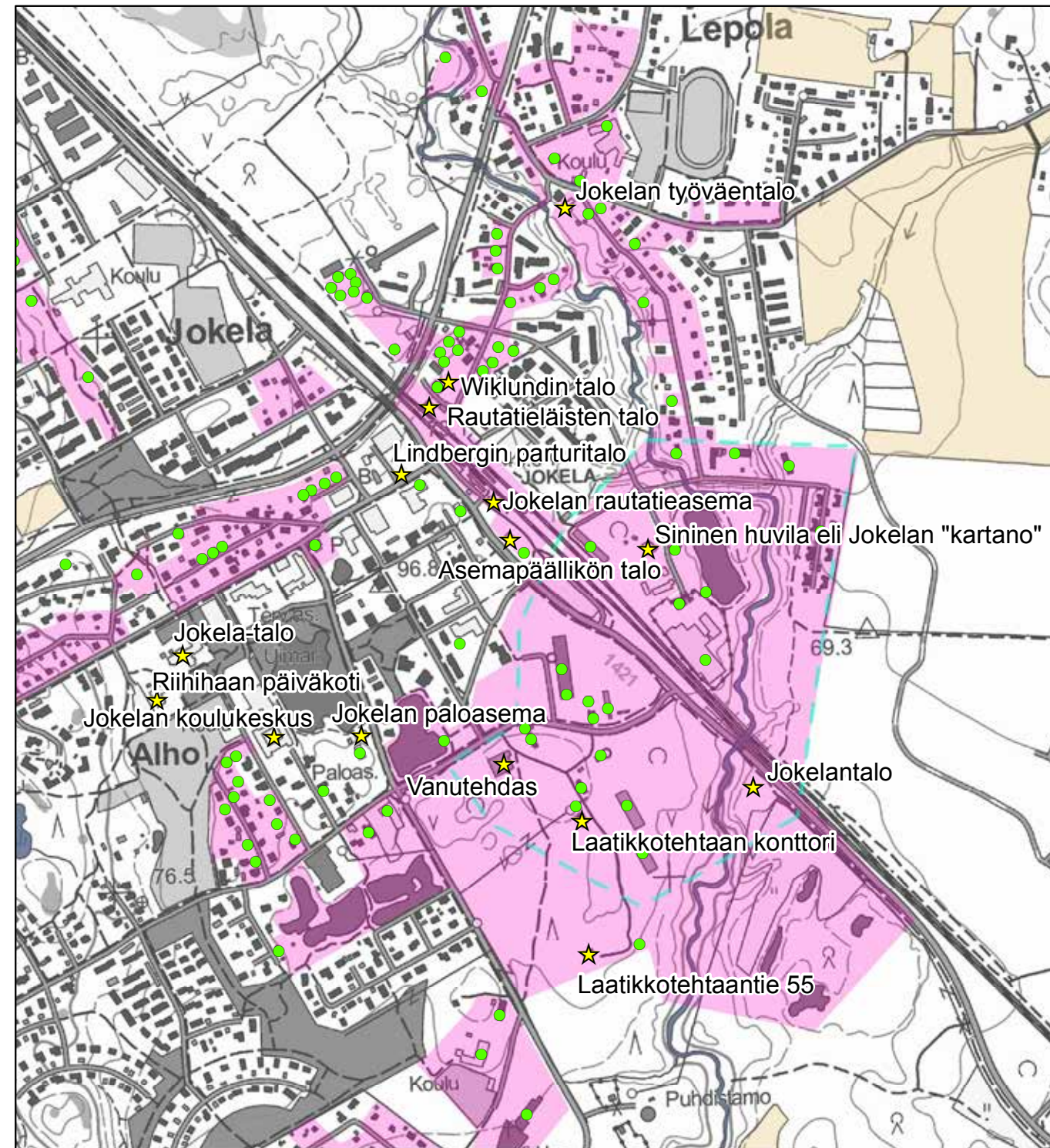

184 Jokelantalo eli tiilitehtaan asuinkasarmi Palojoen töyräällä oli Jokelan maamerkki etelästä päin tultaessa. PS.

³³ Spoof, s. 168-170.

ASEMANSEUTU

Jokelan keskustan painopiste on viimeiset sata vuotta pysynyt suunnitteen samoilla sijoilla, joskin se on laajentunut rautatiestä etäämmälle.

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- ▭ Rakennettu kulttuurialue
- ▭ Maaseudun kulttuurimaisema-alue

© Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 2016
CC BY 4.0

Jokelan Asemaraittia ja Säästöpankintalo takaa.

Jokelan kylänraittia. .

Radan itäpuolta, Siljalantien alkupää, vanhaa asemaraittia.

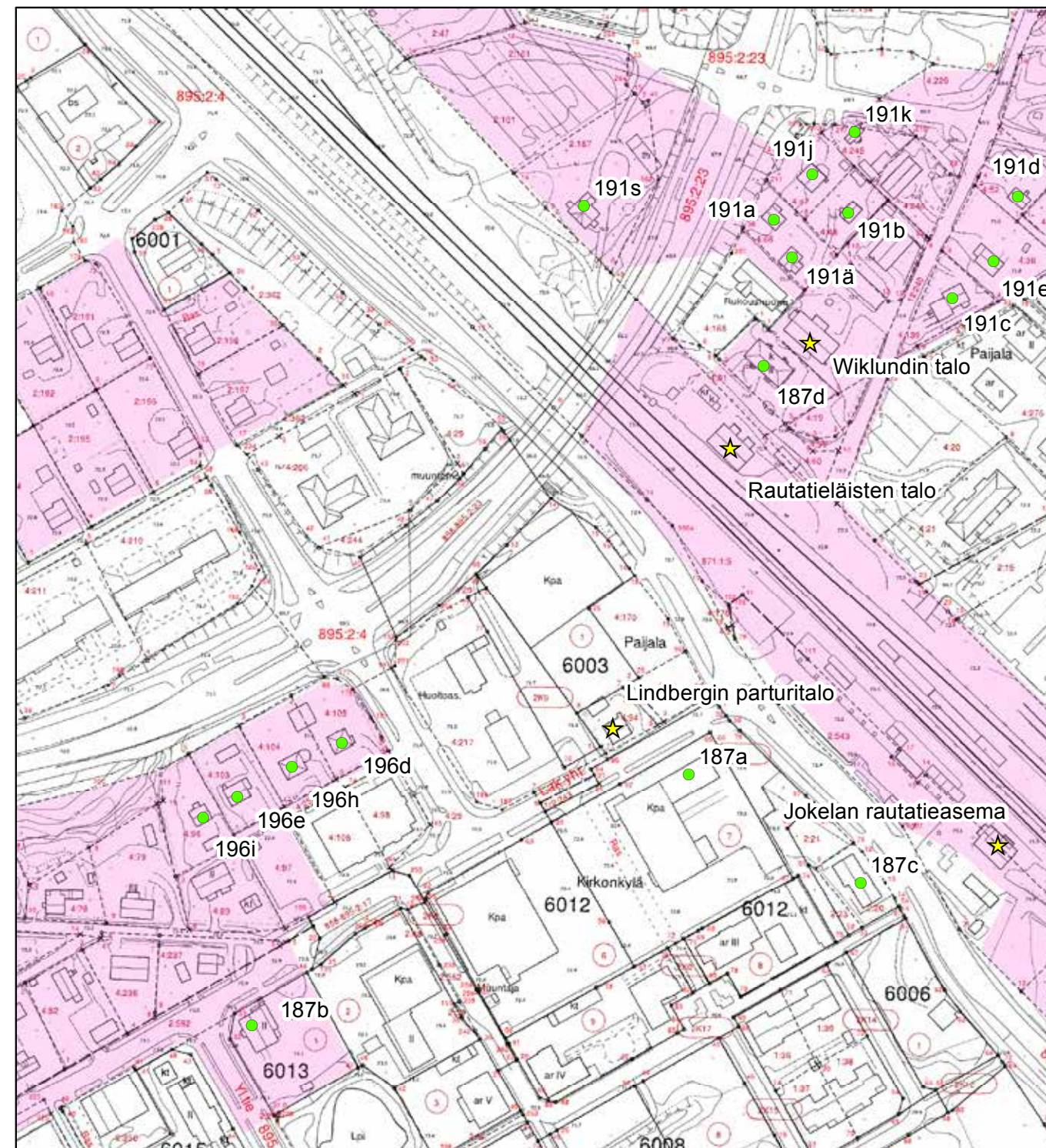
Jokelan keskustaa aseman vieressä.

185. Jokelan rautatieasema

Jokelan asema on valmistunut vuonna 1875 ja kuuluu paikkakunnan historian kannalta tärkeimpiin yksittäisiin rakennuksiin. Asemaa vastapäätä raiteiden toisella puolella sijainnut ja 1990-luvulla purettu tavaramakasiini valmistui vuonna 1899. Alkuperäisen suunnitelman laati Knut Nylander. Asemarakennusta on laajennettu vuonna 1903 poikkipäädellä eli odotussalilla ja toisella huoneella samassa yhteydessä, kun radan toisella puolella sijaitseva rautatieläisten asuintalo rakennettiin. Aseman vieressä oleva asemapäällikön talo on valmistunut vuonna 1890.³⁴ Asemarakennuksen pohjoispuolisessa päädyssä radalle päin oli 1910-luvulla ajalleen tyyppinen lipputanko koristeellisine alatukineen katonharjalla.³⁵ Asemarakennus toimitti myös kirkon virkaa 1900-luvun alkuvuosina.³⁶ Asemalla toimi postitoimisto 1890-luvulta 1940-luvulle. Muita aseman palveluita oli tavaralähetäjä sekä myös yleinen puhelin ja lennätin. Asemapalvelut lopettiin vuoden 2012 kesällä.

Asema on rakennushistoriallisesti merkittävä kohde, jolla on myös valtakunnallista merkitystä. Tiilitehtaan kanssa se muodostaa tärkeimmän osan Jokelan taajamakuvaan.

1 LUOKAN KOHDE

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

³⁴ Suur-Tuusulan historia III, s. 359.

³⁵ Spoof, s. 216 kuva.

³⁶ Spoof, s. 218.

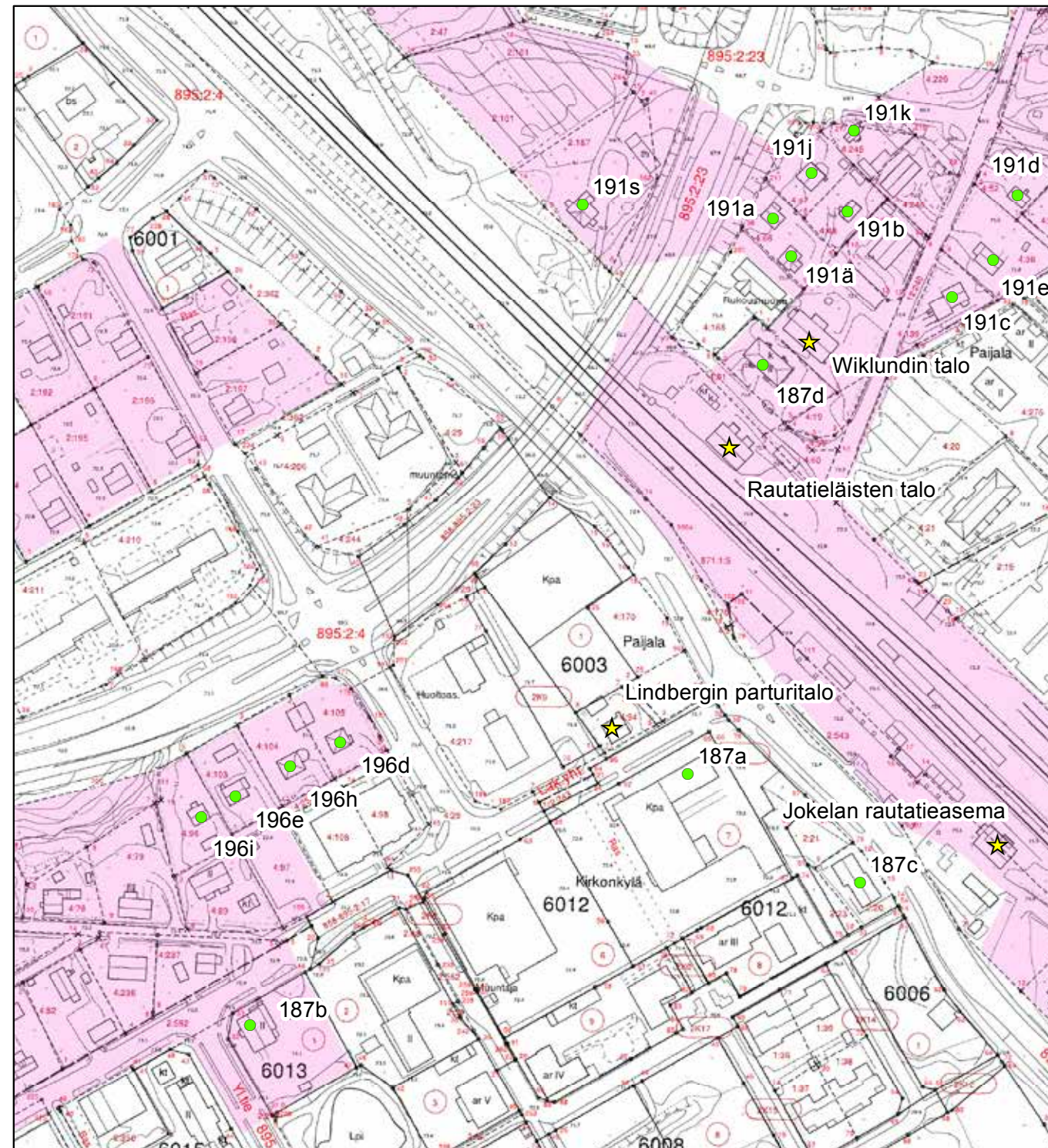
185 Jokelan rautatieasema takapuolelta.

185 Jokelan aseman pääjulkisivu. Lipputanko poikkipäädyn huipusta puutuu.

186. Lindbergin parturin talo

Vanhin keskustan liikerakennuksista on Lindbergin parturin talo 1920-1930-luvun vaihteesta. Rakennuksessa on alusta asti sijainnut parturi aina vuoteen 2011 asti, jolloin rakennus siirtyi miesten asusteita myyvän liikkeen käyttöön. Hirsirakenteisessa talossa on puolikas yläkerta ja epätavalliset ikkunat, jossa poikkipuite kulkee ikkunan alaosassa. 2 LUOKAN KOHDE

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

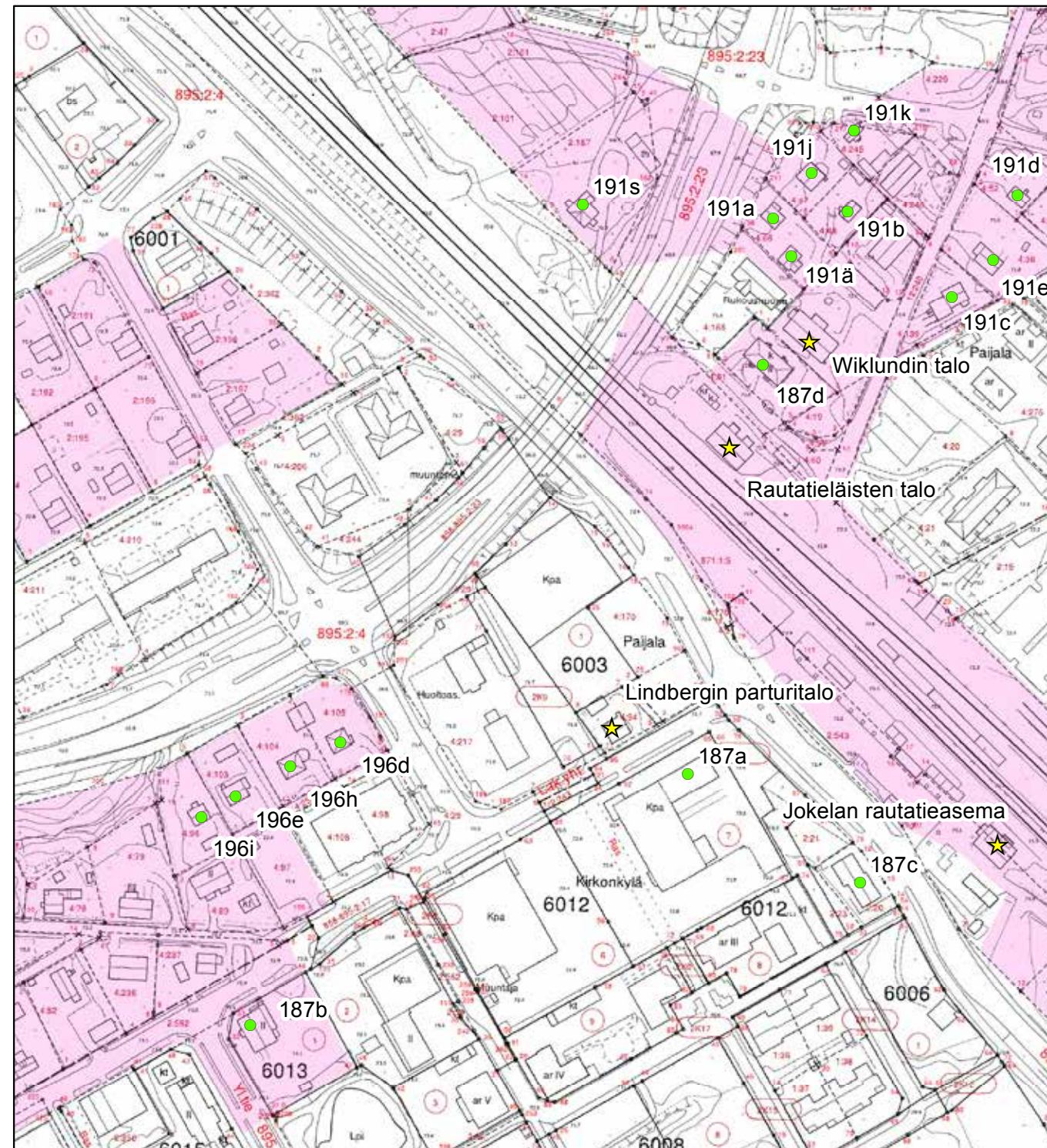

186 Lindbergin parturiliikkeen talo on kaunis esimerkki 1920-luvun asumisen ja liiketoiminnan yhdistäneestä pientalosta.

187. Jälleenrakennuskauden liikerakennukset

Jokelan liikekeskustan yleisilmettä on ennen 1990-luvun liikerakennuksia hallinnut 1950-luvulla syntynyt kaksikerroksisten rapattujen liikerakennusten ryhmä. Asemalta tultaessa erityisesti E-Osuusliikkeen talolla on erityistä merkitystä taajamakuvalle.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännosalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

E-Osuusliikkeen (187a; luokka 3) talo Keskustien ja Jokelantien kulmassa on rakennettu 1949-1950. Se on säilynyt alkuperäisenä sisätiloja lukuun ottamatta. Tyypillinen 40-50 -luvun julkisen rakentamisen piirre talossa on kivilaatoilla vuorattu sokkeli. Liikekerroksessa toimii nykyisin pubi.

Osuuspankin talo Osulankuja 1:ssä torin varrella oli rakennettu 50-luvun puolessavälissä. Se ja samanikäinen naapuritalo purettiin vuonna 2008 hallimaisen ja anonyymin, taajamakuvaan heikentävän S-marketin tieltä.

Opintien ja Keskustien risteyksessä sijaitsee hammaslääkäri Hilja Junnisen vastaanotto- ja asuintalo (187b; luokka 2) vuodelta 1955. Rakennuksessa toimi pitkään myös Jokelan posti, nykyisin talossa on asunto ja hautaus toimisto. Laajennus ja myöhemmät muutokset mm. ikkunoiden osalta ovat hävittäneet rakennuksen alkuperäistä ulkoasua.

Asemaa vastapäätä sijaitsee kaksiosainen 1950-60-luvun vaihteen liikerakennus, Salomaan kauppa (187c; luokka 2).³⁷

Neljäs tyypillinen 1950-luvun liikerakennus on radan toisella puolen rautatieläisten talon (188) naapurissa. (187d; luokka 2)

187D Lindellin liiketalo Siljalantien alussa aseman kupeessa.

187A E-Osuusliikkeen talo on toiminut jo pitkään ravintolana.

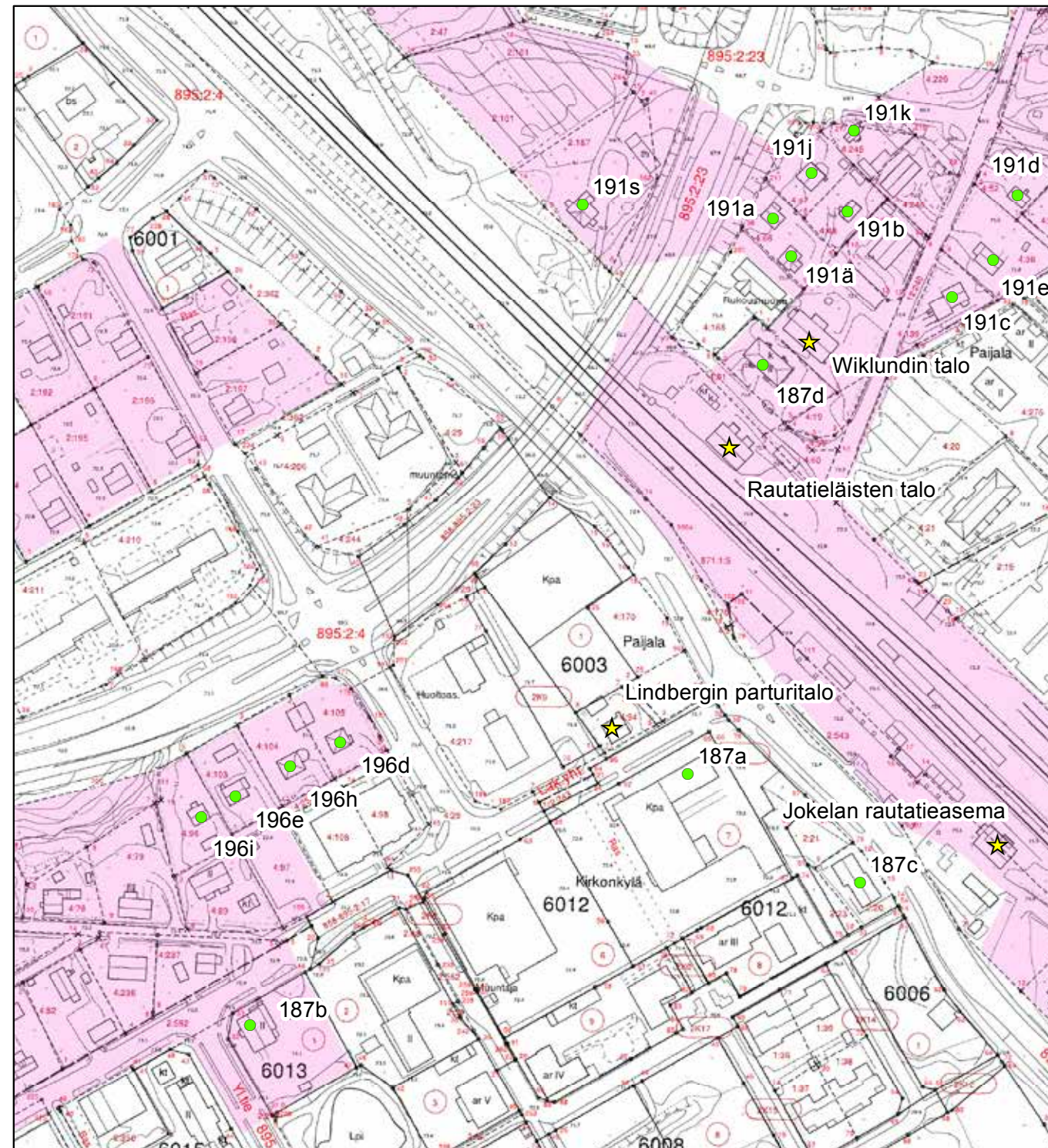
187B Junnisen liiketalo.

187C Salomaan liiketalo.

188. Rautatieläisten kasarmi

Vuonna 1900 rakennettu uusrenessanssityylinen harjakattoinen, lyhytnurkkainen puutalo sijaitsee junaradan itäpuolella Siljalantien alussa. Rakennukseen asettuivat asumaan aseman kirjainpitäjä, sähköttäjät ja asemamies.³⁸ Siinä on myöhemmin tehty jonkin verran muutoksia, sisätilojen osalta ilmeisesti enemmän. Rakennus on tärkeä osa Jokelan asemansuutua. Pääradan lisäraiteiden rakentamisen yhteydessä rakennus joutunee uhatuksi ja sille tulee etsiä uusi sijoituspaikka mieluiten Jokelasta. 2 LUOKAN KOHDE

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

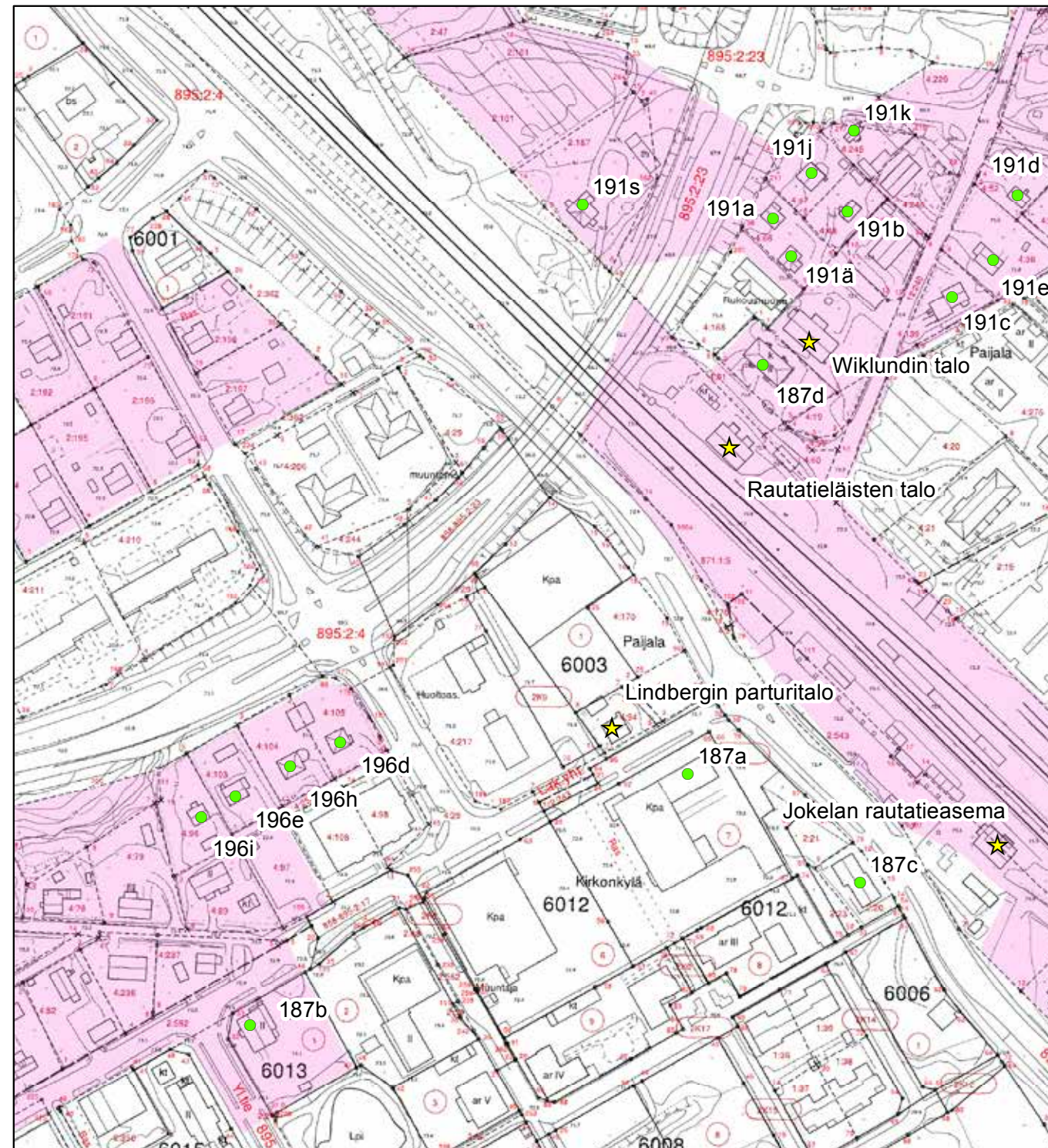
188 Rautatieläisten asuinkasarmi lännestä nähtynä.

188 Rautatieläisten kasarmi ja sisäänkäynnit katoksineen.

189. Wiklundin talo - purettu kesällä 2014

Wiklundin talo Siljalantie 21:ssä oli peräisin 1800-luvun puolelta, oletettavasti rakentamisvuosi oli 1874, sillä silloin maakauppias Carl Fredrik Hagelberg perusti Jokelan ensimmäisen kaupan ja rakennutti sitä varten kauppatalon. Hagelberg lähti pois vuonna 1878 tiilitehtaan avattua oman kauppansa ja tämän jälkeen kauppa pyöritti teurastajankisällin leski Olivia Nyholm vuoteen 1901 asti, jolloin Hyvinkäänkylästä muuttanut Evald Wiklund ryhtyi kauppiaksi.³⁹ Wiklundin kauppa toimi vuoteen 1967 asti.⁴⁰ Rakennus oli sydänseinätalo, jota myöhemmin jatkettiin etelään kahdella huoneella. Rakennuksen viimeinen ulkoasu oli peräisin pääasiassa 1930-luvun vaihteesta. Ulkovooraus ja kuisti oli toteutettu 1920-luvulla ja talon kaksi eteläisintä huonetta rakennettiin 1929-30. Muutokset eivät kuitenkaan heikentäneet sitä historiallista vaikutusta, joka talolla oli ympäristöönsä nähden. Rakennuksella oli sekä maisemallista että historiallista arvoa. Jokelan puhelinkeskus ja yksi taajaman ensimmäisistä kaupoista olivat sijainneet rakennuksessa. Wiklundin talo oli historiallisesti ja jossain määrin rakennushistoriallisesti merkittävä. Sillä oli myös maisemallista arvoa Siljalantien eräänlaisena maamerkinä.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

³⁹ SpooF, s. 189-190.

⁴⁰ SpooF, s. 192.

Pihapiiriin kuului myös matala, keskiosastaan hirsirakenteinen ulkorakennus. Hirsirakenteisessa keskiosassa sijaitsivat todennäköisesti sauna ja saunatupa, päissä erinäisiä piiru- ja lautarakenteisia varastoja.

189 Wiklundintalon pitkä itäjulkisivun lasikuisti.

189 Wiklundin kaupan sisäänkäyntipääty.

189 Wiklundintalon länsijulkisivu ja entisen kaupan sisäänkäynti.

189 Wiklundin ulkorakennus.

190. Jokelan paloasema ja Ventoniemen liikerakennus

Tehdasalueen nuorempaa kerrostumaa edustaa Jokelan paloasema (190, luokka 2), joka sijaitsee hieman etäämmällä keskustasta Opintiellä. Tiilirakenteinen, rapattu kaksikerroksinen rakennus on vuodelta 1957 ja se on säilyttänyt alkuperäisen asunsa varsin hyvin. Tiloja on laajennettu kylmällä varastolla 1977 ja ajokalustoa varten rakennettiin uusi, erillinen halli (190a; luokka 3) vuonna 1989.⁴¹

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännosalueet 2012 (Museovirasto)
- ▬ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

⁴¹ Tapio Hietaniemi, Tuusula-seuran aikakirjat XI, s. 85-87.

Paloaseman parina on Nukarintien alussa Ventoniemen linja-autohallit ja liikerakennus (190b; luokka 2) vuodelta 1952 sekä noppamainen telttakattoinen asuinrakennus (190c; luokka 2) vuodelta 1935.⁴² Ventoniemi liittyy läheisesti Jokelan palokunnan alkuvaiheisiin, sillä Ventoniemen kuorma-autoilla kuljettiin palokalusto palopaikoille ennen kuin palokunta sai hankittua oman autonsa 1950-luvun alussa.⁴³ Arkkitehtonisesti Ventoniemen liikerakennus ja asuinrakennus edustavat tyypillistä 1950-luvun liikerakentamista, joka alkaa käydä harvinaiseksi keskisellä Uudellamaalla.

190 Jokelan paloasema ja uusi autohalli.

Jokelan vanha paloasema pohjoisesta.

190 Paloasema ja koulun lampi.

42 Tuusulan rakennusrekisteri.

43 Taru Ventoniemi-Vanhala, Tuusula-seuran aikakirja XV, s. 74.

190 Ventoniemen naapurissa tyypillinen 1960-70-luvun alun puurakenteinen liikerakennus näyteikkunoineen.

190 Ventoniemen naapurustoa.

190 Ventoniemen asuinrakennuksen naapurissa oleva puutalo vuodelta 1937.

190B Ventoniemen liikerakennus ja autohalli.

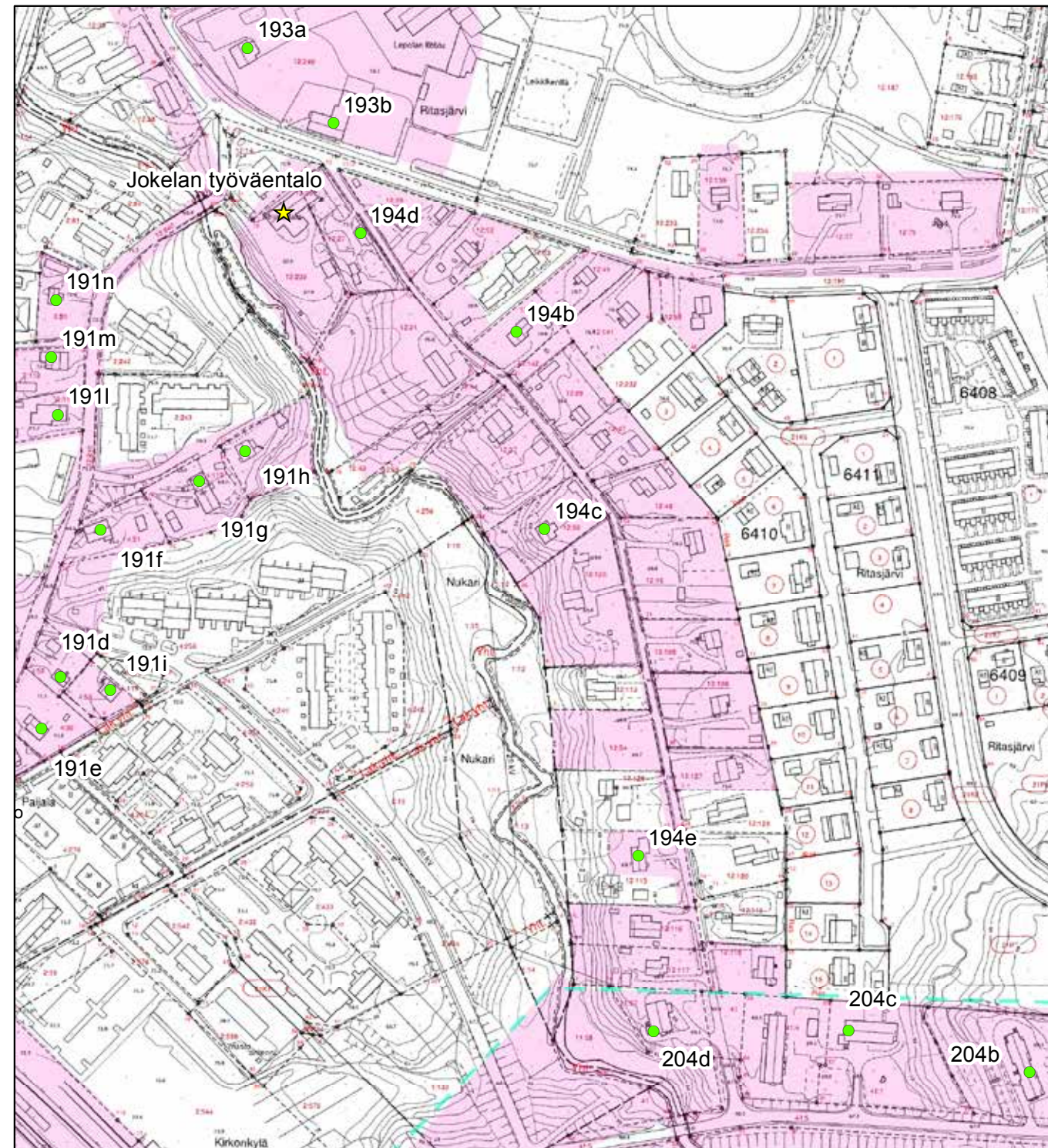
190 C Ventoniemen telttakattoinen talo.

Torikujan 1930-luvun puufunkistalot.

191. Siljalantien pientaloalueet

Siljalantie (entinen Vanhatie) on nykyisen Ridasjärventien edeltäjä. Sen linjaus on peräisin 1800-luvulta ja se on tien leventämisiä lukuun ottamatta säilynyt samanlaisena. Siljalantien pientaloalueet rakennettiin 1920- ja 1930-luvuilla. Jo 1920-luvun lopulla tien varren palstat oli rakennettu Päivärinteen palstalle asti, joka sijaitsee nykyisen Virtalantien alussa. 1920-luvun rakennukset ovat siitä huolimatta harvinaisia. Niitä on säilynyt reilu tusina, joista neljää on muutettu perusteellisesti. Siljalantie muodostaa paikoin edelleen viihtyisiä historiallisia tuntuja ympäristöjä, jotka syntyvät yksittäisten rakennusten, tien linjauksen tai näkymän vaikutuksesta. Näitä elementtejä tulee säilyttää.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohte
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▬ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohte 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

191 Siljalantie ja Järjestökuja.

Siljalantie 19b (**191a; luokka 2**) ja Siljalantie 19a (191ä; luokka 2) (Päivölä) sekä 17 (Ahtola) (**191b; luokka 2**) sijaitsevat korttelin sisällä Ridasjärventien ja Siljalantien välissä. Molemmat tontit on lohkottu 1920-luvulla Rakennukset ovat 1920-30-luvuilta, mutta niitä on uusittu, joten rakennusten ikä ei selviä vilkaisemalla. Päivölän Ridasjärvenpuoleinen talo, Siljalantie 19 b on vuodelta 1930 ja se on muodistettu 1950-luvulla ja siinä on satulakatto. Pihanpuoleinen talo, Siljalantie 19a vuodelta 1922 taas on hämmästyttävän kirkkaan sininen ja kattomuodoltaa taitekattoinen - talossa on myös taitekattoinen poikkipääty. Ahtola vuodelta 1924 on säilynyt hyvin alkuperäisen oloisena ja on alueelle tyypillinen taitekattoinen ja kapea 1920-luvun pientalo. Tontilla 14 (**191c; luokka 2**) on vuonna 1948 rakennettu omakotitalo. Siljalantie 10 (**191d; luokka 1**) vuodelta 1924 ja Tehtaantie 7 (**191i; luokka 2**) vuodelta ovat molemmat tyypillisiä 1920-luvun pieniä asuinrakennuksia, joista Siljalantie 10 on hyvin alkuperäisenä säilynyt taitekattoinen rakennus. Siljalantie 12 (**191e; luokka 2**) on tyypillinen jälleenrakennuskauden yksikerroksinen asuinrakennus, jossa on säilynyt alkuperäinen ilme voimakkaasta värityksestä huolimatta. Siljalantien maisemaan kuuluvat myös Tehtaantie 1 (**191j; luokka1**), joka on alueen näkyvin ja koristeellisin

1920-luvun vaaleanpunainen asuinrakennus taitekattoineen ja lasikuis-teineen sekä pieni, pensasiin piilottautuva Tehtaantie 3 (**191k; luokka 2**), joka on myös säilynyt suhteellisen alkuperäisen oloisena.

Järjestökuja haarautuu Siljalantiestä Tehtaantien notkelman jälkeen. Siljalantien ja Järjestökujan risteyksessä sijaitsee entinen SKP:n järjestö-talo (**191f; luokka 2**), vuodelta 1924 on tyypillinen 1910-1920-luvun alun rakennus, jonka ulkoasu on muutettu asuinkäyttöön muutettaessa. Alkujaan talo on ollut kaupparakennus. Päistä aumattu kattomuoto ja frontoni lienevät alkuperäisiä, vuoraus ja ikkunat on uusittu ilmeisesti 1950-luvun lopulla. Järjestökuja 3:ssä (**191g; luokka 2**) on kaksikerroksinen 1930-luvun alun pientalo, jossa on loiva telttakatto ja neliömäinen rakennuksen pohjamuoto. Rakennusta on jatkettu vuonna 1952⁴⁴ matalammalla, rinteeseen sijoitetulla siivellä. Järjestökuja 5 (**191h; luokka 2**) on puolestaan pieni vuonna 1920 valmistunut asuintalo erittäin jyrkällä katolla.

44 Tuusulan kiinteistörekisterissä näkyy vain laajennusvuosi.

191D Siljalantie 10 eli Vierula.

191A SiljalantieA 19b.

191B Siljalantie 17 eli Ahtola, takana Kuntola.

191I Tehtaantie 7 eli Ruusula.

191Ä Siljalantie 19a.

191J Tehtaantie 1 eli Kuntola.

191K Tehtaantie 3 eli Peltoniemi.

Siljalantie 5, 7 ja 9 on rakennettu vuosien 1930 ja 1936 välisenä aikana. Siljalantie 9:n (1911; luokka 3) on 1960- tai 1970-luvulla rakennettu tyypillinen laatikkomainen elintasoosiipi ja 1,5-kerroksisen vanhan osan pääjulkisivun ikkunat ovat kooltaan näyteikkunamaiset, samoin ovi edustaa lisäsiiven aikakautta. Siljalantie 7 (191m; luokka 2) on säilyttänyt alkuperäisen muotonsa ja osan vanhoista ikkunoista, jotka ovat neliönmuotoiset ja 9-ruutuiset. Siljalantie 5 (191n; luokka 3)vuodelta 1933 sai uuden julkisivuvuorauksen ja uudet ikkunat vuonna 2005, mutta talon muoto säilyi ennallaan. Härön inventoinnissa kuvattu Koskirinne-niminen asuinrakennus Siljalantie 3:ssa on purettu ja korvattu uudella vuonna 1997.

191G Järjestökuja 3 eli Ojarinne.

191N Siljalantie 5 eli Päivänpirtti.

191H Järjestökuja 5 eli Jokiranta.

191L Siljalantie 9 eli Kivelä.

191F SKP:n järjestöotalo eli Notkola.

191M Siljalantie 7 eli Viertola.

191 Siljalantien silta eli Rämäkosken silta alkuperäisessä asussaan. Silta on uudistettu täysin 2011.

191S Vaihdemiehentie 2 eli Ylänkö.

191U Vaihdemiehentie 6 eli Rauhalan asuinrakennus ja Å pihalato.

191 Rämäkosken silta Palojoen ylitse. Siltaa on vahvistettu betonoimilla.

191 Z Vaihdemiehentie 6 eli Rauhalan tiilirakenteinen ulkorakennus ja 191 V pihasauna.

191 Vaihdemiehentie 3.

Siljalantien nimi muuttuu Palojoen ylittäessä Tiensuuntieksi ja Ridasjärventien yli mentäessä Vanhaksitieksi. Vuoteen 2011 asti Palojoen ylittävä silta oli kivistä holvattu kaarisilta, joka oli rakennettu noin vuonna 1897.⁴⁵ Rakennuskanta on kokenut miltei täydellisen muutoksen ja on lähinnä 1970- ja 1980-lukujen omakotitaloja. Tanhuantien ja Vanhantien välissä on muutamia 1940- ja 1950-luvun puutaloja.

Palojoen varressa, joen länsipenkalla on Jokirinne-niminen tila, jolla on suurehko 1920-luvulta⁴⁶ peräisin oleva taitekattoinen kaksikerroksinen lautaverhoiltu asuinrakennus (**191o; luokka 1**) Vanhatie 2:n kohdalla. Ridasjärventie 432 (**191p; luokka 2**) on oleellinen osa Ridasjärventien ja Siljalantien (Tiensuuntien) risteysnäkyä. Tämä 1920-30-luvun vaihteessa rakennettu ja myöhemmin poikittaisella laajennuksella jatkettu talo on malliesimerkki olemassaolevaan sopeutuvasta rakentamisesta. Peltola (**191q**) oli vanha pientila, jonka asuinrakennus oli 1910-luvulta oleva koristeellinen yksikerroksinen ja pienellä runkosyvyydellä varustettu hirsitalo. Todennäköisesti Jokelan vanhinta rakennuskantaa edustava talo sijaitsi osoitteessa Vanhatie 25. Palojoen itärannalla Vanhatie 24:ssä (**191r; luokka 2**) on toisella Jokirinne-nimisellä tilalla pieni taitekattoinen 1920-luvun asuintalo.⁴⁷

Alueeseen kuuluu myös radanvarressa olevat kolme asuinrakennusta, jotka sijaitsevat Siljalantien vanhalta linjaukselta eroavalla haaralla kohti entistä Kolsan tiilitehdasta. Lähempänä nykyistä Ridasjärventietä sijaitsee Ridasjärventieltä maamerkinä toimiva tummanvihreä (**191s; luokka 2**) Ylängön puolitoistakerroksinen monitahoinen asuinrakennus, joka on varsin todennäköisesti 1900-1910-luvulta.⁴⁸ Talon pihapiiriin on aikoinaan halkaissut Kolsan tiilitehtaalle ja ravintola Värilyhtyyn vievät tiet. Värilyhty jäi Ridasjärventien alle. Pihapiiriin kuuluu myös navetta, jossa on toiminut pieni lasitehdas tai pikemmin lasinpuhaltamo.⁴⁹

Kolsaan vievän Vaihdemiehentien varrella, tien ja rautatien välissä on vierä vieressä kaksi 1900-20-luvun pihapiiriä, joista molemmilla on neljän poikkipään huvilamaiset, kaksikerroksiset talot, joista toinen, pohjoisemmalla Puistolan tontilla oleva on kermanvaalea ja erittäin hyvin tunnistettavaan nikkarityyliin koristeltu asuinrakennus (**191t; luokka 1**) ja toinen eteläisempi, Rauhala, valkoinen (**191u; luokka 2**), jossa ikkunat ja muut ulkoiset koristeet ovat modernisoitu/poistettu. Pohjoisemmalla ja huomattavan pienellä Puistolan tontilla pihapiiri muodostuu pitkästä punaisesta ulkorakennuksesta (**191x; luokka 2**) ja pienestä pihasaunasta (**191y; luokka 2**). Eteläisemmällä Rauhalan tontilla on useampi piharakennus ja toinen, pieni tiilirunkoinen asuinrakennus/sauna, jossa on jatkeena pulpettikattoinen autotalli (**191v; luokka 2 - tiiliosa**) ja taitekattoinen, tiili- ja puurakenteinen ulkorakennus (**191z; luokka 2**) sekä tietä pihapiiriistä rajaava lato (**191å; luokka 3**). On hyvin mahdollista, että nämä kaksi pihapiiriä liittyvät Kolsan tehtaan toimintaan.

3 LUOKAN ALUE

45 Rosenberg, Suur-Tuusulan historia III, s. 339-340.

46 Rakennusrekisteri antaa valmistusvuodeksi 1940. Erittäin todennäköisesti virheellinen tieto.

47 Tuusulan kunnan tietokannat.

48 Rakennusrekisterin mukaan vuodelta 1945. Ei voi olla: liian suuri talo jälleenrakennuskauden yhdenperheen taloksi.

49 Kotiseutumme Tuusula -kirja, s. 450.

191P Ridasjärventie 432 eli Vierula.

191R Vanhatie 24 eli Jokirinne.

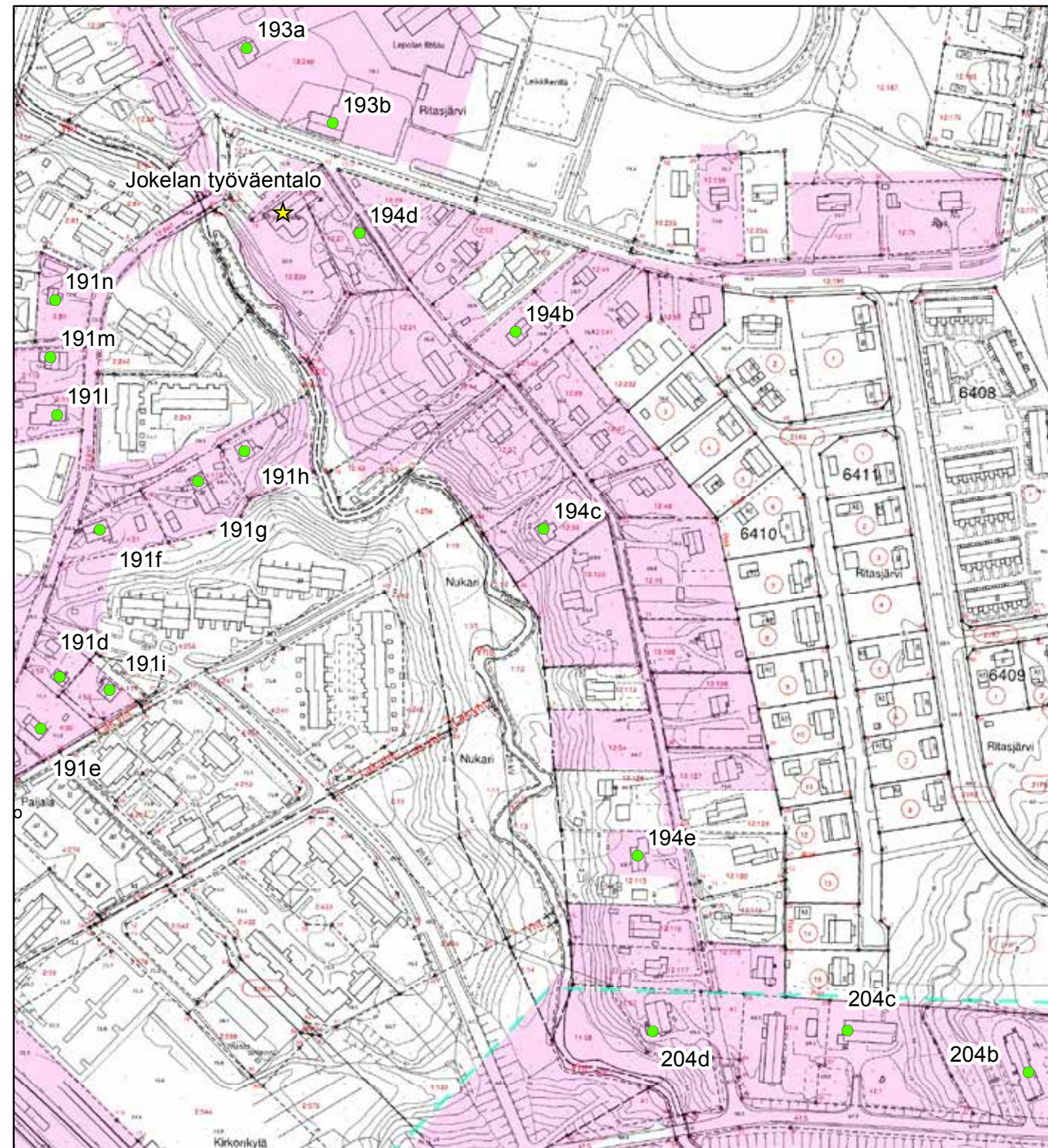
191 O Vanhatie 2 eli Alaranta.

191Q Vanhatie 25 eli Peltolan tila, purettu 2015.

192. Jokelan työväentalo

Jokelan työväentalo Siljalantien ja Jokivarrentien risteyksessä koostuu Jokelan taajama-asutusta vanhemmasta myllytuvasta ja vuonna 1907 valmistuneesta laajennuksesta, jossa sijaitsee juhlasali. Rakennusta laajennettiin vuonna 1912 juhlasalin suuntaisella jatkeella, jonka erottaa helposti ulkoa ulkovuorauksen laudoituksen suunnan muutoksesta.⁵⁰ Rakennusta laajennettiin vielä kerran näyttämö- ja pukuhuoneosalla vuonna 1925.⁵¹ Punamullattu, osittain hirsipinnalla ja alkuperäisin ikkunoin varustettu rakennus ei edusta työväentalojen arkkitehtuurin mielenkiintoisinta ryhmää, mutta sen sijainti Palojoen lehtomaisen uoman varrella luo työväentalon pihapiiriin ainutlaatuisen tunnelman.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

⁵⁰ Aikakirja XV s. 83-85, Lahja Mustonen.

⁵¹ Rosenberg, Suur-Tuusulan historia III, s. 644-45.

Työväentalolla toimii nykyisin aktiivisesti Joka-teatteri.

Rakennushistoriallisesti ja historiallisesti merkittävä työväentalo, joka on antikvaarisesti hyvin säilynyt. Rakennus on Hyrylän Torpan ohella ainoa Tuusulan työväentaloista. 1 LUOKAN KOHDE

192 Työväentalon entinen kamiina. 192 Ulos kannettu kamiina.

192 Työväentalo Palojoen suunnasta.

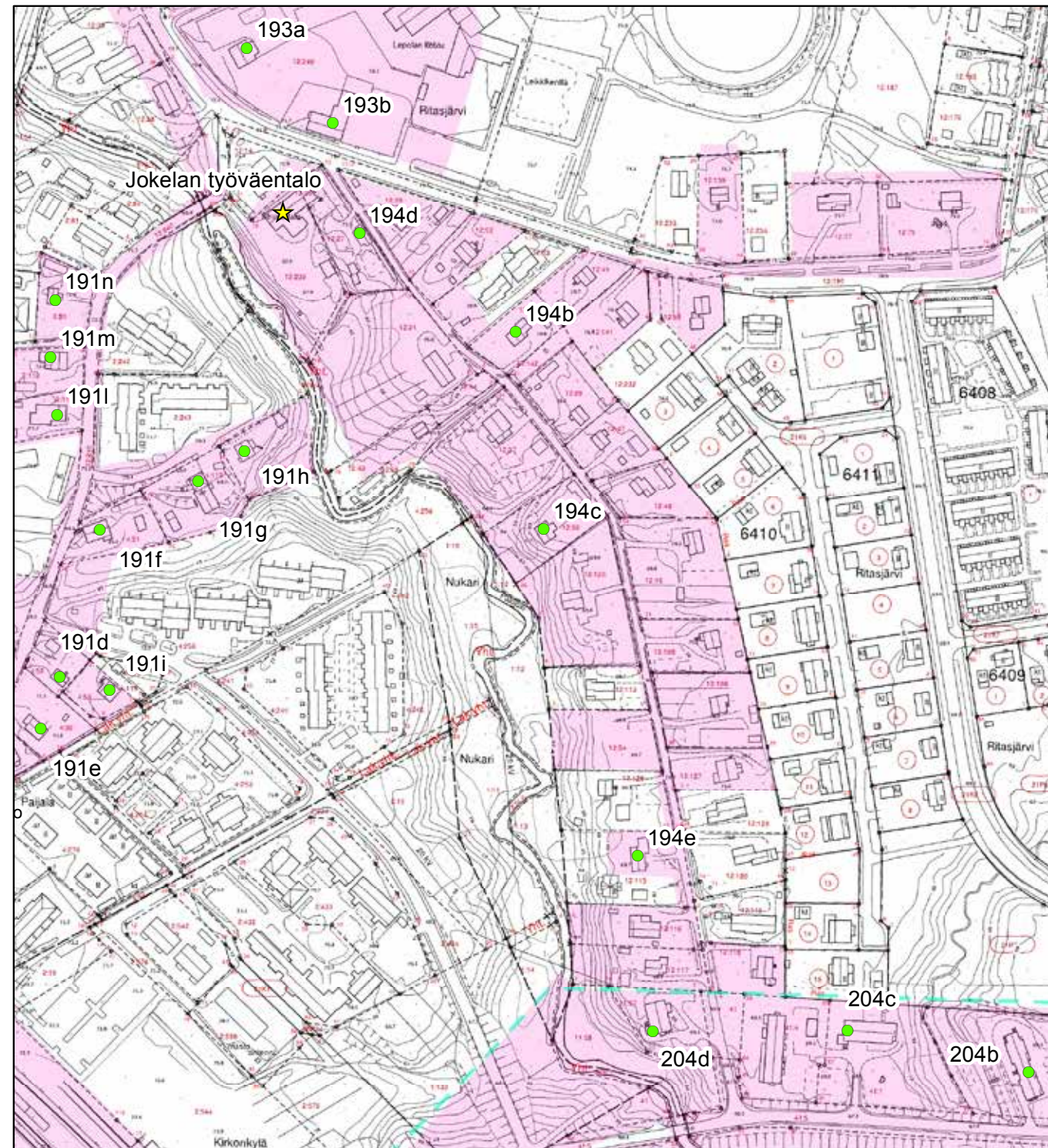
192 Työväentalo Tiensuuntien suunnasta.

192 Jokelan työväentalo kaakon suunnalta.

193. Lepolan koulu (B) ja Lepolan vanha päärakennus (A)

Palsta-asutuksen leviäminen Siljalantien varteen loi tarpeen saada koulu myös Lepolan puolelle. Vuosina 1925-26 kouluna käytettiin yhä jäljellä olevaa, vuonna 1902 valmistunutta Lepolan tilasta erotetun huvilapalstan asuinrakennusta (193a; luokka 1).⁵² Erittäin alkuperäisessä asussa oleva lautaverhoiltu hirsitalo palveli asuinrakennuksena aina vuoteen 1987 asti, jolloin se kunnostettiin jälleen koulutilaksi. Inventointihetkellä rakennus oli poistettu koulukäytöstä ja toimi kerhotilana.

- ★ Rakennuskulttuurikohte
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohte 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

⁵² Selin, Suur-Tuusulan historia III, s. 592-593.

Vuonna 1926 valmistui Toivo Salervon suunnittelema uusi koulurakennus (193b; luokka1 - sr - osayleiskaava). Rakennusta laajennettiin hieman vuonna 1939 Heikki Siikosen piirustusten mukaan, muuten se on alkuperäisessä asussaan. Monen muun seudun koulun tapaan Lepolan koulu palveli sota-aikana koulutuskeskuksena. Tontilla sijaitseva uusi koulurakennus (193c; luokka 2) valmistui vuonna 1951 ja sen alkuperäisestä muodosta vastasi yliarkkitehti V.J. Myyrinmaa. Kivikouluun liitettiin vuonna 1984 arkkitehti Paavo Sollamon suunnittelema mm. liikuntasalin käsittävä siipirakennus. Kivikoulua laajennettiin 2010-2012 arkkitehtitoimisto Kaari Arkkitehdit suunnitelman mukaan uudella lisäsiivellä, joka on kooltaan vanhan kivikoulun laajuinen. Viereiselle urheilukentälle rakennettiin koulua palvelevia talous- ja pukuhuonerakennuksia.⁵³ **2 LUOKAN KOHDE**

193 Lepolan talo ja Lepolan vanha koulu sisäpihalta.

53 Aikakirja XV s. 76-79, Matias Korhianvuori.

193C Lepolan kivikoulu laajennuksineen.

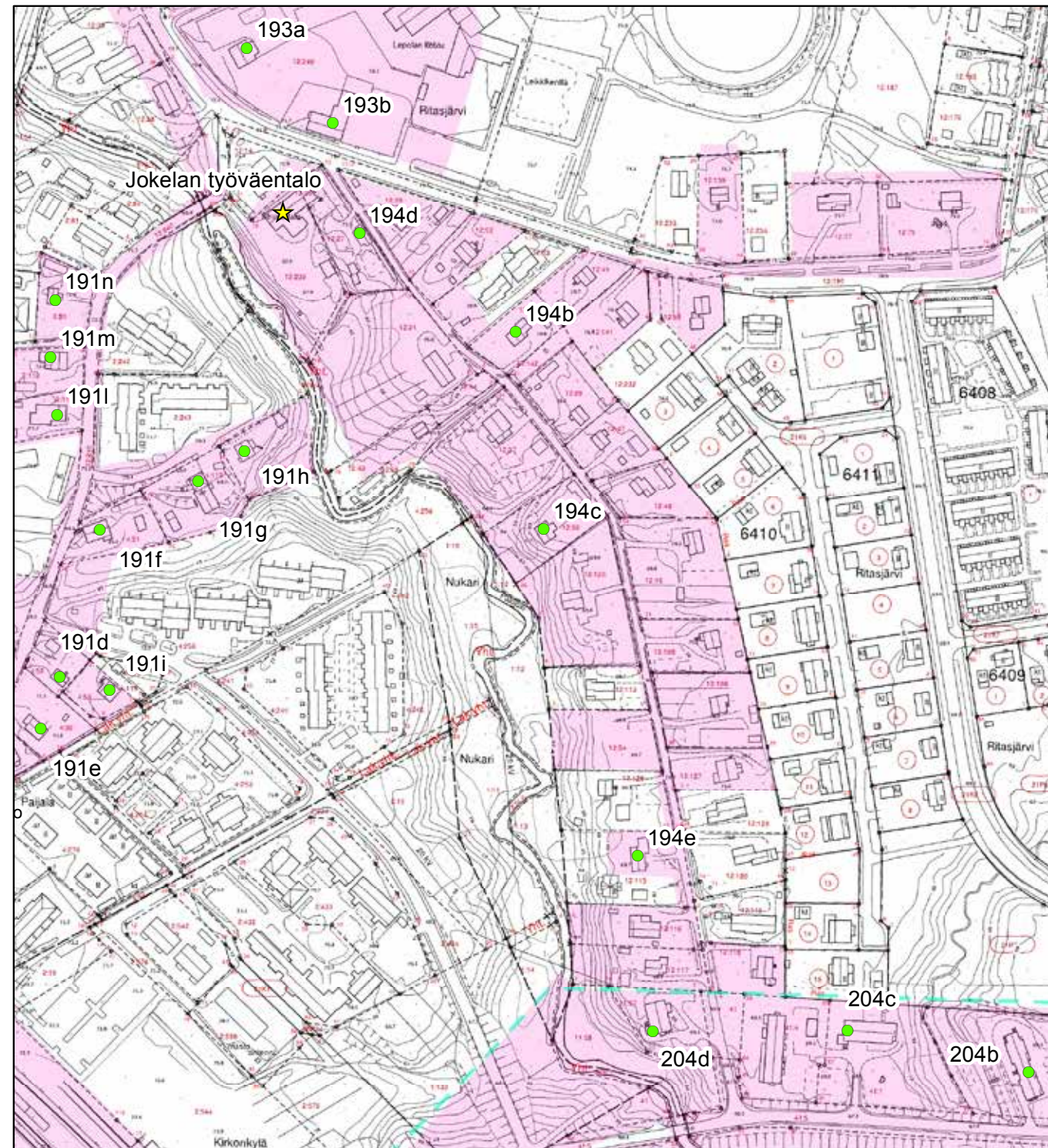
193A Lepolan tilan vanha päärakennus.

193B Lepolan vanha puukoulu.

194. Jokivarrentien pientaloalue

Palojoen uoma seurailevan Jokivarrentien asutus kuuluu 1920-luvulta alkaen syntyneen Jokelan pientaloasutuksen vanhimpaan kerrostumaan. Tien linja Tikuntekijäntien risteyksestä Lepolan koululle noudattelee edelleen alkuperäistä 1920-luvulla syntynyttä reittiä. Satunnaisten puurivien ja joidenkin säilyneiden piharakennusten rajaama tie muodostaa viihtyisän ympäristön. Mutkien ja suorien tienpätkien muodostama tieosuus päättyy Lepolan koululle, joka on myös tien maisemallinen päätepiste.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohte
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohte 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

Jokivarrentien rakennuskanta on peräisin noin sadan vuoden ajalta. Vanhimmat rakennukset, Työväentalo ja n:o 23:ssa sijaitseva hirsitalo liittyvät taajama-asutusta edeltävään aikaan. Tien pohjoisosan rakennukset ovat 1920- ja 30-luvuilta. Tien eteläpäässä on muutama jälleenrakennuskauden talo sekä 1960-80-lukujen omakotitaloja.

N:o 2:ssa oleva puolitoistakerroksinen puutalo (**194a; luokka 1**) Kolmion-tilalla on peräisin 1920-luvun alusta. Hirsirunkoinen, peiterimavuorattu rakennus on ikkunoita myöten alkuperäisessä asussaan. Rakennuksessa on puupylväiden kannattelema avokuisti. Piharakennus on 1940-luvulta tai aikaisempi.

Tien itäpuolella tonteilla 8-20 (**194b; luokka 2**) on 1930-luvun lopulta 1950-luvun alkuun rakennettuja puurakenteisia pientaloja, joita on osittain korjattu liian raskaalla kädellä. Tonteilla olevat piharakennukset ovat asuinrakennuksia vanhempia. Tonteilla 7-11 on uusia asuinrakennuksia, jotka eivät täysin istu alueen yleisilmeeseen.

Jokivarrentie 13:sta sijaitsee 1930-luvun vuorattu hirsitalo (**194c; luokka 2**). Rakennuksessa on jyrkkä satulakatto, myöhemmin rakennettu kuisti ja vastakkaisella sivulla frontoni. Talo on asumaton. Tontilla on joen varressa romahtanut sauna ja tien varressa lahoava piharakennusten rivi.

Jokivarrentie 1 on vuonna 1930 rakennettu erikoisella tavalla koristeltu pieni, pitkäomainen puutalo (**194d; luokka 2**) aivan tielinjassa kiinni. Rakennus on aivan Työväentalon pihapiirin vieressä ja muodostaa Kolmion talon kanssa Jokivarrentien ”portin”.

Tontilla 23a sijaitsee Tyynelä-niminen kahden perheen asuinrakennus (**194e; luokka 2**) 1900-luvun alusta tai 1800-luvun lopulta.⁵⁴ Vuosisadan ajan vuoraamattomana pysyneessä rakennuksessa on satulakatto ja T-malliset ikkunat. Taloa kunnostettiin vanhaa kunnioittavasti kesällä 2010 ja se vuorattiin hirttä imitoivalla vaakalautoituksella sekä sai uuden pienen umpikuistin. Tontti on jaettu kahtia ja toisella puoliskolla on kirkkaansininen ”perinnetaloksi” kutsuttu valmistalo.⁵⁵ **2 luokan alue.**

194 Jokivarrentien alkupää.

194A Kolmion huvila avokuisteineen.

194A Jokivarrentie 2 eli Kolmion pikkuhuvila.

⁵⁴ Tuusulan rakennusrekisterin mukaan talo on vuodelta 1960, mutta karttatietojen ja rakennuksen muodon ja rakennustavan perusteella rakennusrekisterin tiedot ovat virheelliset.

⁵⁵ Tuusulan kunnan tietokannat, vertaileva tutkimus.

194C Jokivarrentie 13 eli Kumpula.

194 Jokivarrentie 13 kohdalla näkymä kohti koulua.

194C Tyynelä vuonna 2005 PS.

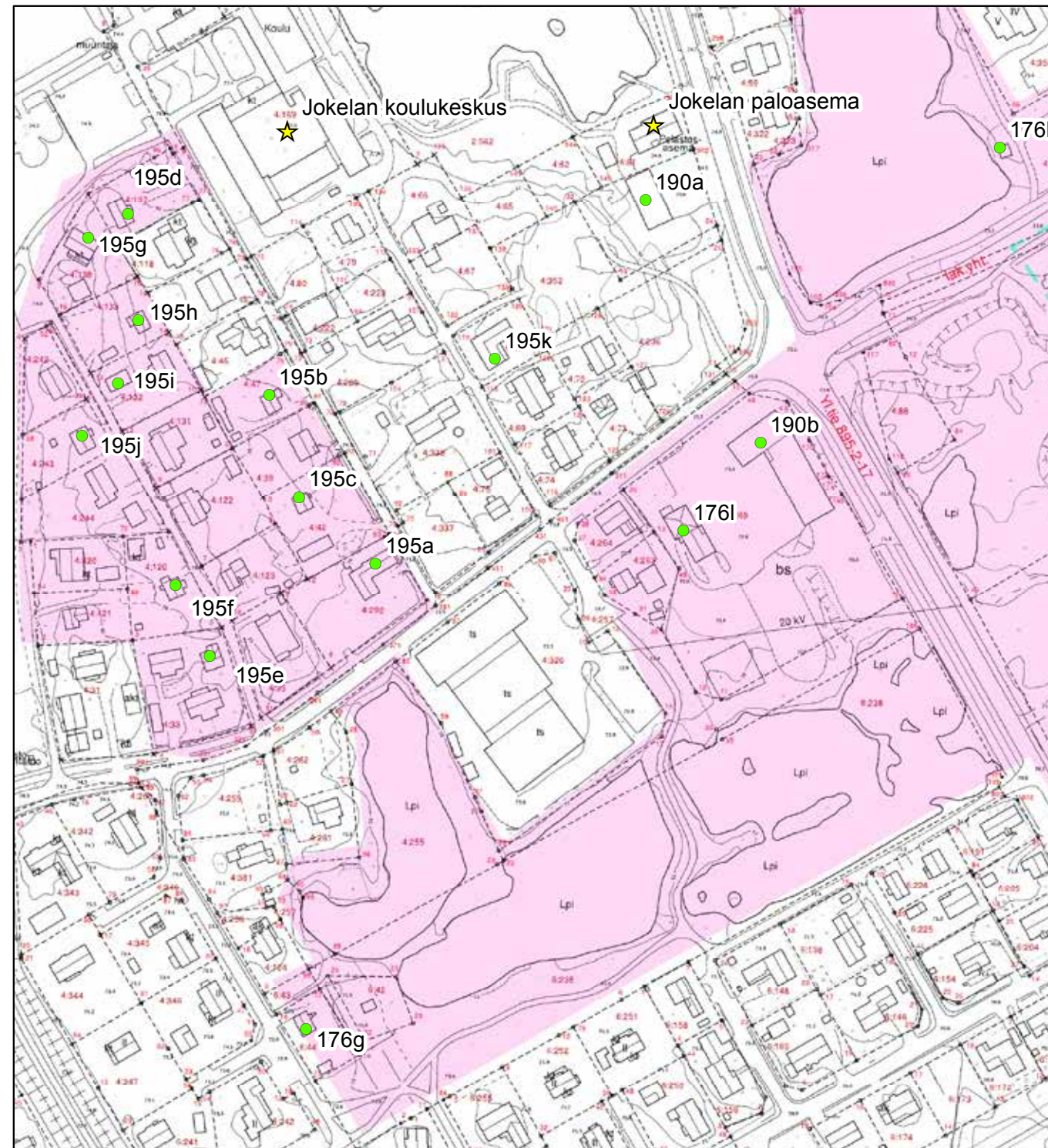
194C Jokivarrentie 23a eli Tyynelä.

194 Tiensuuntie 18 eli Pirttilä 1950-luvulta.

195. Riihihaan pientaloalue

Riihihaan alue on Jokelan pientaloalueista parhaiten säilyttänyt alkuperäisen ympäristönsä. Alueen tontit lohkottiin Pikku-Temmon tilasta 1920-luvun lopulla. Alueen läntiset tontit rakennettiin ensin. Vuonna 1930 oli nykyisen Jyväkujan ja Nukarintien varressa yhteensä kymmenen taloa. Alueen sosiaalista rakennetta leimasi kaksi piirrettä: käsityöläisyys ja pienet työpajat mm konepaja ja toisaalta Jokelan tehtailla päivätyön tekeminen eli kyseessä ei ole ollut puhdas asuinalue. Tuolloin tonteilla sijainneista rakennuksista on nykyään jäljellä neljä. Kaikki Riihihaan palstat rakennettiin vuoteen 1938 mennessä, jolloin alue saavutti nykyisen laajuutensa. Nykyään Riihihaan rakennuksista viidennes on peräisin sotia edeltävältä ajalta ja viidennes 2000-luvulta, loppujen sijoituessa pääosin 1950-60-luvuille.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohte
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohte 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

Akanakuja, aikaisemmalta nimeltään Suutarintie, on vedetty Riihihaan palstojen väliin 1930-luvun alussa. Sen rakennuskanta on puoliksi 1990-luvulta. Tien alussa Akanakuja 2:ssa (195e; luokka 2) on 1920-luvun huvila, joka on suhteellisen alkuperäisessä asussa ja Akanakuja 4 (195f; luokka 3) on alun perin 1930-luvun rakennus, jota on muutettu paljon. Akanakuja 12 (195j; luokka 2) on uusklassistisia vaikutteita omaava, suhteellisen hyvin säilynyt 1930-luvun omakotitalo. Tien päässä on kaksi 1930-luvun omakotitaloa, joista toisen alkuaan asuinkäytössä ollut piharakennus on jäljellä (195i; luokka 2) ja pusikon keskellä hienot kuistin ikkunat omaava Akanakuja 11 (195h; luokka 3). Tien päässä sijaitsee myös suutari Sandbergin verstaas Akanakuja 13 (195g; luokka 3).⁵⁶ Päivärinne-nimisellä palstalla sijaitsee yksi Riihihaan ensimmäisistä taloista, jonka Frans Stenman siirretti Terijoelta vuonna 1926. Rakennus oli yksityiskohdiltaan varsin rikas. Rakennus purettiin tehokkaan uudisrakentamisen alta vuonna 2006. Akanakuja on säilyttänyt viehättävä leimansa, jonka säilymiseksi uudis- ja täydennysrakentamisessa on oltava sijoittamisessa, julkisivumateriaaleissa ja mittasuhteissa tarkkana. Alueelle voitaisiin laatia täydennysrakentamista ohjaava rakennustapaohjeistus.

56 Aikakirja XV s. 86.

195E Akanakuja 2 pilkistää uudistalon takaa.

195 I Akanakuja 9.

195F Akanakuja 4.

195J Akanakuja 12.

195H Akanakuja 11.

195D Jyväkuja 16 eli Kulmala.

195A Rantakarın entinen konepaja, Karila.

195C Jyväkuja 4 eli Volttila.

Jyväkujan linjaus on 1920-luvun lopulta. Jyväkuja 4:ssä eli Volttilassa (**195c; luokka 2**) sijaitsee pieni hirrestä rakennettu satulakattoinen rakennus, joka on peräisin vuodelta 1927⁵⁷ ja se tiettävästi on kuulunut seppä Lehdolle 1950-luvulla. Rakennus on hyvässä kunnossa ja se on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Jyväkuja 8:ssä (**195b; luokka 2**) on 1920-luvun lopun kuistillinen pientalo. Rakennuksessa kiinnittää huomiota ikkunoiden rikas puitejako. Tontin 16 rakennus (**195d; luokka 3**) on alkuaan 1930-luvun hirsitalo, jonka ulkoasu on kärsinyt ikkunoiden ja vuorauksen uusimisella. Jyväkuja 2:ssa on liikerakennuksen ja asuinrakennuksen yhdistelmä, jossa on alkujaan toiminut Rantakarın konepaja (**195a; luokka 3**) vuodesta 1936 lähtien.⁵⁸ Tonteilla 5,6,9 ja 11 on 1950-lukua edustavia pientaloja ja tontilla 6 1960-luvun talo, muut rakennukset ovat pääosin 1990-2000-luvuilta.

Riihitontunkuja linjattiin vasta 1950-luvulla. N:ossa 5 sijaitseva vinkkelitalo (**195k; luokka 2**) on siirretty paikalleen 30-luvulla. Varsin suuri kokoinen vuorattu hirsitalo on todennäköisesti vuosisadan alusta tai edellisen vuosisadan puolelta. Tonteilla 6,8, 10-12 on 50-luvun yksi ja 1/2-kerroksisia omakotitaloja. **3 LUOKAN KOHDE**

195K Riihitontunkuja 5.

195 Jyväkuja 6 1960-70-luvun vaihteesta.

195 Riihitontunkuja 2.

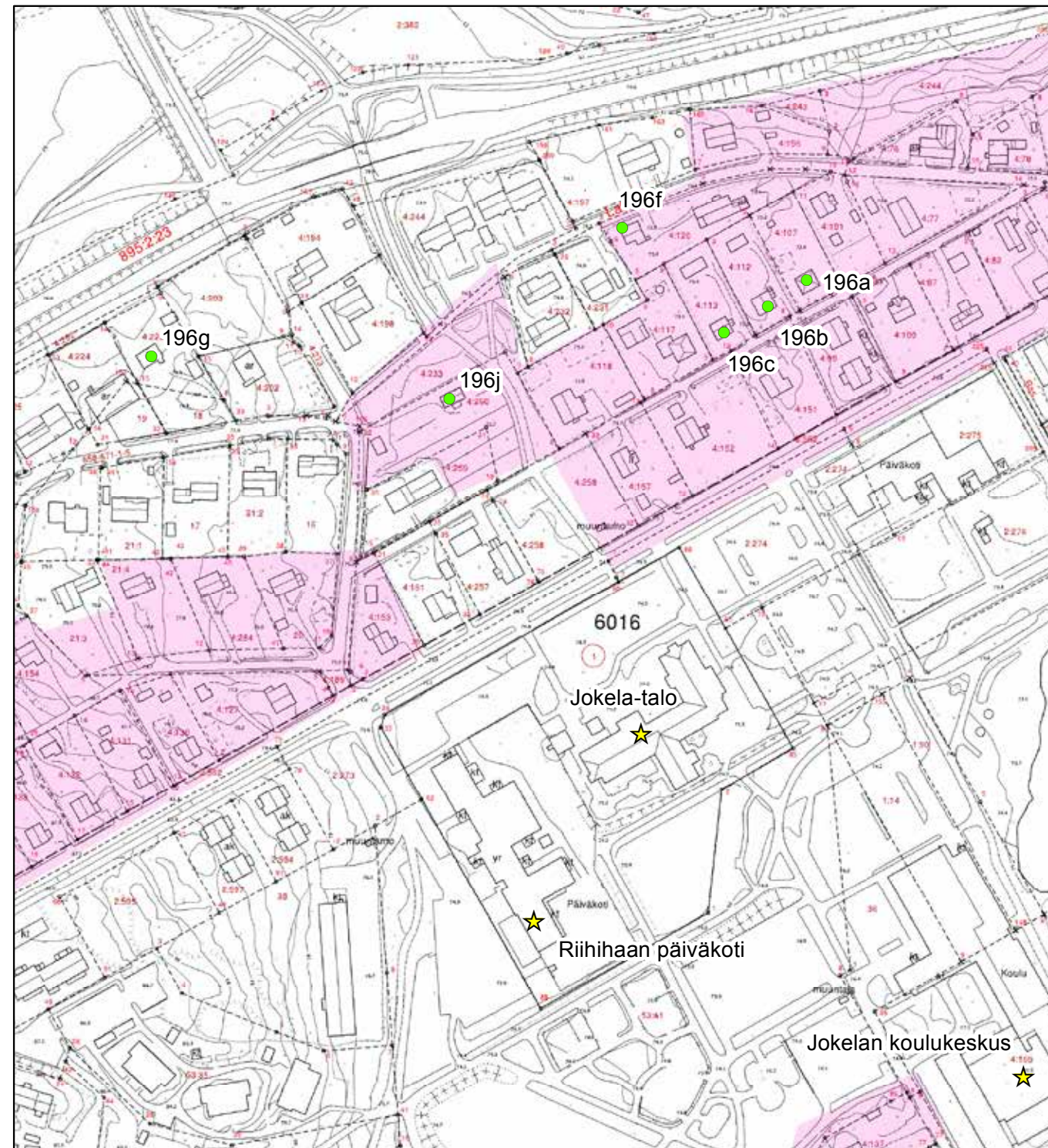
195B Jyväkuja 8 eli Koivula.

57 Kotiseutumme kirja, s. 228.

58 Tuusulan Jokela 1950-luvulla. Teollisuusperinnekartta.

196. Tiriläntien pientaloalue

Tiriläntien molemmin puolin sijaitseva rakennuskanta on rakennettu lyhyessä ajassa vuosina 1937-38. Jälleenrakennuskauden ajalta on peräisin Tiriläntien loppupää poislukien alueen lounaiskulman keltainen talo punaisine piharakennuksineen (196j; luokka 2), joka on selvästi 1930-luvun rakennuskantaa. Alue muodostaa Torikujan rakennusten kanssa varsin yhtenäisen ympäristön, joka kiilautuu Ridasjärventien ja keskustan uusien liikerakennusten väliin.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännosalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

Tiriläntien vanhimpiin rakennuksiin kuuluu tontilla 5 sijaitseva vuonna 1937 tai 1938 rakennettu kaksikerroksinen punainen lautaverhoiltu hirsitalo (196a; luokka 1). Talossa on harmaaksi maalattu betonisokkeli, ja kuisti on alkuperäinen. Kattomuoto on loiva telttakatto. Rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta ja se on kaikin puolin säilyttänyt alkuperäisen ulkoasunsa. Tontilla on 50-luvulla pystytetty piharakennus. Pihapiiriä rajaa tien ja toisen tontinrajan puolelta koivurivistö. Rakennus on Tiriläntien ympäristön tunnelman luoja.

Tiriläntie 7:ssä (196b; luokka 1) ja 9:ssä (196c; luokka 2) on 1937- tai 38 rakennetut puutalot, joista ensin mainittu, mineriitillä jälkikäteen verhoiltu, on palautettavissa liki alkuperäiseen asuun, koska talossa on säilynyt myös alkuperäiset ikkunat. Rakennuksessa huomio kiinnittyy kuistin rikkaaseen ikkunoiden puitejakoon. Tiriläntie 9:n ikkunat on kuistia lukuunottamatta vaihdettu.

Tiriläntien loppupään rakennukset ovat vaihtelevaa jälleenrakennuskauden tuotantoa. Alkujaan rakennukset olivat rapattuja, mutta lisälämmöneristykset ja uudet vuoraukset ovat hävittäneet yhtenäisyyden. Tontin 11 rakennus on kokonaan uusi. Viereisen kadun Kujanpääntie 10 (196f; luokka2) edustaa jälleenrakennuskauden taloa puhtaimmillaan voimakkaasta vihreästä väristään huolimatta.

Torikujan rakennukset sijaitsevat uuden tiilisen liikerakennuksen ikeessä osoitteissa 1-7. Tonttien 1(196d; luokka 1) ja 3 (196e; luokka 1) rakennukset henkivät funktionalismin vaikutuksia puutalorakentamisessa, tyypillisinä piirteinä kaksi kerrosta, loiva telttakatto ja neliömäinen pohjamuoto. Jälkimmäisessä on epätavallinen puolipyöreä varsin umpinainen kuisti. N:o 5 (196h; luokka 3) on säilynyt hyvin, mutta n:o 7 (196i; luokka 3) on kokenut muutoksia alkuperäisestä asustaan. Kaikki neljä rakennusta ovat peräisin joko vuodelta 1937 tai 1938. Tätä kokonaisuutta täydensi vielä 1980-luvulla Lehtosen valokuvaamo ja Jokelan elokuvateatteri.⁵⁹

Kirjurintie 1:ssä on säilynyt Kalliola-niminen taitekattoinen asuinrakennus (196g; luokka 2) 1920-luvulta. Rakennuksessa on ikkunat vaihdettu, mutta kuisti on säilyttänyt tyypilliset piirteensä, mm. koristeelliset ikkunanpuitteet. Asemakaavassa rakennus on varustettu s-3-merkinnällä. **2 LUOKAN ALUE**

196A Tiriläntie 5 eli Sirpale.

196C Tiriläntie 9 eli Vienola.

196B Tiriläntie 7 eli Tuomela.

⁵⁹ Jonna Kajava, Tuusula-seuran aikakirja XV, s. 145-135. kuva.

196J Syrjätie 5 eli Metsänreuna.

196F Kujanpääntie 10 eli Toivola.

196E Torikuja 3 eli Sarkala.

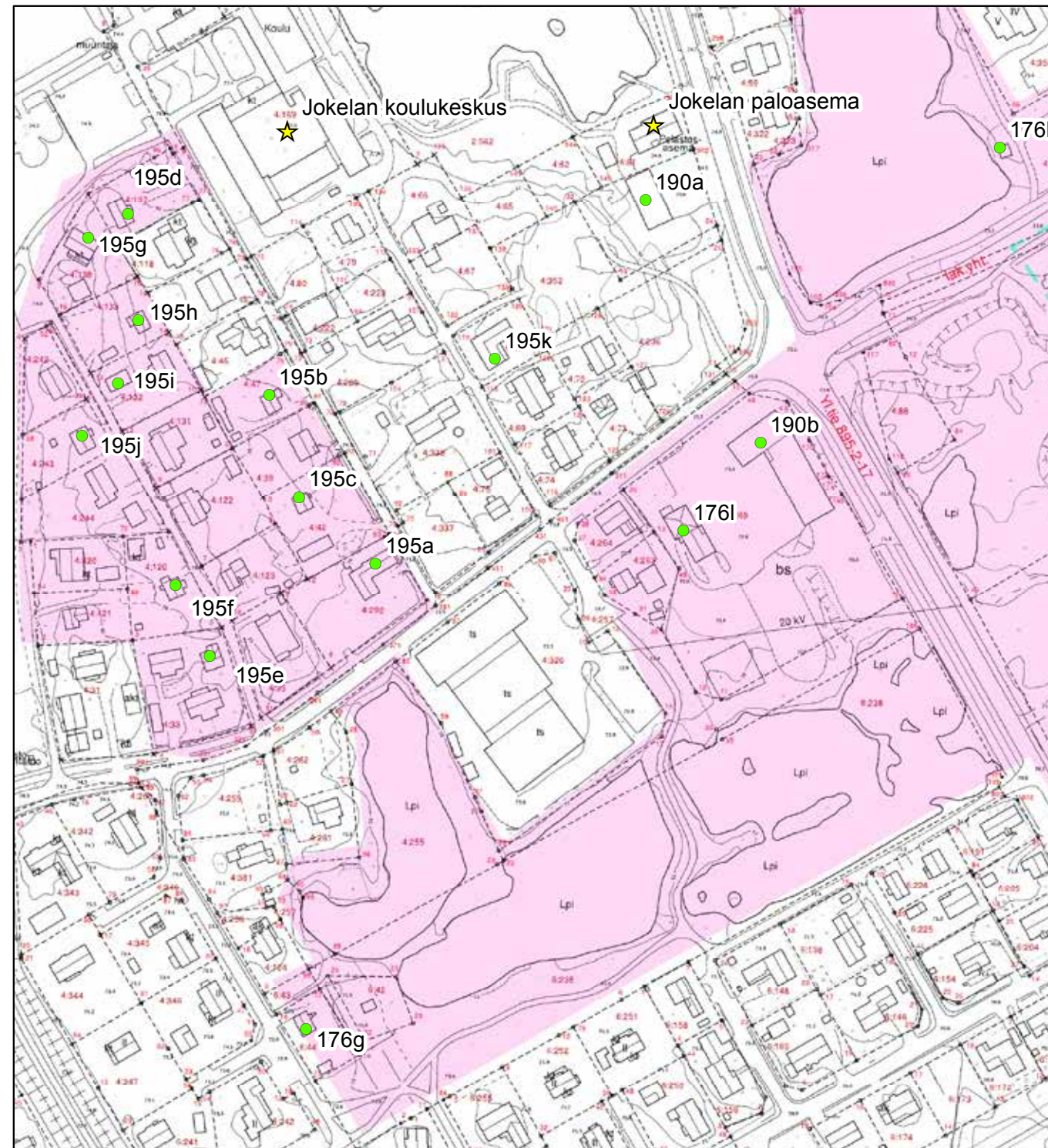
196H Torikuja 5 eli Jokimäki.

196D Torikuja 1 eli Riihimäki.

197. Koulukeskus

Jokelan yhteiskoulu perustettiin vuonna 1957. Koulu toimi ensimmäiset puolitoista vuotta vanhassa kansakoulurakennuksessa ja siirtyi tammikuussa 1959 uuteen koulurakennukseen. Jokelan Yhteiskoulu ja koulukeskus on alkuperäiseltä osaltaan arkkitehti Eero Askolinin käsialaa ja suunnitelmissa varauduttiin alunperin laajennuksiin. Ensimmäinen rakennusvaihe toteutui kahdessa osassa: ensin A-siipi, tammikuussa 1959 ja toinen siipi kesällä. Rakennusta laajennettiin kolmannella, juhla-voimistelusalin sekä ruokailutilat ja muutamia luokkia käsittävällä siivellä vuonna 1966. Lukiosiiپی, joka sekin on Askolinin suunnittelema, rakennettiin 1963-64.⁶⁰

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohte
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohte 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

Rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla mäen rinteessä. Se käsittää 50-luvun julkisen rakentamisen yleisiä piirteitä, mm. nauhaikkunat ja pulpettikaton. Monimuotoista koulukompleksia laajennettiin uudemman kerran liikuntatiloilla ja uusilla luokkatiloilla vuosina 1996-97 ja 2003-04. Koulukeskuksella on suuri merkitys Jokelan keskustan maisemalle ja näkymille. Se sijaitsee kauniilla paikalla Riihihaan asuinalueen pohjoispuolisella mäellä. **3 LUOKAN KOHDE.**

197 Jokelan koulukeskus ja uusi liikuntasali.

197 Jokelan koulukeskus vanhin osa.

197 Jokelan koulukeskus sisäpiha pohjoisesta.

197 Jokelan koulukeskus kivitarha ja sadekatos.

197 Jokelan koulukeskus vanhin osa ja laajennus.

197 Jokelan koulukeskus uudispiipeä sisäpihalta.

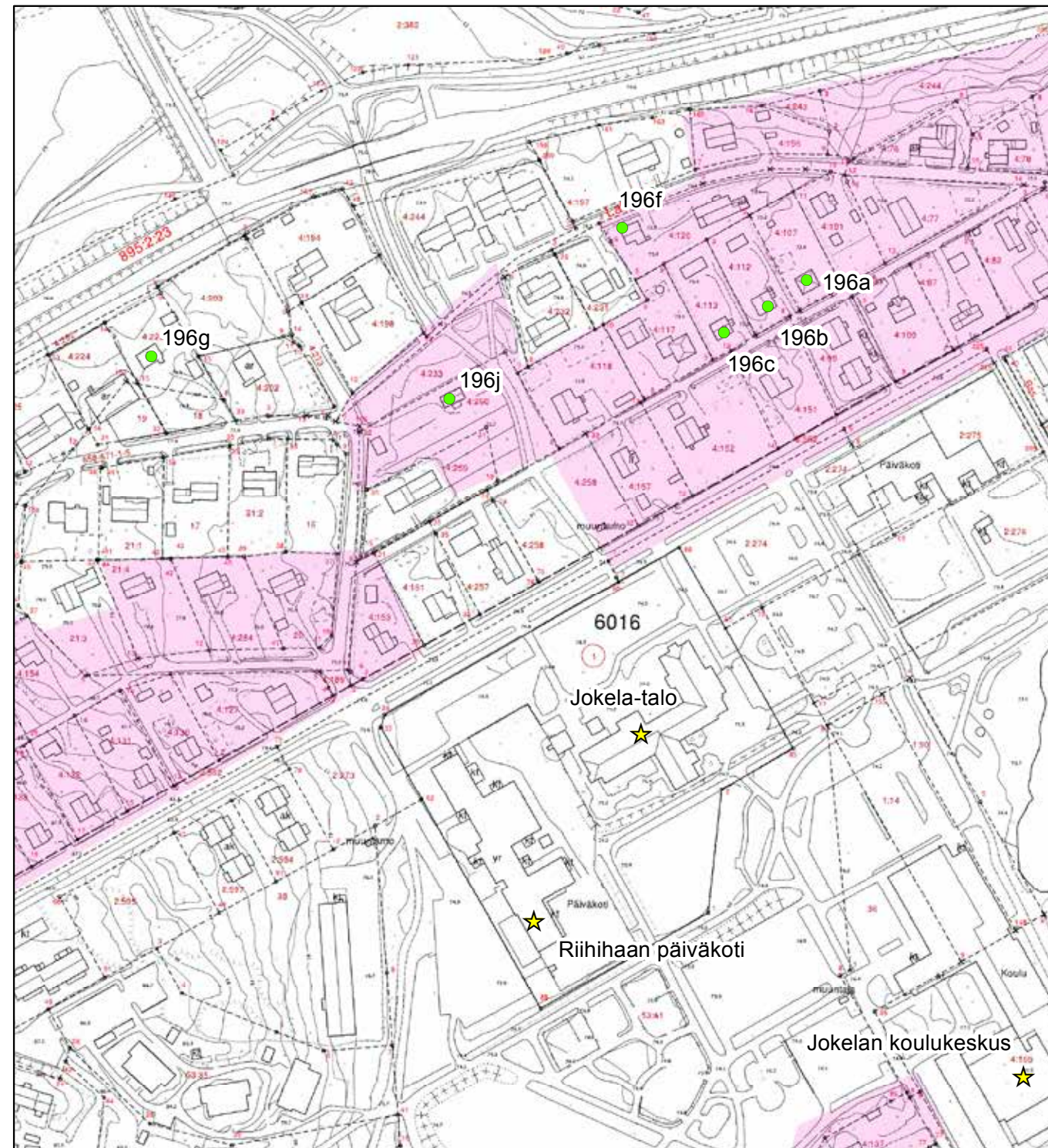
197 Jokelan koulukeskus pääsisäänkäynnin edusta.

197 Jokelan koulukeskus sadekatos.

198. Jokela-talo

Jokela-talo on vuonna 1986 valmistunut monitoimitalo, jossa sijaitsee mm. Jokelan kirjasto, kansalaisopisto ja nuorisotila, joka toimii myös kokoustilana. Rakennuksen on suunnitellut ryhmä oululainen arkkitehtitoimisto Niskasaari-Väisänen-Öhman, ja se edustaa omintakeista 1980-luvun ”oulunkoulua”. Puna- ja keltatiilillä verhoiltu sekä useilla kattoikkunoilla varustettu rakennus sijaitsee peltoaukean reunalla, ja nykyinen rakennus on vain osa laajemmasta suunnitelmasta, jonka urheilutalo-osaa ei ole toteutettu.⁶¹ 3 LUOKAN KOHDE.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäänökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäänösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

⁶¹ Marja-Liisa Puupponen, Tuusula-seuran aikakirja XV, s. 133.

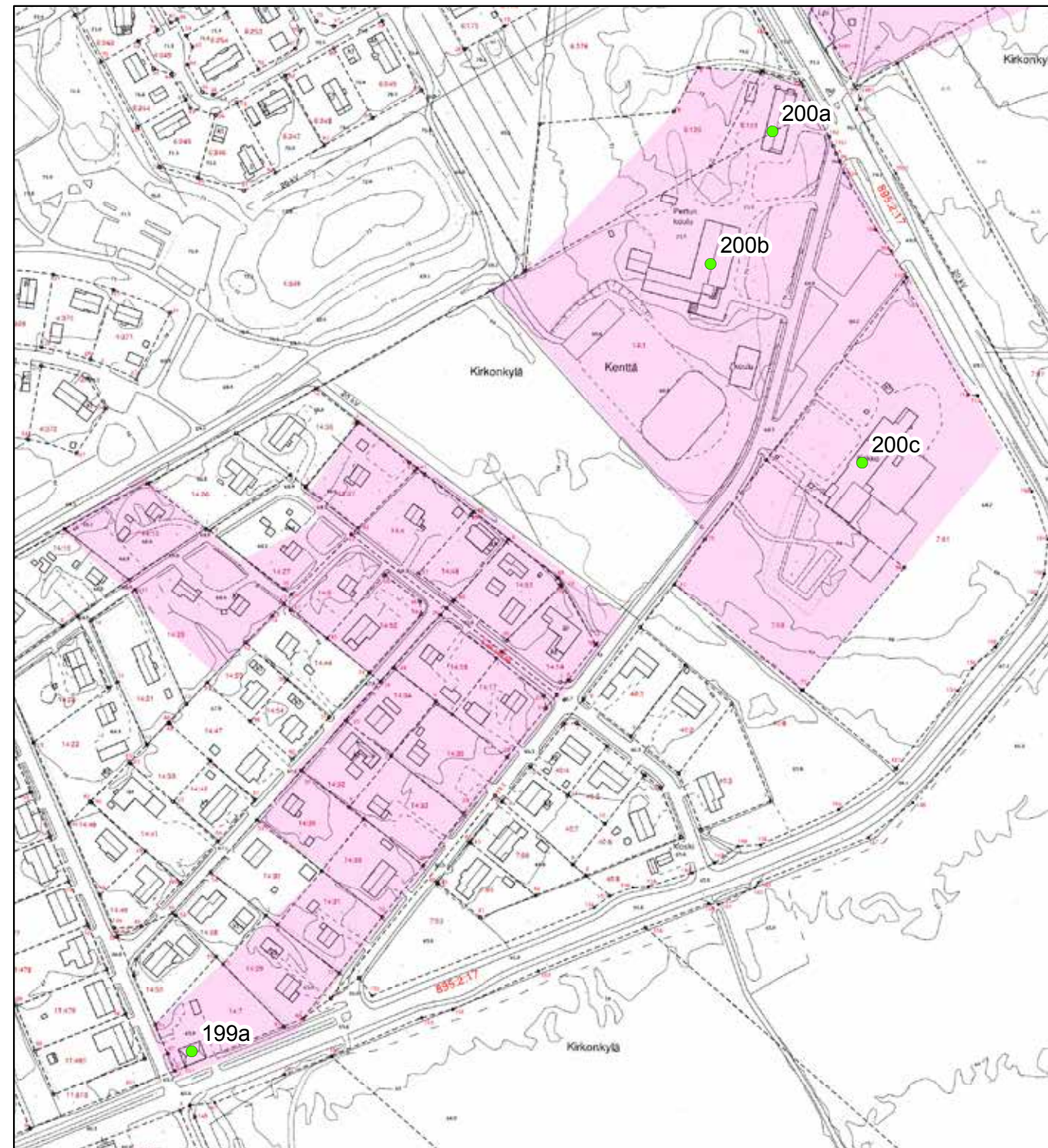
198 Jokela-talo eli monitoimitalo idästä.

198 Jokela-talo etelästä.

199. Perttu

Pertun siirtokarjalaisten ja rintamamiesten tontit lohkottiin viime sotien jälkeen Tuusulan Kirkonkylän Pappilan takamaista.⁶² 1950-luvun loppupuolella Pertun rakennuskanta käsitti noin 50 rakennettua palstaa. Jälleenrakennuskauden taloista on jäljellä puolet. Väljän palstoituksen sekaan on 1980-luvulta alkaen ilmestynyt uusia omakotitaloja, jotka ovat levittäytyneet kaikkialle – pitkälti siitä syystä, että suuria tontteja on halottu ja toisaalta moni rintamamiestalo on myöhemmissä muutoksissa saatettu korjauskelvottomaan kuntoon.

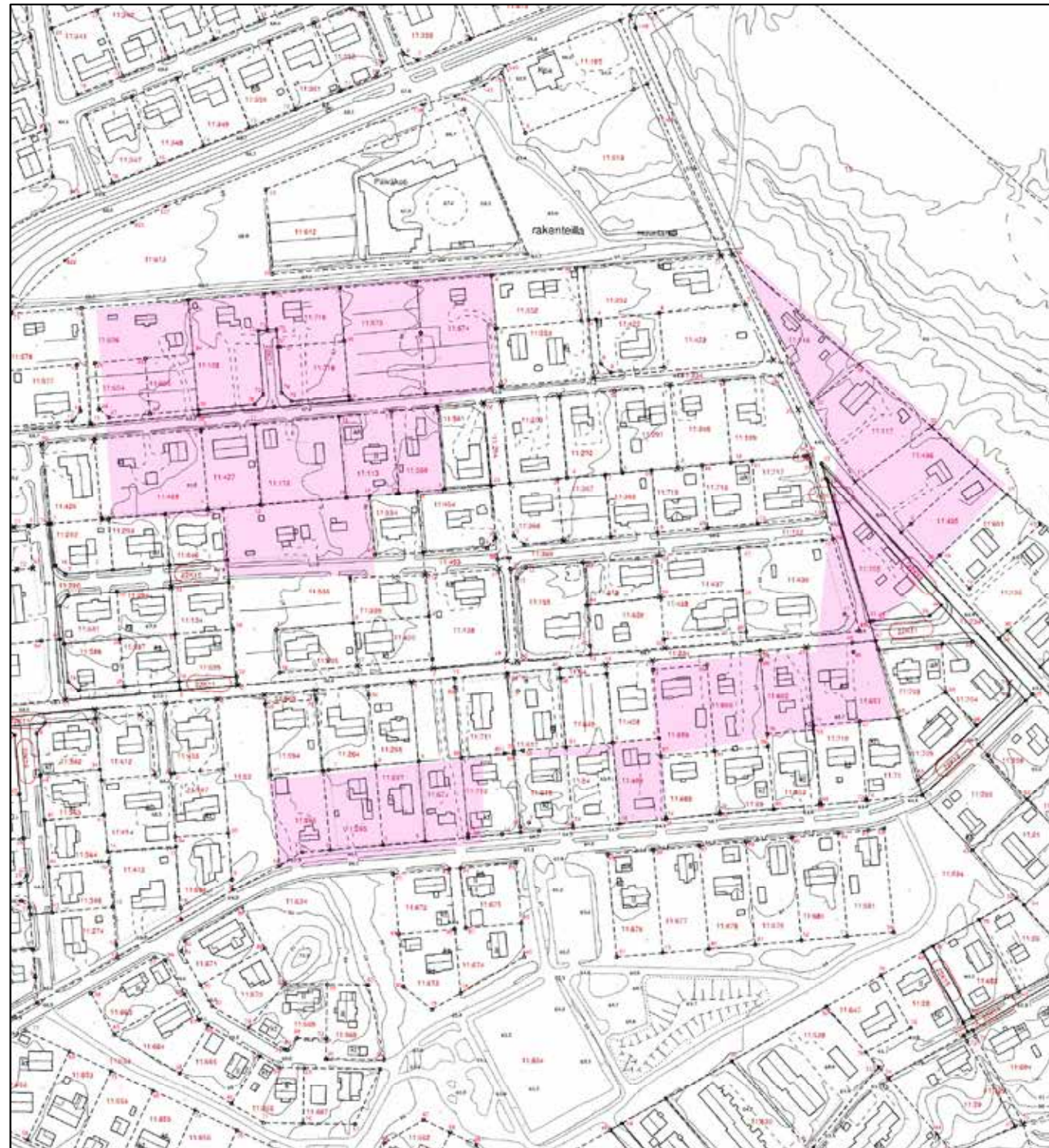
© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännosalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

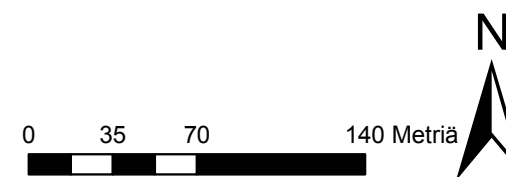
62 Antti Rosenberg, Suur-Tuusulan historia IV, s. 76-77.

Juhanintie-Viertolantie

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohte
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohte 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

Jälleenrakennuskauden rakennukset sijaitsivat pääasiassa Pertun koulun läheisyydessä Rovastintiellä, Juhanintiellä alueen keskiosassa sekä eteläosassa Viertolantiellä ja Impivaarantiellä.

Suurin osa vanhoista rakennuksista on säästynyt lisälämmöneristyksiltä ja liian voimakkaalta uusimiselta ulkopuolelta. Talojen ympäristö, pihat ja säilyneet piharakennukset muodostavat viehättäviä näkymiä ja tienpätkiä monin paikoin. Alueella on kolme yhtenäisen rakennuskannan aluetta, jotka ovat säilyttäneet alkuperäisen ilmiänsä tai joiden tunnelmaa uudet rakennukset eivät ole pilanneet.

Rovastintien, Kouluraitin ja Urkurintien muodostama alue käsittää 1950-luvun rakennuksia, lukuunottamatta muutamaa uudempaa omakotitaloa. Rakennukset ovat kaikki lähes alkuperäisessä kunnossa. Alueeseen kuuluu myös 1950-luvulle tyypillistä liikerakentamista edustava käytöstä poistettu, vuonna 1952⁶³ valmistunut kauppa (**199a; luokka 2**), joka odottaa asianmukaista käyttöä asumisen lisäksi. Juhanintien varrella on reilu kymmenkunta suurta palstaa, joiden rakennuskanta on alkuperäistä. Aapontien alussa ja Viertolantien keskivaiheilla on runsaan kymmenen 40-50-luvun vaihteen rakennuksen kokonaisuus ja alueeseen liittyy myös muutama Pappilantien varrella oleva pientalotontti. Alueella on poikkeuksellisen paljon piharakennuksia, joista osa on asuinrakennuksia myöhemmältä ajalta. **3 LUOKAN ALUE.**

199A Pertun vanha liikerakennus.

63 Tuusulan rakennusrekisteri.

Rovastintie 13.

Rovastintie 17.

Rovastintie 20.

Juhanintie 14-16.

Juhanintie 25.

Juhanintie 20-24.

Viertolantie 15.

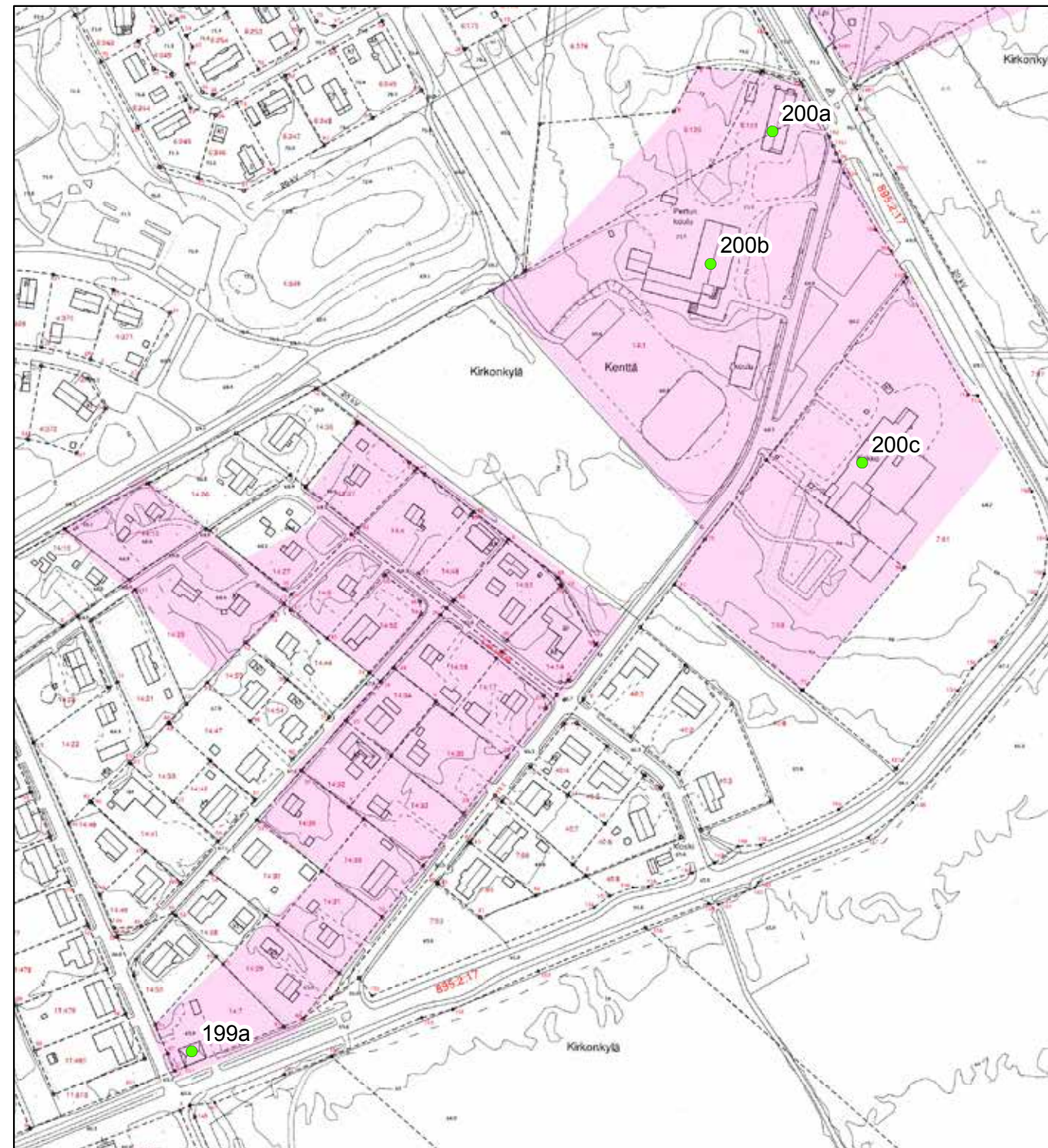
Viertolantie 4.

Pappilantie 11.

200. Pertun koulu ja Jokelan kirkko

Pertun alueen asuttaminen sodan jälkeen ja opetuksen tilantarpeen kasvaminen tekivät uuden kansakoulun rakentamiseen taajaman eteläosaan välttämättömäksi. Uusi kolmikerroksinen koulu (200b; luokka 2) rakennettiin Pertun palstojen ja teollisuusalueen väliin vuosina 1951-52. Viereisen opettajien asuinrakennuksen (200a; luokka 2) piirustukset ovat vuodelta 1953. Koulurakennus sisältää ajalleen tyypillisiä rakenteellisia piirteitä, mm. liuskekivipintoja. Muoto on klassinen U-volyymi, joka muodostaa metsän puolelle sisäpihan. Molempien rakennusten suunnittelusta vastasi arkkitehti Jalmari Peltonen. Kokonaisuuteen kuului myös pihasuunnitelma, jonka laati Hyvinkään kauppalan puutarhuri E. Malaja.⁶⁴ Koulurakennus, asuntola ja piha-alue on rajattu s-merkinnällä osayleiskaavassa.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

64 Aikakirja XV s. 70-71, Matias Korkiavuori.

Koulun kaakkoispuolella sijaitsee vuonna 1975 valmistunut ajalleen tyyppillinen matala tiilirakennus, jossa toimii Jokelan kirkko (200c; luokka3) sisältäen toimistotiloja, kirkkosalin ja seurakuntasalin. Rakennuksen on suunnitellut Eero Askolin. Kirkon vierellä on vuonna 1995 käytönotettu urnalehto.⁶⁵ alueena luokka 2.

200 B Pertun koulun sisäänkäynti.

200B Pertun koulu lännestä.

200 B Pertun koulun liikuntakenttä.

65 Aikakirja XV s. 80-82, Matias Korkiavuori.

200 B Pertun koulu ja vahtimestarin asunto.

200A Pertun koulun opettajien asuntola.

200 B Pertun koulu.

200 A Pertun koulun asuntola.

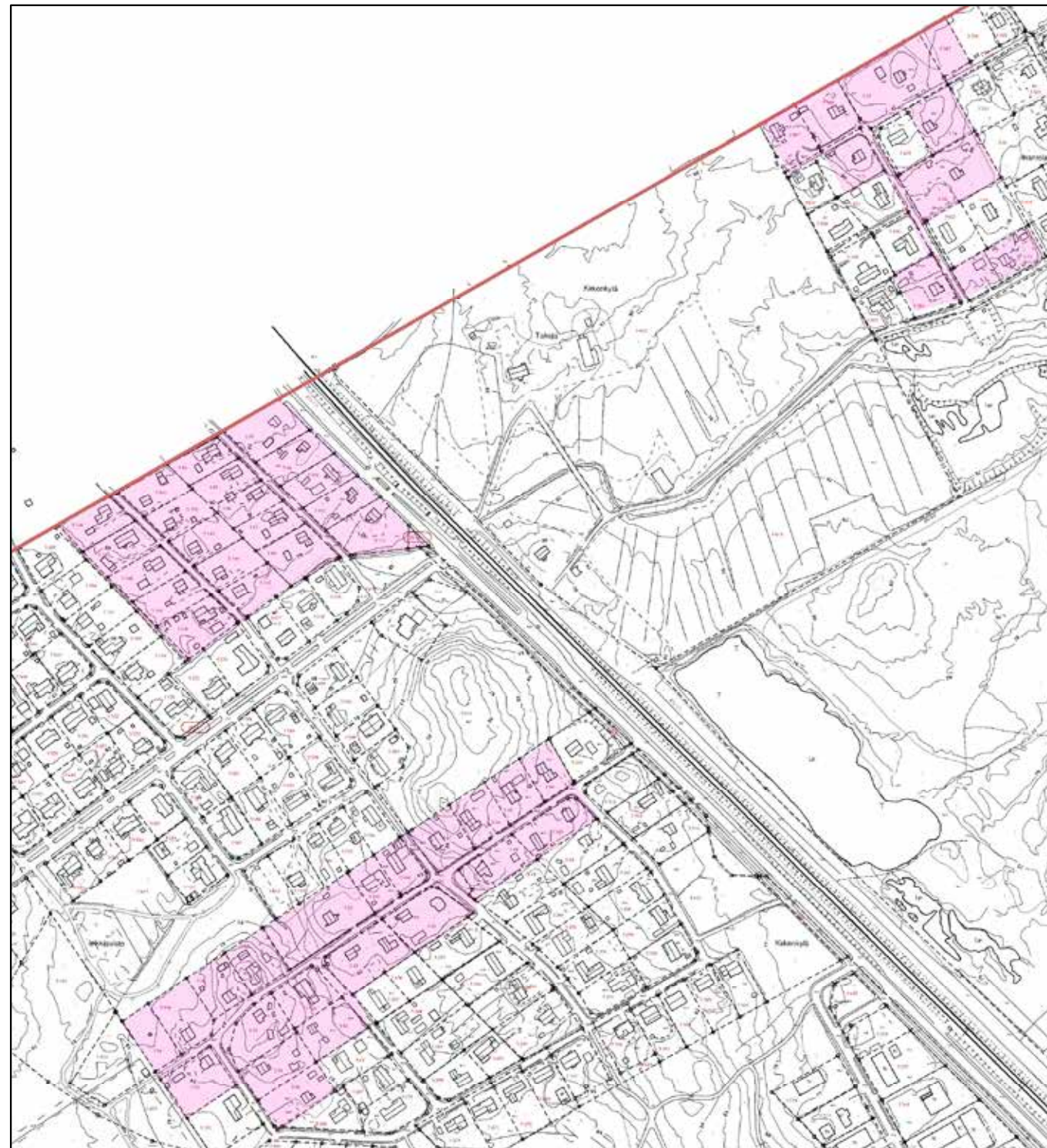
200 C Jokelan kirkko ja muistolehto.

200C Jokelan kirkon pääsisäänkäynti.

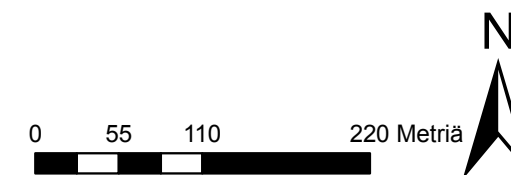
201. Takoja ja Ihantola

Kuusistontielle Kolsasta pohjoiseen on 1940-luvun lopulla ja 1950-luvulla rakennettu tienmitan verran omakotitaloja. Palstat lohkottiin Takojan tilan maista.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäänökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäänösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

Radan länsipuolella Kuusistontien rakennukset (201A; luokka 2) ovat pääosin jälleenrakennuskauden tuotoksia. Numeroissa 2-7 on vanhat talot, kun taas 1 ja 9 ovat 1980-luvulta. N:o 4:n pihapiiri käsittää talon ikäisen piharakennuksen. Kuusistontie 8:ssa oleva rakennus on tyhjiin, mutta rakennus on toistaiseksi tyydyttävässä kunnossa. Numeroissa 10, 14 ja 16-25 on kauttaaltaan 1940-50-luvun rakennuskantaa ja talot ovat saaneet välttyneet toistaiseksi liian kovakouraisen kunnostuksen.

Kuusistontie muodostaa varsinkin tien länsipäässä viihtyisän pientaloalueen, jossa yli puolen vuosisadan historiallinen ulottuvuus näkyy myös pihapiirin kasvillisuudessa ja rakennuskannassa.

Kuusistontiestä pohjoiseen niinkään Takojan tilasta lohkoituille maille rakennettiin 1940-luvun lopulla 17 pientaloa Könnintielle ja Hongistontielle. Noin puolet rakennuksista on kokenut ikkunoiden vaihdon tai kovemalla kädellä tehdyn uudistuksen, mutta alue muodostaa siitä huolimatta yhä jossain määrin yhtenäisen kokonaisuuden (201B; luokka 2).

201A Kuusistontie 7.

201B Hongistontie.

201A Kuusistontie 5 ja 3.

201A Kuusistontie 17.

201B Hongistontie.

201A Kuusistontie 6.

201A Kuusistontie 25.

201B Hongistontie.

201B Könnintie 9.

Ihantolan alueella (201C; luokka 3) on kahdentoista 1940-50-lukujen omakotitalon ja uusien rakennusten muodostama alue. Rintamamiestalo näyttävät säilyttäneen alkuperäisen asunsa varsin hyvin, mutta alueen kokonaisilme on kärsinyt sopeuttamattomasta uudisrakentamisesta.

201C Ihantola - Ojatie.

201B Könnintie 8 ja 10.

201C Ihantola - Ihantolantie 2.

201C Ihantola - Tuomistontie 5.

201B Könnintie 6.

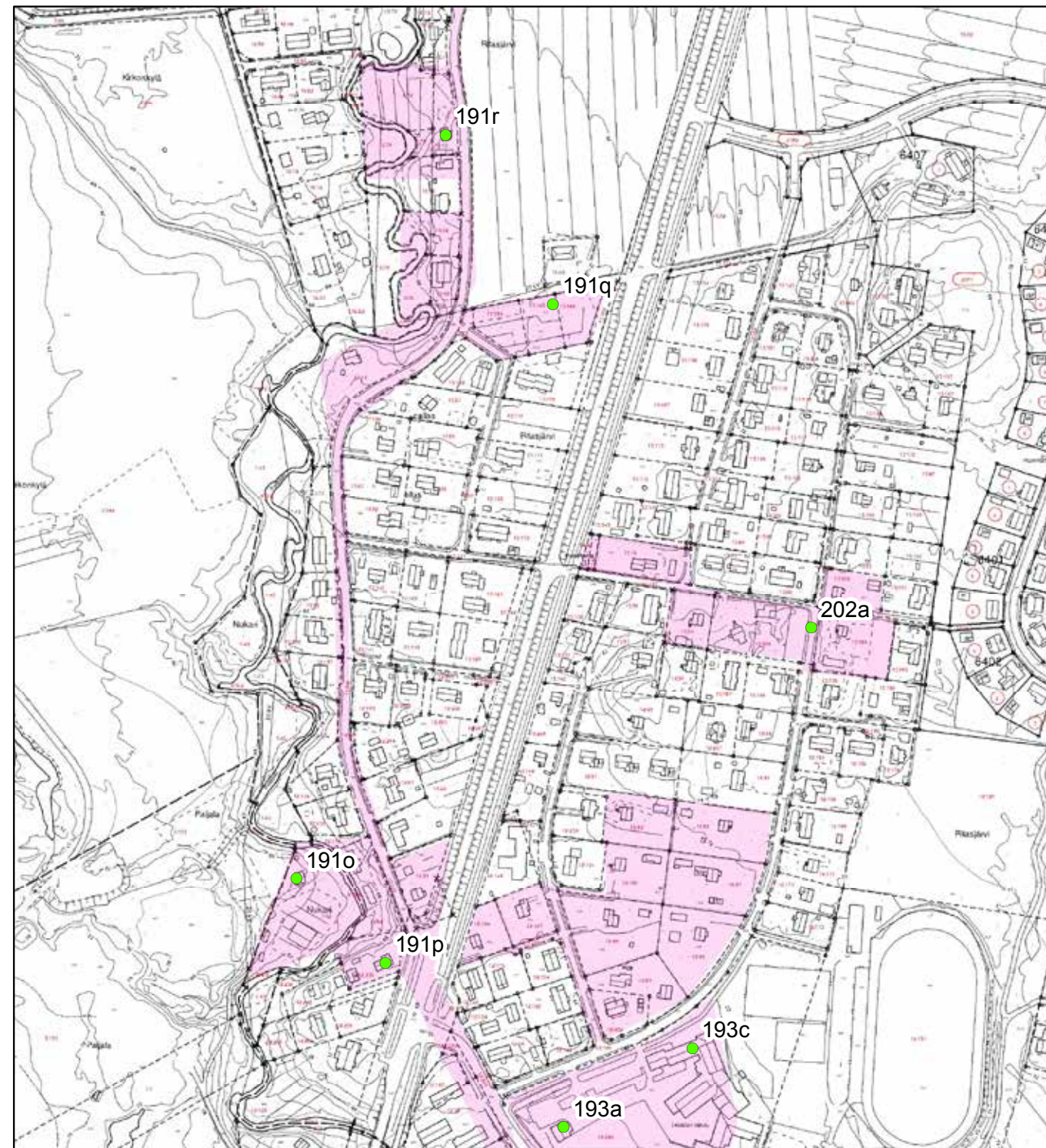
201C Ihantola - Ihantolantie 5.

201 Takojan tila.

202. Lepola

Lepolan palstat on sodan jälkeen lohkottu Tiensuun tilan maista. Alueella sijaitsi muutamia asuin-rakennuksia jo ennen vuotta 1938, joista kolme on säilynyt Visantien ja Keskitien kulmassa (202a; luokka 2). 1950-luvun alussa alueelle linjattiin Visantie ja Rivitie, joiden varrella aikakauden rakennuskanta sijaitsee; esimerkkinä Rivitie 9. Parinkymmenen pientalon kokonaisuus säilyi suhteellisen yhtenäisenä aina 2000-luvun ensimmäiselle vuosikymmenelle asti, koska se rakennettiin varsin tiheään jo 1950-luvulla. Suuret tontit ovat kuitenkin mahdollistaneet lohkomisen, joten vanhan asutuksen joukkoon on 2010-luvun myötä alkanut nousta uudisrakennusta sekä vanhojen lomaan että niiden päälle; osa uusista sopeutuu olemassaolevaan mutta suuri joukko uusista rakennuksista ei istu maisemaan. Myös Visantien päässä on muutaman 1950-luvun rakennuksen ryhmä. Alue olisi kaivannut jo ennen uutta rakentamisaaltoa rakennustapaohjeistuksen. 2 LUOKAN ALUEKOHDE.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 50 100 200 Metriä

202 Keskitien ja Loimuntien risteys.

202 Visantie 17.

202 Visantie 8.

202 Visantie 10, 12 ja 14.

203. Keskustie

Jokelan keskustaa lähin jälleerakennuskauden alue on Keskustie, jota jatkettiin 1950-luvun alussa Kujanpääntien mutkasta suoraan eteenpäin. Tien varressa sijaitsee n. 20 aikakauden tavanomaista pientaloa. Keskustie on linjattu harjun yli suoraan, minkä vuoksi monet tontit ovat kaltevia. Uudis- ja korjausrakentamiselle tulisi laatia ohjeet, joissa ohjataan alueen yleisilmeen säilyttävään arkkitehtuuriin. 3 LUOKAN ALUE.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännosalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 20 40 80 Metriä

203 Veturintie yleisnäkymä.

203 Veturintie 13.

203 Keskustie yleisnäkymä.

203 Keskustie 47.

203 Keskustie 53.

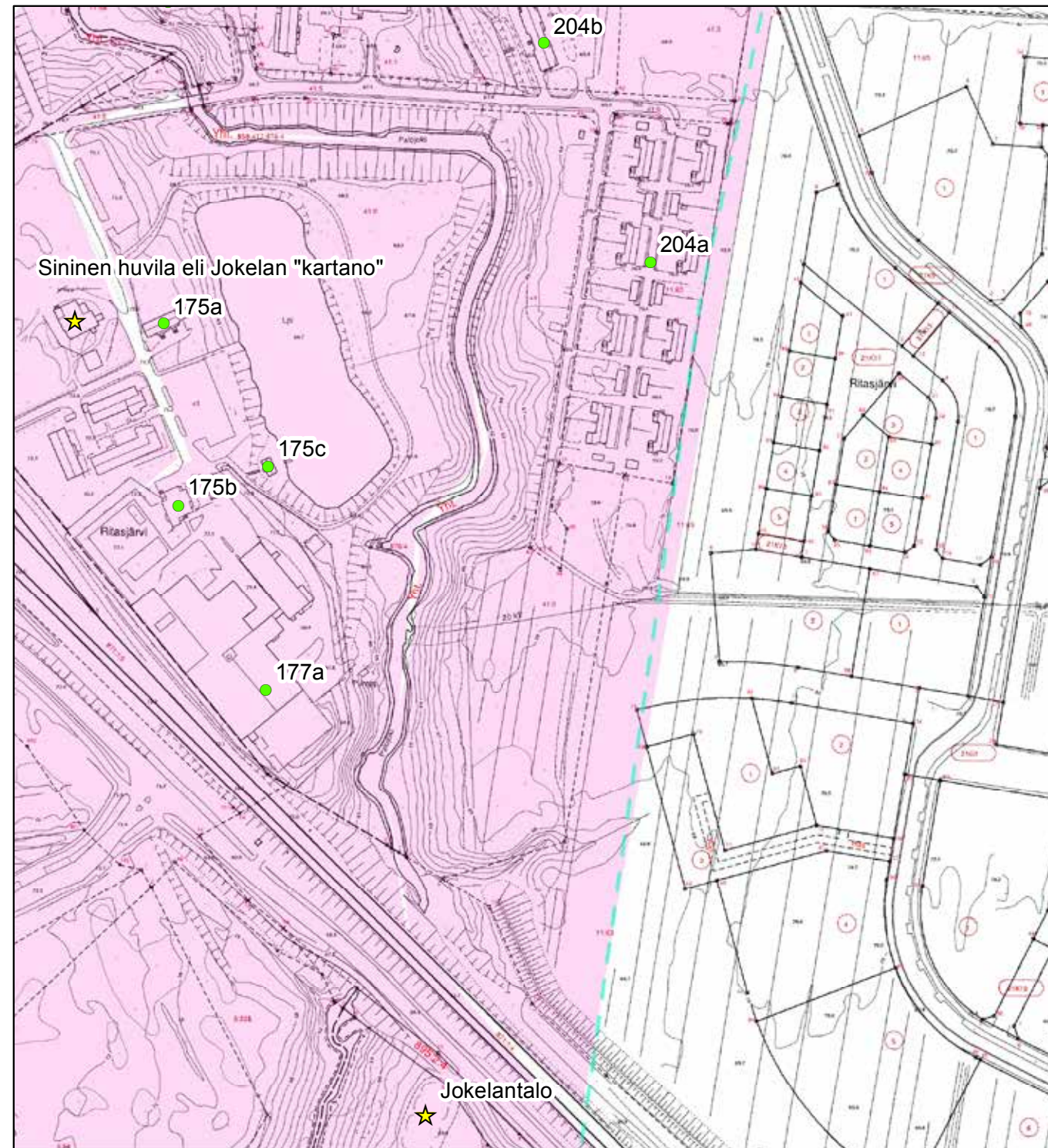
203 Keskustie 55.

203 Keskustie länsipää.

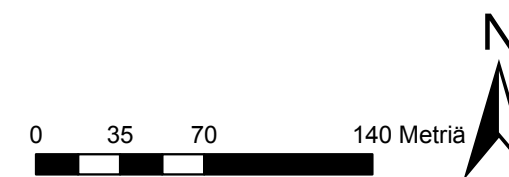
204. Pikkumikkeli

Jokelan tulitikkutehdas on 1940- ja 50-lukujen vaihteessa rakennuttanut työntekijöilleen asuintalojen ryhmän, joka yhä nykyään muodostaa viehättävän kokonaisuuden. Alue on säilynyt kaikkia rakennuksia myöten ja se antaa kuvan sodanjälkeisen tehdasyhteisön sisäisestä hierarkiasta.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

Tehtaan työntekijöiden asuinalueeksi rakennettiin Palojoen toiselle puolelle vuosina 1947-1952 kahdeksan neljän perheen⁶⁶ taloa Sampotien ja Reunatien varteen **(204a; luokka 1)**. Rakennukset suunnitteli arkkitehti Pekka Saarema, joka myöhemmin piirsi myös tulitikkutehtaan laajennuksen. Talojen julkisivuja on uusittu 1970-luvulla ja yksityiskohtia, kuten parvekkeita ja kuisteja, on muutettu ja neljän perheen talot on muutettu kahden perheen paritaloiksi. Rakennukset muodostavat muutoksista huolimatta yhtenäisen 1950-luvun tehtaan asuntorakennuskannan alueen Paavolan, Korpilinnan ja Insinöörien asuintalon kanssa. Asemakaavassa paritalojen alue on merkitty AP/s-merkinnällä.

Paavola, työnjohdon asuintalo **(204b, luokka 2)** sekä Korpilinna, jossa asui tehtaan virkailijoita **(204c; luokka 2)**, ovat peräisin vuosilta 1952-54 ja ne sijaitsevat suhteellisen lähellä toisiaan, välissä on toki puistonotkelma. Arkkitehti on molemmissa ollut sama kuin Pikku-Mikkelin rakennuksissa. Talot sijoittuvat Tikuntekijäntien varteen ja ne edustavat samanlaista henkilökunnan asuintalojen arkkitehtuuria kuin Pertun koulun opettajien asuintalo. Korpilinnassa on tyypillisiä 1950-luvun alun arkkituurielementtejä: epäsäännöllinen ikkunajako sekä tiilipilarien kannattamat kuistit. Paavolan muotokieli on karumpaa ja asuntojen keskikoko pienempi.

Tehtaan ylimestarin talo eli insinöörintalo **(204d; luokka 2)** sijaitsee Jokivarrentie 29:ssä. 1950-luvun alun rakennuksen on muiden tulitikkutehtaan tapaan suunnitellut Pekka Saarema.⁶⁷ **2 LUOKAN ALUE (myös rakennukset)**

66 Antti Rosenberg, Suur-Tuusulan historia IV, s. 182.

67 Aikakirja XV s. 58-59, Jaana Koskenranta.

204A Pikkumikkelin paritalot sisäänkäynnit.

204C Paavola.

204A Pikkumikkelin raittinäkymä.

204D Ylimestarin talo.

204A Pikkumikkelin paritalot.

204B Korpilinna.

205. Päiväkummuntie

Päiväkummuntielle sijaitsee seitsemän Kolsan tiilitehtaan työntekijöilleen rakennuttamaa tiilitaloa, jotka noudattavat samaa arkkitehtonista tyyliä kuin Kolsan tiilitehtaan säilyneet asuinalueen paritalot Kolsan koulun lähellä. Noppamaisissa, puolitoistakerroksisissa harjakattoisissa ja rapatuissa taloissa on punatiilipilarien kannattamat avokuistit ja keskenään samanlainen ikkunajako. Rakennukset ovat säästyneet suuremmilta muutoksilta ja ne liittyvät tulitikkutehtaan asuintalojen tapaan paikkakunnan historiaan.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännosalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 15 30 60 Metriä

Rakennusten sijainti Päiväkumuntien molemmin puolin symmetrisesti ja yhteinällisellä ilmeellä sekä sijoittelulla ilmansuuntiin nähden tekee niistä erityisen hienon pienalueen. **2 LUOKAN KOHDE**

205 Päiväkumuntie 5 ja 3.

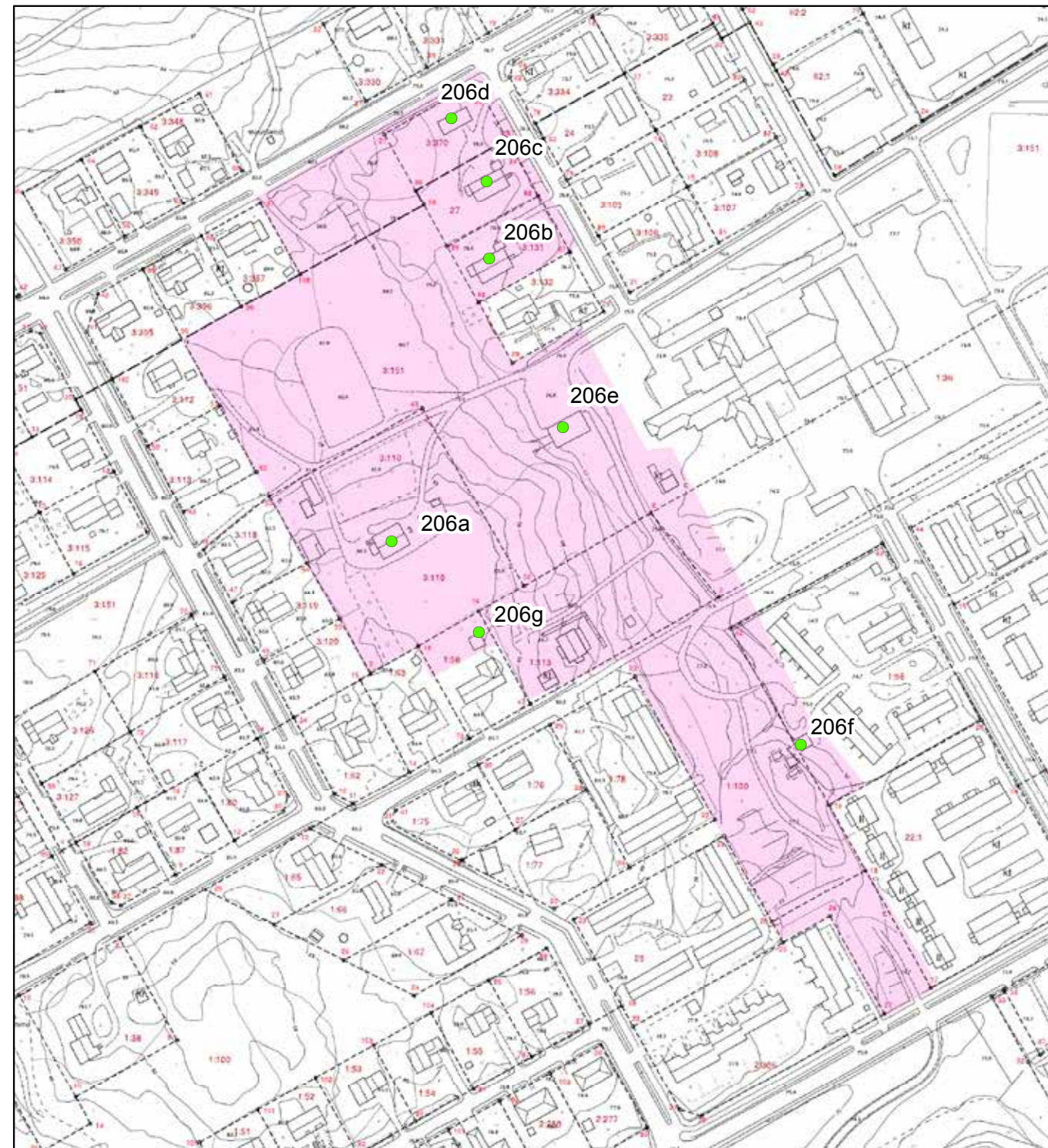
205 Päiväkumuntie 4.

205 Päiväkumuntie 2 eli Askolinintie 1.

206. Kolsan tiilitehtaan asuinalue ja isännöitsijän asuintalo

Kolsan tiilitehtaan asuinalueella on säilynyt isännöitsijän sr-merkinnällä asemakaavassa varustetun asuinrakennuksen (206a; luokka 2) lisäksi kaksi vuosina 1945-46 rakennettua paritalotyyppistä, tiilirakenteista tehtaanasuntoa (206 b ja c; luokka 2) sekä toisen näistä ulkorakennus (206d; luokka 2) - ulkorakennus on nykyisin omalla tontillaan mikä vaarantaa sen säilymistä. Kolsan maatilant tuotantoa tukevia rakennuksia on säilynyt kaksi: (auto)tallin tyyppinen suurehko tiilirakennus mahdollisesti jo 1930-luvulta (206 e; luokka 2) Kolsan koulun tontilla sekä pieni varastona toiminut tiilirakennus vuodelta 1901 (206f; luokka 2) rivitaloalueen puolella, aivan puistoalueen rajalla.⁶⁸ Tehtaan isännöitsijän taloon kuulunut aittarakennus on jäänyt (206g; luokka 1) yksityistalon tontille ja tämän aitan tulevaisuus olisi turvattu.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohde
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde 2009 (Museovirasto)
- Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

68 Jokelan tiilitehdas-kartta 1950-luvulla. Jokelan tiilitehdasperinne ry.

Isännöitsijän asuintalo on puolitoistakerroksinen puutalo 1890 alusta. Rakennuksen edustalla on komea puistokuja jäänteinä Kolsan tiilitehtaan puistomaisesta asuinalueesta. **2 LUOKAN KOHDE**

206A Kolsan isännöitsijän talo.

206C ja D Kolsan pihapiiriä.

206B Kolsan insinööritalo.

206F Kolsa varasto.

206A Kolsan isännöitsijän talo.

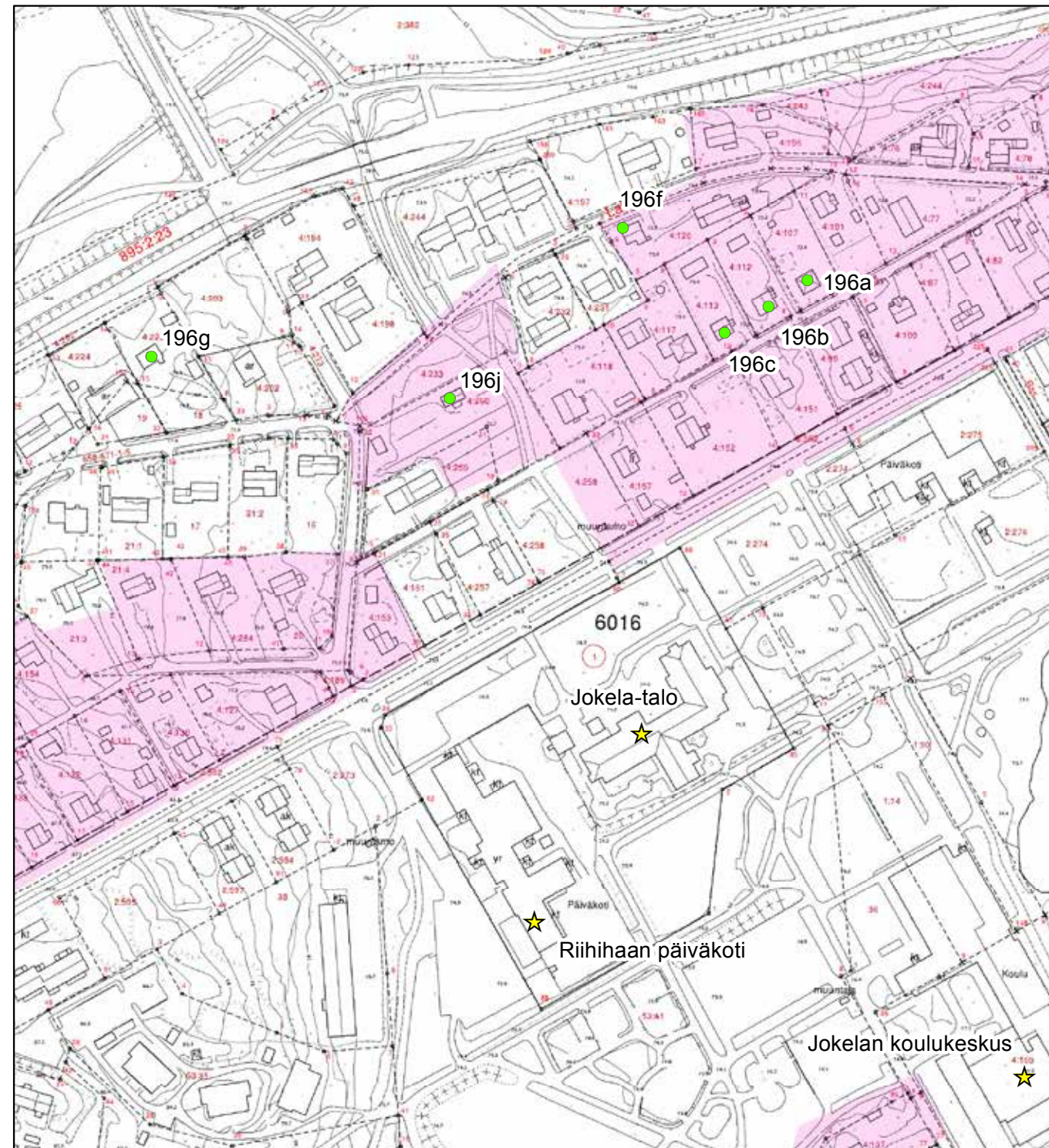
206E Kolsan autotalli.

206G Kolsan aitta.

214 Riihihaan eli Jokelan päiväkoti

Uutta suomalaista modernismia edustava päiväkoti vuodelta 2009
Jokelassa. Luokka 3.

© Tuusulan pohjakartta 2016

- ★ Rakennuskulttuurikohte
- Rakennettua kulttuurialuetta täydentävä rakennus tai rakennelma
- Muinaisjäännökset 2012 (Museovirasto)
- ▭ Muinaisjäännösalueet 2012 (Museovirasto)
- ▭ Valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohte 2009 (Museovirasto)
- ▭ Rakennettu kulttuurialue

0 25 50 100 Metriä

214 Riihihaan päiväkoti.

LÄHTEET

ARKISTOLÄHTEET

Tuusulan kirkonkirjat, lastenkirjat 1809-1826. TK319

Tuusulan kunnan kiinteistörekisteri ja rakennusrekisteri.

Helsingin yliopiston ylioppilasmatrikkeli 1640-1852

Helsingin yliopiston ylioppilasmatrikkeli 1853-1899

Museoviraston matkaraportit ja tarkastuskertomukset Tuusulassa.

Lauri Putkonen, Klaavolan päärakennuksen kulttuurihistoriallinen inventointi syyskuu 1981

Teppo Korhonen, tarkastuskertomus matkasta Tuusulaan 19.11.1987, Museovirasto matkaraportin liitekartta. kirjoitettu 3.12.1987.

Tuusulan museon arkistot

Tuusulan museo, asiakirja 608. Jäljennös vuonna 1931 heinäkuun 28. päivänä laaditusta katselmusasiakirjasta.

Toivo Mäkisen haastattelu 9.4.1983, nauha 2. Kauko Holma haastattelijana.

Lääninhallituksen kehoitus rakennuskaavan laatimiseksi, kirjelmä 3.8.1960

Koskenranta, esitelmä vuodelta 1995 Riihikallio-päivältä.

Varpu-Liisa Kristiina Tapissier-Määttänen, 2005.

Muistio 16.4.2009 Tuusulan kunta ja Keski-Uudenmaan maakuntamuseo

KARTAT

Kuninkaankartaston karttalehdet vuosilta 1766-1805.

Isojaon järjestelykartta 1888-1892 (4144), Tuusulan kunnan mittausarkisto.

1600-luvun maakirjakartat (<http://www.virtuaaliyliopisto.fi/maakirjakartat>)

Maanmittaushallituksen arkisto.

Isojakokartat ja niiden konseptit.

Kalmbergin kartta vuodelta 1855.

Kansallisarkisto - digitoitu aineisto

Topografikunnan ja Senaatin kartat 1870-1890-luku

Pitäjänkartat

Kellokosken kartanon jakokartta

Vanhankylän kartanon isojakokartat 1784-86

Karttapaikka (<http://www.kartta.nls.fi>)

Topografikartat ja peruskartat 1920-80-luku

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Arela, Kari 1980. Tuusulan kulttuurihistoriallinen inventointi. Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto.

Donner, Julia 2005. Hyrylän kasarmialue. Rakennusinventointi. Senaatti-kiinteistöt.

Helasvuori, Olli, 1999. Kellokosken ruukin historia. Kellokosken ruukinalueen ja sen rakennusten kehitys. Kaksiosainen diplomityö, TKK arkkitehtiosasto.

Härö, Mikko 1986. Tuusulan Kulttuurimaisema ja rakennettu ympäristö. Tuusulan kunta.

Nieminen, Matti, 1991/1992, Nybergin koulun historia. Keravan museo. (Tuusulan pääkirjaston kotiseutukokoelma)-

Niinikoski, Annikka, 1999. Tuusulan rantatie. Rakennus- ja ympäristöarviointi ja suosituksia

alueen detaljikaavan kehittämiseksi. Diplomityö, TKK arkkitehtiosasto.

Putkonen, Lauri. Rakennettu Uusimaa. Uudenmaan kulttuuriympäristön inventointi. Keskenäisen luonnos.

Ropponen, Pirkko 1988. Wiklundin talo. valokopioitu tutkielma. Jokelan kirjasto.

Vuoristo, Katja 2009. Tuusulan historiallisen ajan muinaisjäännösinventointi 4.-15.5.09. Museovirasto. Rakennushistorian osasto.

PAINETUT LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Ahto, Sampo, Multanen, Pentti ja Rusama, Sakari, 1977. Taistelukoulu 1927-1977

Hiltunen, Petri, 1988. Tuusulan rantatie Ruotsin vallan aikana. Tielaitos, Uudenmaanpiiri, 1988.

Hjelt-Cajanus, Esther, 1944. Moster Anni berättar. Söderström.

Hjelt-Cajanus, Esther, 1950. Vanhankylän kapteenska ja Anni-täti. WSOY

Holma, Sirkka, 1991. Tuusulan rantatie Pekka Halosen aikaan. Tuusulan rantatieyhdistys. Pieksämäki 1991.

Honkanen, Erkki (toim), 2002. Kellokosken kyläkirja. Itämerikeskussäätiö.

Hovi, Antti (toim.), 2005. Matka Etelä-Suomen perinnemaisemiin ja historiaan. Hollola 2005.

Iisakkila, Leena, 1977. Perustietoa maisemaan vaikuttavista luonnontekijöistä.

Jokelan tiilitehdasperinneyhdistys. Tehdasalueen kartta 1920-50-luku.

Jutikkala, Eino ja Nikander, Gabriel. Suomen kartanot ja suurtilat. SKS ja Kustannusosakeyhtiö Kivi, 1939.

Kotiseutumme Tuusula. 2009. Tuuri, Pohjoismainen kirjatuotanto 2009.

Lehtonen, Timo, 1991. Pyhän Nikolaoksen kirkko. Tuusula-seura ry 1991.

Lilius, Henrik, 1985. Suomalainen puukaupunki. Anders Nyborg ja Akateeminen kirjakauppa.

Manneri, Raimo (koonnut), 2004. Tarinaa Nahkelan kylästä ja sen ihmisistä. Tuusula 2004.

Meri, Veijo, 1981. Tuusulan rantatie. Otava, Porvoo 1981.

Peltovuori, Risto O. 1975. Suur-Tuusulan historia II. Tuusulan kunta ja Keravan ja Järvenpään kaupungit. Vammala 1975.

Perkiönmäki, Rainer 1970. Ilmatorjuntamuseon opas 1 (1970)

Putkonen, Lauri, Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat teollisuusympäristöt. Ympäristöministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto. Tutkimus 4/1988. Helsinki 1989.

Putkonen, Lauri (toim.) 1998. Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisu 16. Helsinki 1993. 2. painos 1998

Rakennuskulttuuri Vantaalla. Inventointi 1981. Vantaan kaupunki 1981.

Rakennusperintömme, kulttuuriympäristön lukukirja. Toim. Irma Lounatvuori ja Lauri Putkonen. Julkaisijat ympäristöministeriö ja Museovirasto. Rakennustieto Oy. Hämeenlinna 2001.

Rosenberg, Antti ja Selin, Rauno. Suur-Tuusulan historia III. Tuusulan kunta, 1995.

Rosenberg, Antti 1998. Tuusulan historia 1920-1985. Omakustanne, Jyväskylä 1998.

Seuna, Heikki 1961. Tuusulan maamiesseura 1901-1961. Järvenpää. Lehtikarin Kirjapaino. 1961

Siikonen, Heikki. 1928. Pientilojen rakennuspiirustusten valintaopas. Pienviljelijäin keskusliitto. Helsinki 1928.

Siikonen, Heikki: Pienviljelijän rakennusopas. Maatalousseurojen keskusliitto, Helsinki 1926.

Siiriäinen, Ari ja Sarkamo, Jaakko, 1983, Suur-Tuusulan historia I. Tuusula-Kerava-Järvenpää, Lehtikari Järvenpää.

Soiri-Snellman, Helena, 1985. Ruissalon huvilat. Turun maakuntamuseo.

Spoof, Sanna Kaisa 1997. Savikkojen 155 valtias. Jokelan Tiilitehtaan sosiaalinen ja fyysinen miljö. Kansatieteellinen arkisto 43. Helsinki.

Suomen maatilat I. Uudenmaan lääni. Toim. F. Jansson, A Kivialho ja K. Kivialho. Porvoo 1931.

Suomen pienviljelijät IV, Uusimaa. Turku : Turunmaan kirjankustantajat 1968.

Suuri maatilakirja III Uusimaa. Helsinki, Kustannustuote. 1965.

Tenkanen, Marjaana, 2005. Kellokosken ruukki, Mariefors bruk. Teollisuusalue rakennusmuistomerkkinä. Like, Helsinki 2005.

Tommila, Päiviö, 1958-59. Nurmijärven pitäjän historia I-II. Vammalan kirjapaino Oy, Vammala.

Tuovinen, Sirkka Liisa, 1990. Kellokosken sairaala 1915-1990. Gummerus, Jyväskylä 1990.

Totta ja tarinaa Jokelasta, 2004. Jokelaseura ry 2004.

Tuusula-Seuran aikakirjat 1-25 (1989-2014). Tuusula-Seura ry.

Valkeapää, Risto, 1993. Egyptin pimeydestä järjen valoon, Tuusulan seudun sähkölaitoksen 75-vuotiselta taipaleelta. Porvoo 1993.

Viertola Juhani, 1984. Suomen teiden historia I, Pakanuuden ajalta Suomen itsenäistymiseen. Tie- ja vesirakennusten ylihallitus, Helsinki 1984.

Artikkelit kokoomateoksissa

Korhonen, Teppo, 1989. Kansanomaiset rakennustaide keskialjalta 1800-luvun lopulle. Teoksessa Salme Sarajas-Korte (toim.) ARS, Suomen taide 2. Otava, Keuruu, 18-48.

Härö, Elias 1989. Kartanoarkkitehtuuri . Teoksessa Salme Sarajas-Korte (toim.) ARS, Suomen taide 2. Otava, Keuruu, 214-236.

Petterson, Lars, 1989. Ristikirkot. Teoksessa Salme Sarajas-Korte (toim.) ARS, Suomen taide 3. Otava, Keuruu, 243-255.

Anttila, Veikko, 1986. Kansanelämä 1700-luvulla. Teoksessa Paula Avikainen ja Erkki Pärssinen (toim). Suomen historia 4, Amer yhtymä, Espoo, 387.

VERKKOLÄHTEET

Aikalaiskirja 1934. <http://runeberg.org/aikalais/1934/0229.html> (kuka kukin on 1934)

Metsävaltio - Metsähallitus ja Suomi 1859-2009. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2006/mwp021.pdf>

<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/esittely/luonnonvarakeskus.LUKE>.

<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2006/mwp021.pdf>

Jokela, Kauhanen. Artikkelit Metlan asiakaslehti 4/2007.

www.maasalo.fi - teolistaus

Majatalo Onnelan nettisivut kesällä 2015

Sokeain Lomaliitto ry, nykyinen Näkövammaisten Loma ry Sokeain Ystävät ry.

<http://89.66.1.16/hansen/index.htm>

Laki metsätieteellisen tutkimuslaitoksen saattamisesta välittömästi maatalousministeriön alaiseksi 449/1929.

Finna-järjestelmä; Tuusulan taidemuseo, Halosenniemen taidekokoelma Inventaarionumero T1a TM T 34

Aatu Moilanen, "OTETAAN VASTUU OMISTA ASIOISTA." Suomen sokeainkoulut kansakoululaitoksen rinnalla vuosina 1865–1939" väitöskirja (Joensuun Yliopisto), s. 170.

SANOMALEHDET

Arkkitehti-lehti 11/1955

Arkkitehti 1961

Arkkitehti 1969

Matti K. Mäkinen "Oma tupa - oma lupa" Arkkitehti-lehti 7/1970

Arkkitehti 1982

Maarit Malisen kirjoitus Taiteentutkija 1/2000 lehdessä Toivo Jäntin arkkitehtuurista Kellokoskella.

Tuusulanjärven Viikkouutiset 22.10.1989.

Keski-Uusimaa 19.12.1981.

Kuva vanhasta päärakennuksesta Keski-Uusimaa 12.5.1982.

Keski-Uusimaa 17.12.1985

Keski-Uusimaa 12.1.1986

Keski-Uusimaa 13.4.1986.

Keski-Uusimaa 18.5.1986.

Keski-Uusimaa 14.4.1995

Keski-Uusimaa 10.12.2000

Keski-Uusimaa joulukuu.2009

Keski-Uusimaa 21.3.2013

Keski-Uusimaa 7.8.2015

Keski-Uusimaa lehti, Jouko Miettisen haastattelu.

Kotikeskari 18.12.1983

Anne Tarsalainen, Kodin kuvalehti 3/2003 Villa Rosan omistaja Eija Reinikainen haastateltavana.

Projektiutiset 4/2004.

SUULLISIA TIETOJA ANTANEET

Anne Melart

Riitta Nybäck.

Arne Deckwirth, syksy 2014

Mikko Lamminpää ja Lasse Lovén.

Reija Lappalainen

Taru Penttilä.

Anna-Leena Alivirta, haastattelu 11.7.2010

Haastattelu, Miikka Hanhilahti 12.7.2010.

Laila Malisen haastattelu heinäkuu 2010.

Keskustelu Jaakko Holman kanssa 9.8.2010.

Arne Deckwirth, haastattelu elokuu 2011.

Leena Väyrynen, haastattelu elokuu 2011.

21.10.2013, Jarno Salmisen haastattelu.

Keskustelu Hans ja Maija Malmlundin kanssa 5.5.2014, AV.

Matti Turtolan muistelu entisen lapsuudenkotinsa taustoista. 16.8.2014.

Matias Korkiavuoren haastattelu 20.9.2014.

Monica Erlander-Heinon haastattelu 29.11.2014.

sähköposti Jaakko Holma 19.1.2015.

Kirsti ja Lars Winqvist 2.3.2015.

Reija Lappalainen, sähköposti 11.9.2015.

Antti ja Hannele Vainio, haastattelu.

Keskustelu Marttilan pihalla; Sonja Mantere 9.10.2016.

